

UNGDOMSSTYRELSEN
www.ungdomsstyrelsen.se

CIVILA
SAMHÄLLETS
VILLKOR 2012

Dialog, självständighet och långsiktiga förutsättningar

EN UPPFÖLJNING MED IDEELLA FÖRENINGAR I FOKUS

Innehåll

3 Inledning

13 Undersökningen

19 De ideella föreningarna

37 Föreningarnas villkor

77 Avslutande reflektion

80 Referenser & Noter

81 Bilagor

81 Bilaga 1 – Övriga tabeller

84 Bilaga 2 – Följebrev

85 Bilaga 3 – Enkät

© Ungdomsstyrelsen 2013

ISSN 1651-2855

ISBN 978-91-85933-66-2

projektledare Daniel Wohlgemuth • textredigering Ingrid Bohlin
grafisk form Christián Serrano • illustrationer Colourbox.com • tryck ???

distribution Ungdomsstyrelsen, Box 17801, 118 94 Stockholm

tfn 08-566 219 00 • fax 08-566 219 98

e-post: info@ungdomsstyrelsen.se • webbplats: www.ungdomsstyrelsen.se

Förord

Sedan 2011 har Ungdomsstyrelsen i uppdrag att årligen utarbeta en rapport om det civila samhällets villkor. Ett närliggande uppdrag är att sammankalla och administrera ett partsgemensamt forum för dialog och samråd mellan regeringen och det civila samhällets organisationer. Syftet med den årliga rapporten är att den ska användas som underlag för denna dialog och för regeringens uppföljning av politiken för det civila samhället.

I år riktar vi intresset mot ideella föreningar och rapporten ska ses som den första i en mer långsiktig ansats att följa upp det civila samhällets villkor. Rapporten ger en bred belysning av det svenska föreningslivet men syftar särskilt till att belysa föreningarnas förutsättningar att bedriva sina verksamheter och att fungera som en bärande del av demokratin. I rapporten lyfts även ett antal indikatorer fram som syftar till att ge en ännu tydligare bild av föreningarnas villkor och som föreslås ingå i framtida uppföljningar där fokus även kan riktas mot andra grupper av organisationer inom det civila samhället.

Fokus i rapporten ligger på att följa upp tre av regeringens principer som ska genomsyra politiken för det civila samhället:

- Organisationerna ska ha långsiktiga och hållbara förutsättningar att bedriva sina verksamheter.
- Det ska finnas en bra dialog mellan det civila och det offentliga samhället.
- Det civila samhällets organisationer ska kunna agera självständigt och oberoende i förhållande till det offentliga.

Rapporten har tagits fram av Daniel Wohlgemuth i samarbete med Maria Sundbom Ressaissi. Organisationer som ingår i det partsgemensamma forumet har bjudits in till en referensgrupp och de har bidragit med synpunkter på enkäten och dess resultat. Framförallt vill vi rikta ett stort tack till alla ideella föreningar runt om i landet som tagit sig tid att besvara våra frågor och som därmed gjort denna undersökning möjlig.

Per Nilsson
generaldirektör, Ungdomsstyrelsen

KAPITEL 1

Inledning

En politik för det civila samhället

I december 2009 presenterade regeringen propositionen *En politik för det civila samhället* (prop. 2009/10:55). Denna ersatte därmed den tidigare folkrörelsepolitiken. Genom den nya politiken vill regeringen markera det civila samhällets betydelse. Målet är att förbättra förutsättningarna för det civila samhället som en central del av demokratin. Det civila samhällets möjligheter att bidra till samhällsengagemang och samhällsutveckling ska därför stärkas och dialogen mellan det offentliga och det civila samhället förbättras. I politiken för det civila samhället ryms också en satsning på ökad kunskap om den ideella sektorn genom bland annat en särskild forskningssatsning och genom stärkt statistikförsörjning.

Ytterligare ett led i regeringens satsning på kunskap om det civila samhället är att Ungdomsstyrelsen sedan 2012 fått rollen som stödmyndighet åt regeringen. Det innebär att myndigheten har fått ansvar för att ta fram kunskap om det civila samhället. Förutom att ge regeringen kunskapsstöd har Ungdomsstyrelsen också i uppdrag att sprida kunskap om det civila samhället på nationell, regional och kommunal nivå och att administrera en dialog på nationell nivå mellan regeringen och det civila samhällets organisationer.

En förutsättning för en kunskapsbaserad politik i förhållande till det civila samhället är att det finns ett uppföljningssystem som gör det möjligt att följa hur villkoren för det civila samhällets organisationer förändras över tid. Denna rapport är ett led i arbetet med att upprätta ett sådant uppföljningssystem. I rapporten presenterar vi ett

antal indikatorer som är tänkta att på sikt kunna fånga väsentliga förändringar i villkoren för det civila samhällets organisationer.

Rapporten bygger på en enkätundersökning som riktats till ett representativt urval av ideella föreningar i Sverige. Undersökningen syftar till att ta reda på hur föreningarnas företrädare uppfattar sin organisations möjligheter att verka självständigt och långsiktigt. Vi söker också svar på frågor om vilka kontakter som organisationerna har med staten och myndigheter på olika nivåer och hur de uppfattar värdet av dessa kontakter. Enkäten är utformad så att den kan riktas till olika organisationsformer inom det civila samhället och upprepas så att skillnader i förutsättningar mellan olika organisationer och förändringar över tid ska kunna beskrivas.

Bakgrund

Politiken för det civila samhället betonar det civila samhällets stora betydelse för demokratin. Genom politiken vill regeringen också utveckla och tydliggöra relationen mellan staten och det civila samhällets organisationer samt ta ett helhetsgrepp om generella frågor som rör det civila samhället och dess villkor. Begreppet det civila samhället ska i detta sammanhang förstås som en arena, skild från staten, marknaden och det enskilda hushållet, där människor, grupper och organisationer agerar tillsammans för gemensamma intressen. Inom det civila samhället verkar bland annat ideella föreningar, stiftelser och registrerade trossamfund, men även nätverk, tillfälliga sammanslutningar och andra aktörer (prop. 2009/10:55, Statistiska centralbyrån 2013). Enligt propositionen har dessutom civilsamhällets orga-

nisationer det gemensamt att de huvudsakligen syftar till allmännyttan eller medlemsnyttan snarare än till ekonomisk vinst (prop. 2009/10:55).

Politiken för det civila samhället bör enligt regeringen följas upp utifrån sex principer. I principerna konkretiseras de villkor som ska karaktärisera relationerna mellan det civila samhällets organisationer och deras samverkans- och samarbetspartner inom den offentliga sektorn.

Kortfattat kan principerna beskrivas så här:

Självständighet och oberoende

Principen om självständighet och oberoende innebär att det civila samhällets organisationer ska kunna formulera sitt syfte och bedriva sin verksamhet utifrån sin egen värdegrund och utifrån självständiga beslut. Det kan till exempel handla om att kritiskt granska det offentliga och att bilda opinion. Principen säger att organisationerna ska kunna fungera som röstbärare utan att riskera sin samverkan med offentliga aktörer eller sitt offentliga ekonomiska stöd. Obefogad inblandning eller kontroll från regering eller myndigheter ska inte heller förekomma.

Dialog

Enligt principen om dialog ska det finnas möjlighet för det civila samhällets organisationer att, i dialog med regering och offentliga aktörer, såväl hävda sina rättigheter och intressen som att bidra med information och synpunkter. Dialogen bör vara öppen, återkommande och inkluderande samt präglas av ömsesidighet. Syftet med dialogen är att bredda och fördjupa beslutsunderlag och att bidra till ömsesidig förståelse och förtroende. Principen om dialog blir central i bland annat en analys av det offentliga besluts- och beredningsprocesser inom områden där det civila samhället verkar.

Kvalitet

Principen om kvalitet tar sin utgångspunkt i att all offentlig verksamhet, oavsett om den utförs av offentliga, ideella eller privata aktörer, ska vara av god kvalitet. Offentliga verksamheter som utförs av aktörer inom det civila samhället ska kunna följas upp och utvärderas. Lagstiftningens och beställarens kvalitetskrav gäller, samtidigt som det civila samhällets särskilda förutsättningar och varje organisations specifika syfte bör beaktas. Att en ideell organisation genomför viss verksamhet kan i sig innebära ett särskilt värde.

Långsiktighet

Innebörden i principen om långsiktighet är vikten av att det civila samhället har goda, stabila och långsiktiga förutsättningar för sin existens samt för sin planering och utveckling av verksamheten. Detta gäller såväl för bidragssystem och rättsliga villkor som för övriga förutsättningar.

Öppenhet och insyn

Öppenhet och insyn är utgångspunkter för att det civila samhället och det offentliga ska kunna samverka på ett öppet och förtroendefullt sätt. Det som främst bör följas upp är myndigheternas öppenhet och det civila samhällets insyn i beslutsprocesser. Verksamhet som bedrivs av aktörer inom det civila samhället med offentliga medel bör redovisas öppet så att myndigheterna har viss insyn, utan att det innebär obefogad kontroll.

Mångfald

Principen om mångfald avser både organisationer och enskilda personer. Den innebär att regelverk, bidragssystem med mera bör ge utrymme och goda förutsättningar för olika organisationsformer inom det civila samhället, för olika typer av utförare inom välfärden samt för många olika former av relationer och samverkan mel-

lan det offentliga och det civila samhället. En annan innebörd är att det civila samhället bör avspegla och omfatta människor från olika delar av befolkningen. I en uppföljning är såväl de ideella aktörernas som den enskilda människans förutsättningar att verka inom det civila samhället alltså relevanta att följa upp.

Den studie som Ungdomsstyrelsen har genomfört av det civila samhällets villkor 2012 avser att i första hand följa upp principerna om *självständighet och oberoende, dialog* samt *långsiktighet*, men även andra principer berörs i rapporten. Skälet till den prioriteringen är att det är frågor som har bedömts vara möjliga att på ett meningsfullt sätt följa upp via en enkätundersökning riktad till organisationerna, vilket är den metod som används i den här uppföljningen.

Civilsamhällets villkor – tidigare uppföljningar

Två rapporter har tidigare publicerats inom ramen för regeringens uppföljning av det civila samhällets villkor. Folkbildningsrådet ansvarade för att genomföra uppföljningen 2010 och denna utfördes i form av en enkätundersökning (Folkbildningsrådet 2011). Ungdomsstyrelsen ansvarade för uppföljningen 2011 och denna genomfördes då i samarbete med organisationen *Civila samhällets organisationer i samverkan* (Civos) och hade karaktären av en litteraturgenomgång kombinerad med en lägesbeskrivning från fem större organisationer (Ungdomsstyrelsen 2012).

Folkbildningsrådets uppföljning 2010

Folkbildningsrådet lämnade i mars 2011 rapporten *Politiken för det civila samhället – ur det civila samhällets perspektiv* till regeringen. I rapporten konstaterade man att eftersom politiken var alldeles ny vid tiden för uppföljningen,

så var det för tidigt att säga något om dess effekter. Däremot menade Folkbildningsrådet att undersökningen kunde ses som en startpunkt för fortsatta uppföljningar.

Folkbildningsrådets uppföljning bygger främst på en webbenkät till ett (icke-representativt) urval av det civila samhällets nationella organisationer och besvarades av 61 procent av organisationerna, totalt 351 stycken. Enkätundersökningen kompletterades med fokusgruppsintervjuer, individuella intervjuer samt dokumentation av dialogkonferensen *Forum för det civila samhället* som genomfördes 2010.

Rapportens frågor och resultat är strukturerade utifrån de sex principerna för uppföljning och rapporten belyser också organisationernas syn på själva politiken för det civila samhället. Ett antal av de enkätfrågor som togs fram av Folkbildningsrådet i samband med 2010 års uppföljning har, i mer eller mindre modifierad form, återanvänts i den enkät som ligger till grund för årets rapport. Flera resultat från Folkbildningsrådets rapport är också intressanta som bakgrund till resultaten i årets rapport, i synnerhet de som rör principerna om *dialog, självständighet och oberoende* samt *långsiktighet*.

Dialog med staten

Folkbildningsrådets undersökning visar att nationella organisationer har omfattande samråd med staten. Ungefär 65 procent av de tillfrågade organisationerna involverades under 2010, främst i en rådgivande roll (till exempel som remissinstans). Dialogens omfattning och former varierade dock mellan olika typer av organisationer. Fackliga organisationer samt handikapp- och patientföreningar deltog i störst utsträckning i olika typer av samråd medan kvinnoorganisationerna i störst utsträckning deltog i regeringens råd eller delegationer. Ungdomsorganisationerna hade i störst

utsträckning organisationer som samarbetat i projekt med staten. De som i lägst grad deltog i dialog eller samråd på den här nivån var etniskt baserade organisationer, kulturföreningar och framför allt idrottsorganisationer.

Även organisationens storlek hade betydelse för hur ofta och i vilka former en organisation hade dialog och samråd med staten. Större organisationer hade i störst utsträckning dialog med regering och myndigheter. Av de minsta nationella organisationerna (med färre än 1 000 medlemmar) var 50 procent inblandade i någon form av samråd, medan 80 procent av dem med mer än 5 000 medlemmar var det. Dessa organisationer stod till exempel för mer än två tredjedelar av alla remissvar (Folkbildningsrådet 2011).

Samrådet eller konsultationen rörde i 57 procent av fallen frågor som var direkt kopplade till organisationernas egen verksamhet. Mer sällan diskuterades frågor som rörde det civila samhället mer generellt eller offentlig verksamhet. De som i högre grad än andra deltog i sådana mer generellt inriktade samråd var de humanitära organisationerna, handikapp- och patientorganisationerna, kulturföreningarna samt nykterhetsorganisationerna.

I intervjuer menar organisationernas företrädare att de organisationer som karaktäriseras av en stark röstbärrroll av naturliga skäl oftare tenderar att konsulteras eller komma till tals i samråd. Likaså är det lättare för organisationer med större resurser att delta. De intervjuade anser också att resultatet av samrådet eller samarbetet skiljer sig åt beroende på vilket departement eller vilken myndighet organisationen talar med. För att nå bäst resultat menar de att frågorna som diskuteras bör hanteras av det departement som äger sakfrågorna.

Självständighet och oberoende

I Folkbildningsrådets undersökning visade sig de tillfrågade organisationerna ha två särskilt viktiga finansieringskällor: offentliga organisationsbidrag och medlemsavgifter. Organisationsbidragen var under 2010 den största inkomstkällan för 38 procent av organisationerna, medan medlemsavgifterna var den största inkomstkällan för 30 procent. Folkbildningsrådet drar slutsatsen att medlemsavgifterna och organisationsbidragen är de i särklass största inkomstkällorna för de tillfrågade organisationerna. Därefter följer offentliga projektmedel och ”annan” finansiering – i första hand försäljning av lotter och annat. Endast 1 procent hade offentlig upphandling som sin största inkomstkälla och totalt 4 procent av organisationerna hade detta som en av de tre största inkomstkällorna.

Folkbildningsrådet jämförde också olika föreningstyper och det visade sig att de flesta har organisationsbidraget som sin viktigaste finansieringskälla, till exempel handikappföreningar, patientföreningar, kvinnoföreningar, idrottsföreningar och kulturföreningar. Det fanns dock skillnader mellan olika typer av organisationer. Bland etniskt baserade organisationer var det till exempel 80 procent som hade organisationsbidrag som sin största inkomstkälla jämfört med nykterhetsorganisationerna, där andelen var 58 procent. De som avvek mest var ungdomsorganisationerna och hjälporganisationerna där endast en tredjedel fick sin huvudfinansiering från organisationsbidrag, nästan lika stor andel ungdomsorganisationer fick den från projektbidrag, medan de flesta hjälporganisationer bygger sin verksamhet på gåvor, sponsring eller medlemsavgifter. De fackliga organisationerna förlitar sig däremot helt på medlemsavgifter.

En annan slutsats som Folkbildningsrådet drog var att ju större en organisation är desto mer tenderar den att förlita sig på medlemsavgifter istället för på organisationsbidrag. Bland de större organisationerna var det bara en organisation som i första hand finansierades av organisationsbidrag, medan 38 procent av de mindre organisationerna gjorde detta. Omvänt fick drygt 60 procent av de större organisationerna huvuddelen av sina intäkter från medlemsavgifter medan motsvarande andel bland de mindre organisationerna var 23 procent.

Långsiktiga förutsättningar

De nationella organisationerna fick i Folkbildningsrådets undersökning också svara på om de under 2010 hade haft goda ekonomiska förutsättningar för att kunna planera och bedriva ett långsiktigt arbete. Drygt 60 procent av dem ansåg att de hade haft det. Det fanns dock skillnader mellan olika typer av organisationer. Andelen som ansåg att de haft goda förutsättningar var större bland fackliga organisationer och idrottsorganisationer, drygt 70 procent ansåg det. Nykterhetsorganisationer, handikapp- och patientorganisationer samt kulturföreningar beskriver sämre förutsättningar, 47–54 procent svarade att de hade goda ekonomiska förutsättningar. Även här har organisationens storlek en betydelse för svaren – ju större organisation, desto större andel svarar att de haft goda ekonomiska förutsättningar.

En annan aspekt av långsiktighet som undersöktes av Folkbildningsrådet är att lagar och regler är förutsägbara och ger goda förutsättningar att verka. Nära 90 procent av de tillfrågade organisationerna angav att de rättsliga villkoren som påverkar organisationerna var stabila och bra under 2010. Källor till missnöje var dock i några fall myndigheters skärpta regler, nya föreskrifter och otillräcklig information som gör att förutsättningarna att planera framåt försvåras.

Kännedom om politiken

Folkbildningsrådet undersökte också hur väl känd den då nyligen beslutade propositionen *Politiken för det civila samhället* var bland de tillfrågade nationella organisationerna. Det visade sig att betydligt fler än hälften inte kände till eller bara hade hört talas om statens politik för det civila samhället. Som mest insatta framstod de humanitära hjälporganisationerna och nykterhetsorganisationerna. Större andelar av de stora organisationerna hade kännedom om politiken än de mindre. Andelen som kände till politiken bland de allra minsta organisationerna (med färre än 1000 medlemmar) var 23 procent.

Ungdomsstyrelsens och Civos uppföljning 2011

År 2011 övergick uppdraget att följa upp det civila samhällets villkor från Folkbildningsrådet till Ungdomsstyrelsen. Uppdraget resulterade i rapporten *Dialog om det civila samhällets villkor* (Ungdomsstyrelsen 2012) som Ungdomsstyrelsen tog fram i samverkan med organisationen Civos (*Civila samhällets organisationer i samverkan*).

I en särskild, självständig bilaga, till Ungdomsstyrelsens återrapportering, *Civilsamhällets betydelse för välfärd, ekonomi och demokrati*, gav Civos tillsammans med några större nationella organisationer¹ sin bild av hur villkoren för organisationerna ser ut på områden som berörs av politiken för det civila samhället. Till skillnad från Folkbildningsrådets rapport innehåller Civos rapport inga kvantitativa resultat, utan bygger på en kunskapsgenomgång inom titelns tre sakområden samt på några organisationers erfarenheter och beskrivningar av förutsättningar och förändringsbehov. Rapporten avslutas med ett antal slutsatser om organisationernas förutsättningar och betydelse för samhället samt om politikens

genomförande. Ungdomsstyrelsen presenterade Civos rapport i sin helhet för regeringen tillsammans med en kompletterande analys av slutsatserna utifrån de sex principerna för uppföljning. Här sammanfattas analysen inom de tre områden som berörs av årets uppföljning.

Dialog och samråd

Centralt för rapportförfattarna är att de ser en trend av minskade möjligheter till politiskt inflytande i dialogen mellan det offentliga och det civila samhället. Den beror enligt Civos bland annat på en ökad tendens inom offentlig sektor att handplocka de personer från det civila samhället som man vill samråda med istället för att organisationerna själva utser dem som för deras talan. Civos menar att detta begränsar utrymmet för den självständiga röstbärarrollen. Organisationer som kommer till tals i rapporten ser också ett behov av att de offentliga parterna inom de så kallade ”överenskommelserna” intensifierar arbetet inom ramen för samarbetet så att de i högre grad än idag lever upp till de principer och åtaganden som beslutats. Civos drar också slutsatsen att beredskapen att förhålla sig till civilsamhället och agera utifrån politikens mål och principer skiljer sig åt mellan olika sektorer i samhället och att politiken därmed behöver spridas och förankras bredare inom exempelvis regeringskansliet (Ungdomsstyrelsen 2012).

Självständighet och oberoende

Organisationerna som kommer till tals i rapporten beskriver en situation där den statliga styrningen inom bidragssystemen ökar. Detta sker enligt rapporten genom att antalet projektbidrag stiger på bekostnad av mer villkorslösa och långsiktiga organisationsbidrag. Dessutom beskriver den en

utveckling där bidragen har urholkats över tid, eftersom anslagen inte ökat i förhållande till antalet sökande eller med ökade kostnader. Slutsatsen är att möjligheterna att verka oberoende och självständigt minskar med lägre generell stöd. Ett ökat bruk av frivilliga krafter inom offentlig verksamhet kan också bidra till en försvagning av frivilligorganisationernas position. Organisationerna pekar även på risker med en ökad upphandling av tjänster från det civila samhället, om den inte tar hänsyn till organisationernas egen värdegrund och självständighet (Ungdomsstyrelsen 2012).

Långsiktighet

Civos menar att de offentliga bidragens villkor och inriktning är viktiga även för organisationernas stabilitet och möjlighet att planera sin verksamhet långsiktigt. De menar att det framförallt är de mer villkorslösa organisationsbidragen som kan ge långsiktiga förutsättningar och förutsägbarhet i verksamheten. En urholkning av dessa medel eller en ökad tyngdpunkt mot projektbidrag försvårar en långsiktig planering. I rapporten ser författarna också risker med vad de uppfattar som bristfälliga analyser av konsekvenserna för det civila samhället vid olika regelförändringar. De pekar på behovet av ökade kunskaper om det civila samhället inom offentliga myndigheter och bland beslutsfattare.

Andra ekonomiska förutsättningar för organisationerna som påverkar deras förutsättningar är hur skattelagstiftningen ser ut, inte minst risken för ett momsredovisningskrav för ideella organisationer. Deras bedömning är att ett sådant krav kraftigt skulle öka den administrativa bördan. Lagstiftning och upphandlingskriterier som inte tar hänsyn till det civila samhällets förutsättningar och kvaliteter försvårar också för organisationernas långsiktiga etablering och finansiella situation

i de fall som ideella organisationer vill bidra med välfärdsservice. Ytterligare ett hinder för organisationernas etablering är enligt rapporten att staten förbiser den expertis och idérikeedom som finns i det civila samhället i frågor om välfärdsplanering och innovationspolitik och att de därmed inte kan bidra till utvecklingen så som de skulle kunna (Ungdomsstyrelsen 2012).

Upplägget och förutsättningar

Även om två undersökningar genomförts tidigare inom ramen för regeringens uppföljning av det civila samhällets villkor utifrån ett organisationsperspektiv har vi i samband med denna rapport tagit några viktiga steg mot en mer systematisk uppföljning som också ska gå att upprepa. Flera av de instrument i form av enkätfrågor som ligger till grund för analyserna i rapporten används dock för första gången, vilket innebär att rapporten samtidigt bör ses som ett led i ett utvecklingsarbete snarare än som ett helt färdigt system av indikatorer. Det är dock vår bedömning att de instrument som tagits fram till denna rapport i huvudsak fungerar väl och att de i framtiden ska kunna belysa såväl en utveckling över tid som skillnader i villkoren för olika typer av aktörer inom det civila samhället.

Ett representativt urval

En utgångspunkt för uppföljningen har varit ett slumpmässigt och därmed representativt urval av organisationer. Att utgå från ett representativt urval är en helt nödvändig förutsättning för att på ett korrekt sätt kunna skatta medelvärden och procentandelar i de olika analyserna men också för att skapa förutsättningar för framtida jämförelser över tid och mellan olika organisationsformer i det civila samhället. För att kunna

genomföra ett sådant urval krävs ett register som rymmer hela den population som undersökningen avser att uttala sig om. Företagsdatabasen som administreras av Statistiska centralbyrån är idag det enda registret av sådant slag i Sverige. I företagsdatabasen ingår alla ideella aktörer som har ett organisationsnummer.

Begränsningar i företagsdatabasen

Att utgå från företagsdatabasens register medför dock vissa viktiga begränsningar. En begränsning är att aktörer inom det civila samhället som saknar organisationsnummer inte alls finns med i registret och därmed hamnar utanför urvalsramen. Aktörer som saknar organisationsnummer kan vara verksamheter som bedrivs vid sidan av formaliserade organisationer, till exempel nätverk, tillfälliga sammanslutningar och oorganiserat frivilligt arbete. Det kan i viss utsträckning också vara något mer formaliserade organisationer som av olika anledningar aldrig haft anledning att ansöka om ett organisationsnummer.

Utöver att det finns aktörer inom det civila samhället som inte alls finns med i företagsdatabasen finns även vissa problem med registret som begränsar dess användbarhet vid studier av det civila samhällets organisationer. En sådan svårighet är att uppgifterna om det civila samhällets organisationer i mycket begränsad utsträckning uppdateras. Organisationer som en gång tilldelats ett organisationsnummer kan ofta finnas kvar i registret även i de fall organisationen upphört med sin verksamhet. Det finns alltså ingen systematisk och aktiv uppföljning av organisationer som upphört. Det sker inte heller någon systematisk och aktiv uppdatering av kontaktuppgifterna till organisationerna, vilket gör att dessa uppgifter riskerar att vara inaktuella.

Olika juridiska former av organisationer

Ett nödvändigt kriterium för att en aktör ska räknas till det civila samhället är att den är ideell, det vill säga att verksamheten inte är vinstutdelande. Aktörer inom det civila samhället som ingår i företagsdatabasen kan delas in i olika juridiska former. De juridiska former som enligt Statistiska centralbyrån kan innehålla aktörer som räknas till det civila samhället är aktiebolag, ekonomiska föreningar, bostadsrättsföreningar, hyreskooperativ, ideella föreningar, samfälligheter, registrerade trossamfund, stiftelser, understödsföreningar, offentliga korporationer och arbetslöshetskassor (Statistiska centralbyrån 2013). Bland det civila samhällets organisationer är den ideella föreningen den absolut vanligaste juridiska formen. Enligt Statistiska centralbyrån (2010) var 61 procent av samtliga aktörer i företagsdatabasen som räknas till det civila samhället ideella föreningar.

I denna första rapport har vi valt att helt och hållet fokusera på de ideella föreningarna. Då verksamheter och villkor kan se väldigt olika för organisationer som tillhör det civila samhällets olika juridiska former, finns goda argument för att fokusera uppföljningen på enskilda juridiska former var för sig snarare än att bredda undersökningen till att omfatta ett antal disparata former samtidigt. Förutom att den ideella föreningen är den juridiska form som innehåller i särklass flest organisationer i det civila samhället har den också fördelen att, ur ett analytiskt perspektiv, vara mer renodlad än flera av de övriga formerna. Med detta menar vi att det stora flertalet ideella föreningar utan större tvekan kan klassificeras som tillhörande det civila samhället. För flera av de övriga juridiska formerna krävs ett ganska komplicerat arbete för att i registren urskilja vilka av organisationerna som kan anses ingå i

det civila samhället och vilka som snarare ska ses som en del av den offentliga eller privata sektorn.

Det finns alltså stora fördelar med att vi i denna rapport, där vi för första gången prövar ett antal nya instrument för att följa upp det civila samhällets villkor, koncentrerar oss på en jämförelsevis renodlad och lättdefinierad grupp organisationer. I kommande uppföljningar finns dock goda möjligheter att rikta sig mot andra juridiska former inom det civila samhället och därmed skapa underlag för intressanta jämförelser.

Ekonomiskt aktiva föreningar

Ett problem som nämns ovan är att kontaktuppgifterna till organisationerna i företagsdatabasen är inaktuella i en del fall samt att registret innehåller en hel del organisationer som inte längre bedriver någon aktiv verksamhet. Ett riskscenario inför undersökningen var att enkäten i alltför stor utsträckning skulle skickas till inaktuella adresser och till föreningar som inte längre existerar. Detta skulle påverka undersökningens svarsfrekvens negativt och resultatens tillförlitlighet skulle undergrävas. För att undvika ett sådant utfall har vi i uppföljningen valt att avgränsa populationen av ideella föreningar till sådana som uppvisat någon form av ekonomisk aktivitet under 2012. På detta sätt minskar risken att föreningar som upphört ingår i urvalet och därmed drar ner svarsfrekvensen.

Målgruppen för denna uppföljning kan mer exakt beskrivas som ideella föreningar som varit ekonomiskt aktiva under 2012 och som inte är offentligt ägda. Med ekonomiskt aktiva avses ideella föreningar som varit antingen momsregistrerade, f-skatteregistrerade eller registrerade som arbetsgivare under 2012.

KAPITEL 2

Undersökningen

Datainsamlingen som ligger till grund för denna rapport har genomförts som en postal enkät där möjlighet även har funnits att besvara frågorna genom ett webbaserat frågeformulär. Ansvarig för genomförandet av datainsamlingen har varit *Institutet för kvalitetsindikatorer* (Indikator).

Undersökningens intervjuformulär har skickats till ett slumpmässigt urval av 1 157 ideella föreningar som identifierats som ekonomiskt aktiva under 2012. I rapporten avser vi med ekonomiskt aktiva ideella föreningar sådana som antingen varit momsregistrerade, f-skatteregistrerade eller registrerade som arbetsgivare under 2012. När vi fortsättningsvis talar om ideella föreningar avses i denna rapport ideella föreningar som varit ekonomiskt aktiva under 2012.

För att komplettera detta riksrepresentativa urval har enkäten även skickats till ett särskilt urval av 400 ekonomiskt aktiva ideella föreningar med fler än 19 anställda.

Ett problem med att använda ett rakt slumpmässigt urval av ideella föreningar är att man i ett sådant urval prickar in väldigt få av de allra största föreningarna. Dessa föreningar är nämligen till antalet väldigt många färre än de mindre föreningarna. Som framgår av tabell 2.1 är det endast 2 procent, eller knappt 600, av alla ekonomiskt aktiva ideella föreningar i Sverige som har fler än 19 anställda. Senare i rapporten

visar vi också att endast omkring 10 procent av landets ideella föreningar har 1000 medlemmar eller fler. Det är för att kunna få en bild även av de större ideella föreningarna som ett särskilt urval av 400 ideella föreningar med fler än 19 anställda genomförts och ingår i undersökningen vid sidan av det riksrepresentativa grundurvalet av 1 157 ideella föreningar.² Det ska dock understrykas att ett stort antal anställda inte nödvändigtvis betyder ett stort medlemsantal i en förening. Uppgifter om antal medlemmar finns dock inte i företagsdatabasen och det är alltså inte möjligt att genomföra ett särskilt urval av föreningar med många medlemmar.

Svarsfrekvensen i den genomförda undersökningen uppgår till 50,1 procent. Totalt har enkäten besvarats av 758 ideella föreningar. Det är viktigt att säkerställa att resultaten i undersökningen inte påverkas av alltför stora avvikelser mellan de föreningar som besvarat enkäten och de som inte gjort det. En möjlig felkälla är om föreningarna som svarat på frågorna till sin storlek systematiskt avviker från de som finns i den totala populationen. En annan möjlig felkälla är om de föreningar som svarat på frågorna i högre grad kommer från en viss typ av kommun än en annan – och därmed ger en skev avspeglning av populationen.

Föreningarna i undersökningen

I tabell 2.1 redovisas förhållandet mellan den totala populationen ideella föreningar i landet och de föreningar som ingår i grundurvalet av 1 157 ideella föreningar och som besvarat enkäten. Som framgår av tabellen avspeglar de 554 föreningarna som svarat tämligen väl den totala populationen om man ser till antal anställda. Det framgår att en något mindre andel av ideella föreningar utan någon anställd svarat på enkäten jämfört med andel ideella föreningar utan någon anställd i hela populationen. Samtidigt framgår att en något större andel föreningar med 1–4 anställda än motsvarande andel i populationen svarat. Det är dock inte frågan om några större avvikelser. Det finns enligt företagsdatabasen ingen ideell förening i Sverige som har fler än 1 499 anställda.

Tabell 2.2 redovisar förhållandet mellan den totala populationen ideella föreningar och de föreningar som besvarat undersökningen avseende i vilken typ av region som föreningarna huvudsakligen finns. Även här framgår att det inte finns några större avvikelser. Det går dock att urskilja en svag tendens till att föreningar i storstadsregioner i något lägre grad besvarat undersökningen samtidigt som föreningar i mindre kommuner svarat i något högre grad.

Även om avvikelserna både i förhållande till antal anställda samt regional hemvist kan anses vara tämligen begränsade kommer hänsyn att tas till dessa avvikelser i den resultatredovisning som görs i rapporten. Korrigeringen görs genom att i analyserna statistiskt vikta resultaten så att underrepresenterade grupper ges en något större tyngd samtidigt som överrepresenterade grupper ges en något mindre tyngd i beräkningen av procentandelar och medelvärden.

Tabell 2.1 Antal respektive andel ideella föreningar i den totala populationen enligt företagsregistret samt bland de föreningar som besvarat enkätundersökningen efter antal anställda, 2012. Procent

Antal anställda	Andel i populationen	Antal i populationen	Andel bland svarande	Antal bland svarande
0	58,3	16 785	54,0	299
1–4	31,1	8 957	35,0	194
5–9	5,8	1 680	5,6	31
10–19	2,7	786	4,2	23
20–49	1,4	403	0,9	5
50–99	0,4	110	0,2	1
100–199	0,1	40	0,2	1
200–499	0,1	17	0,0	0
500–999	0,0	2	0,0	0
1 000–1 499	0,0	1	0,0	0
Totalt	100,0	28 781	100,0	554

Källa: Ungdomsstyrelsens enkätundersökning Civila samhällets villkor 2012 samt Statistiska centralbyråns företagsregister.

Kommentar: Tabellen avser ideella föreningar som klassificerats som ekonomiska aktiva i SCB:s företagsdatabas.

Tabell 2.2 Antal respektive andel ideella föreningar i den totala populationen samt bland de föreningar som besvarat enkätundersökningen efter typ av region där föreningen har sitt säte, 2012. Procent

Typ av region	Andel i populationen	Antal i populationen	Andel bland svarande	Antal bland svarande
Storstadsregioner	31,3	9 015	28,7	159
Övriga större högskoleorter	19,6	5 646	18,8	104
Mindre högskoleorter	10,8	3 105	11,7	65
Övriga kommuner med fler än 25 000 invånare	12,8	3 674	12,8	71
Övriga kommuner med färre än 25 000 invånare	25,5	7 341	28,0	155
Totalt	100,0	28 781	100,0	554

Källa: Ungdomsstyrelsens enkätundersökning Civila samhällets villkor 2012 samt Statistiska centralbyråns företagsregister.

En annan fråga är vem i respektive förening som har besvarat undersökningens frågor. För att få en bild av detta ingår en fråga i enkäten där den som svarar ombeds att uppge om personen i fråga är anställd av föreningen, förtroendevald eller medlem (som inte är förtroendevald). Resultatet visar att i det riksrepresentativa grundurvalet var en övervägande del av de som höll i pennan förtroendevalda, 73,8 procent. En mindre del, 19,3 procent, var anställda och 4,9 procent var medlemmar utan förtroendeuppdrag (tabell 2.3).

Fördelningen är inte så oväntad med tanke på att 54 procent av de föreningar som svarat inom detta urval saknar anställda. I tabell 2.3 redovisas också vem som besvarat enkäten bland de föreningar som ingick i det särskilda urvalet med föreningar med fler än 19 anställda och som besvarat enkäten. Föga förvånande ser det väldigt annorlunda ut bland dessa stora föreningar. Hela 87,2 procent av enkäterna har besvarats av anställda och endast 6,8 procent av förtroendevalda.

Tabell 2.3 Andel tjänstemän, förtroendevalda respektive ej förtroendevalda medlemmar som besvarat enkäten, 2012. Procent

Typ av region	Grundurval (0–1 499 anställda)		Urval av föreningar med fler än 19 anställda	
	Antal	Andel	Antal	Andel
Anställda	107	19,3	178	87,2
Förtroendevalda	409	73,8	14	6,8
Medlemmar (som ej är förtroendevalda)	27	4,9	3	1,4
Uppgift saknas	11	2,0	9	4,5
Totalt	554	100,0	204	100,0

*Källa: Ungdomsstyrelsens enkätundersökning Civila samhällets villkor 2012 samt Statistiska centralbyråns företagsregister.
Kommentar: Uppgifter om föreningar med fler än 19 anställda baserar sig på ett särskilt delurval.*

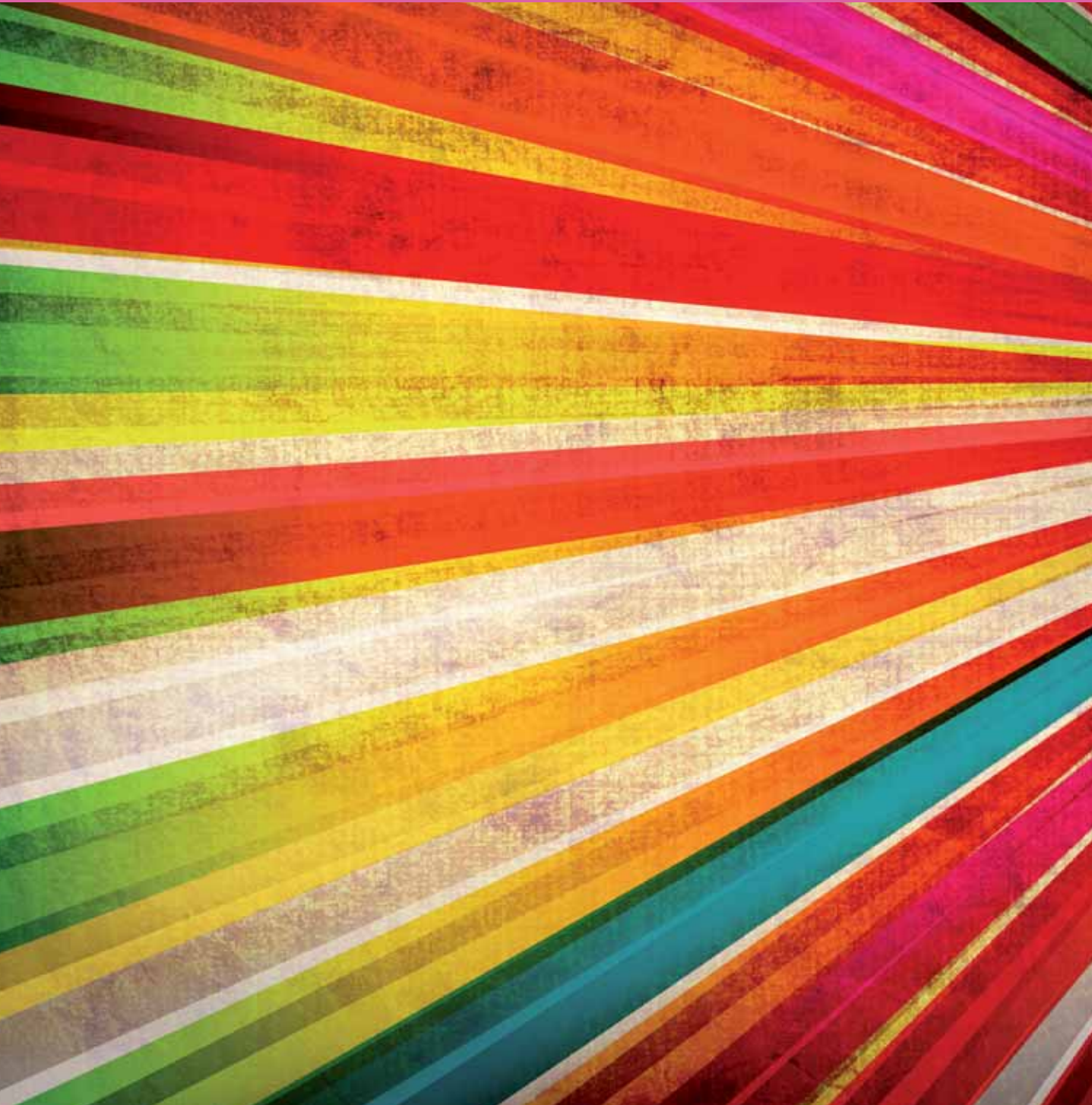
Den statistiska felmarginalen

Vi har nu beskrivit våra avgränsningar och det urval av ideella föreningar vi utgår från för att dra slutsatser om alla ideella föreningar i Sverige. I rapporten presenteras resultaten i tabellform och de andelar och medelvärden som redovisas är skattningar av de faktiska värdena. Det finns alltså en statistisk osäkerhet eftersom vi undersökt ett urval och inte hela populationen. Den statistiska osäkerheten går dock att beräkna och detta har vi gjort genom att ta fram konfidensintervall för alla siffror som redovisas i rapporten. Tabeller med dessa konfidensintervall finns som en bilaga på Ungdomsstyrelsens webbplats³. Det kan ibland vara så att tillsynes stora skillnader mellan olika redovisningsgrupper i tabellerna inte är statistiskt signifikanta. Detta beror då ofta på att just den grupp som siffran avser är liten till antalet, vilket gör att felmarginalerna ökar. I den löpande texten lyfts dock de skillnader mellan olika redovisningsgrupper som är statistiskt säkerställda fram som en vägledning för läsaren. I texten används omväxlande uttrycken ”*statistiskt säkerställd*” och ”*statistiskt signifikant*” för att markera när vi med åtminstone 90-procents säkerhet kan säga att en skillnad inte beror på slumpen.

KAPITEL 3

De ideella föreningarna

I detta avsnitt ger vi en beskrivning av de ideella föreningarna i Sverige 2012. Vi tar upp frågor om medlemskapet. Hur många medlemmar har de ideella föreningarna och hur vanligt är det med föreningar som enbart har andra föreningar som medlemmar? Vidare berörs vilken geografisk spridning medlemmarna har, är de bosatta nationellt, regionalt eller lokalt? Vilka typer av föreningar finns det om man ser till deras syfte och varifrån deras intäkter kommer? Avslutningsvis tar vi också upp frågan om hur väl de ideella föreningarna känner till det politikområde som berör deras verksamhet: *Politiken för det civila samhället* samt hur vanligt det är att de skriver under samverkansavtal med den offentliga sektorn.

Typ av medlemskap

Tabell 3.1 visar fördelningen mellan tre olika typer av ideella föreningar:

- Den ”vanliga” föreningen som enbart har enskilda individer som medlemmar.
- Organisationer som enbart har andra föreningar eller organisationer som medlemmar.
- Föreningar som har både enskilda individer och andra föreningar eller organisationer som medlemmar.

Av alla ideella föreningar är drygt 79 procent vanliga medlemsorganisationer med enbart enskilda medlemmar. Nästan 11 procent av föreningarna har ett blandat medlemskap med både individer och andra organisationer som medlemmar. Nära 10 procent av de ideella föreningarna har enbart andra organisationer som medlemmar.

Tabell 3.1 Typ av medlemskap i ideella föreningar efter antal anställda i föreningen, 2012. Procent

Typ av medlemskap	Antal anställda			
	0	1–19	Fler än 19*	Totalt
Enskilda individer	81,7	77,4	52,9	79,3
Endast andra organisationer	7,8	11,9	32,1	9,9
Både enskilda individer och organisationer	10,5	10,6	15,1	10,8
N	291	244	201	542

Källa: Ungdomsstyrelsens enkätundersökning *Civila samhällets villkor 2012* samt Statistiska centralbyråns företagsregister.

* Uppgifter om föreningar med fler än 19 anställda baserar sig på ett särskilt delurval.

Kommentar 1: Andelarna har viktats med utgångspunkt från antal anställda samt efter typ av region där föreningen har sitt säte.

Kommentar 2: Med Totalt menas grundurvalet 0–1 499 anställda.

Om man ser till delurvalet som enbart innehåller föreningar med fler än 19 anställda ser vi dock en tydlig skillnad. Av dessa är knappt 53 procent individbaserade medlemsföreningar och hela 32 procent är föreningar som bara har andra organisationer som medlemmar. Kategorin föreningar som har andra organisationer som medlemmar, kan vara riksförbund, regionala förbund och andra typer av samarbetsorgan (till exempel så kallade paraplyorganisationer).

Antal medlemmar

I ideella föreningar med enskilt medlemskap uppgick det genomsnittliga medlemsantalet enligt enkäten till 954 personer 2012. I denna siffra ingår såväl enskilda medlemmar anslutna till föreningar som enbart har individer som medlemmar och enskilda medlemmar anslutna till föreningar som har såväl enskilda individer som andra organisationer som medlemmar. Som framgår av tabell 3.2 ökar antalet medlemmar

tydligt med antalet anställda i föreningarna. Föreningar utan anställda har i genomsnitt kring 500 medlemmar, föreningar med 1–19 anställda har i genomsnitt kring 1 400 medlemmar och föreningar med fler än 19 anställda har i genomsnitt 13 000 medlemmar. Uppgifterna grundar sig på en fråga i enkäten som löd:

Ungefär hur många enskilda personer är medlemmar i den förening/organisation du tillhör?

Tabell 3.2 visar vidare att 81 procent av alla ideella föreningar har färre än 500 medlemmar, 9 procent har mellan 500 och 1 000 medlemmar, 7 procent har mellan 1 000 och 5 000 medlemmar och endast 3 procent har 5 000 medlemmar eller fler. Det är här intressant att studera de föreningar som har fler än 19 anställda lite närmare. Även om 33 procent av dessa föreningar har 5 000 medlemmar eller fler så finns inom denna kategori

Tabell 3.2 Antal medlemmar i ideella föreningar efter antal anställda i föreningen, 2012. Procent och medelvärde

Antal medlemmar	Antal anställda			
	0	1–19	Fler än 19*	Totalt
1–100	48,4	23,3	29,0	37,6
101–500	41,1	46,8	17,5	43,1
501–1 000	5,2	13,8	9,8	9,0
1 001–5 000	4,0	12,0	11,1	7,3
5 001–	1,3	4,1	32,6	3,0
Totalt	100,0	100,0	100,0	100,0
Genomsnitt (antal medlemmar)	487	1 404	12 916	954
N	251	204	108	459

Källa: Ungdomsstyrelsens enkätundersökning Civila samhällets villkor 2012 samt Statistiska centralbyråns företagsregister.

** Uppgifter om föreningar med fler än 19 anställda baserar sig på ett särskilt delurval.*

Kommentar 1: Andelarna har viktats med utgångspunkt från antal anställda samt typ av region där föreningen har sitt säte.

Kommentar 2: Med Totalt menas grundurvalet 0–1 499 anställda.

även en stor andel föreningar med färre än 100 medlemmar (29 procent).

Detta illustrerar att föreningar med många anställda inte nödvändigtvis också har stora medlemsantal. Det finns sålunda en relativt stor andel ideella föreningar som bedriver en omfattande professionell verksamhet inom ramen för den ideella föreningsformen och som samtidigt har ett begränsat medlemsantal. Inom denna kategori ryms sannolikt en hel del utförarorganisationer inom vård, skola och omsorg.

Det ska understrykas att uppgifterna om medlemsantal som här redovisas ska tolkas med viss försiktighet då det kan finnas problem med tillförlitligheten i de uppgifter som lämnas av föreningarna.⁴

Föreningarnas geografiska utbredning

I enkäten ställdes en fråga om vilken geografiskt upptagningsområde föreningarna har utifrån var medlemmarna är bosatta. Tabell 3.3 visar hur de ideella föreningarna fördelar sig med hänsyn till om de, med utgångspunkt från var medlemmarna är bosatta, beskriver sig själva som föreningar med främst nationell, regional eller lokal (kommunal) spridning.

Av samtliga ideella föreningar beskriver sig drygt 13 procent som nationella, drygt 18 procent beskriver sig som regionala och drygt 68 procent beskriver sig som lokala eller kommunala. Om vi ser till föreningarna med fler än 19 anställda är andelen med nationell täckning mycket större, drygt 37 procent. Även andelen regionala föreningar är större, nästan 27 procent, samtidigt som andelen lokala föreningar är mindre, kring 36 procent. Bland föreningarna med fler än 19 anställda, har dock nästan 36 procent främst lokal eller kommunal spridning. En närmare granskning visar att det av dessa lokala föreningar är 40 procent som har färre än 100 medlemmar.

Till de föreningar som beskrev sig som regionala eller lokala/kommunala ställdes frågan om deras förening är medlem av eller på annat sätt en del av en större regional eller rikstäckande organisation. Tabell 3.4 visar att drygt 26 procent av de lokala föreningarna på något sätt är kopplade till en större organisation samtidigt som nästan 25 procent av de regionala föreningarna har en sådan koppling. Detta innebär är att närmare en tre fjärdedelar av alla lokala och regionala ideella föreningar i landet kan betraktas som fristående organisationer.

Tabell 3.3 Andel ideella föreningar med främst nationell, regional eller lokal spridning, 2012. Procent

Typ av förening	Antal anställda	
	Fler än 19*	Totalt
Nationell	37,5	13,4
Regional	26,8	18,3
Lokal	35,7	68,3
N	200	543

Källa: Ungdomsstyrelsens enkätundersökning Civila samhällets villkor 2012 samt Statistiska centralbyråns företagsregister.

** Uppgifter om föreningar med fler än 19 anställda baserar sig på ett särskilt delurval.*

Kommentar 1: Andelarna har viktats med utgångspunkt från antal anställda samt typ av region där föreningen har sitt säte.

Kommentar 2: Med Totalt menas grundurvalet 0–1 499 anställda.

Tabell 3.4 Andel ideella föreningar med främst lokal respektive regional spridning som tillhör en större regional eller rikstäckande organisation, 2012. Procent

Tillhör en större regional eller rikstäckande organisation	Lokala föreningar	Regionala föreningar
Ja	26,3	24,7
Nej	73,7	75,3
N	372	98

Källa: Ungdomsstyrelsens enkätundersökning Civila samhällets villkor 2012.

Kommentar: Andelarna har viktats med utgångspunkt från antal anställda samt efter typ av region där föreningen har sitt säte.

Föreningarnas syfte

Den juridiska formen ideell förening rymmer en stor mångfald inriktningar och syften. Här finns allt från den lilla lokala vägföreningen eller sydjantan till stora nationella organisationer, till exempel inom fackförenings- och idrottsrörelsen. Några av frågorna i enkäten är utformade för att försöka ge en bild av hur olika typer av syften och inriktningar fördelar sig bland landets ideella föreningar. Tanken är att försöka fånga den logik som motiverar olika föreningars existens och som kanske en gång fått dem att bildas. Frågorna är utformade så att de olika syftena radas upp och föreningen har fått ange hur väl det stämmer att den aktuella formuleringen är viktig för just dem. Svaren anges på en fyrgradig skala från 1 = stämmer mycket dåligt till 4 = stämmer mycket bra. Resultaten redovisas i tabell 3.5

Om man ser till samtliga föreningar, oavsett storlek, så är det syfte som störst andel ser som viktigt att: *underlätta eller möjliggöra utövandet av ett fritidsintresse eller en hobby*, 48 procent av föreningarna tycker att det stämmer mycket bra för dem. Det syfte som den näst största andelen föreningar ser som viktigt för dem är att: *främja sociala relationer mellan människor*. Drygt 41 procent av föreningarna anser det. Det syfte

som den tredje största andelen av föreningarna, drygt 36 procent, tycker stämmer mycket bra in på dem är att: *förbättra livsvillkoren för de egna medlemmarna*.

Om man jämför föreningar med olika antal anställda framträder vissa tydliga skillnader (tabell 3.5). Föreningar med fler än 19 anställda avviker relativt tydligt från riksgenomsnittet. Tydligast är detta när det gäller att: *förbättra livsvillkoren för en viss grupp människor i befolkningen*. Drygt 51 procent av föreningarna med fler än 19 anställda tycker att det stämmer mycket bra att detta är ett viktigt syfte jämfört med drygt 22 procent bland föreningar som saknar anställda.

Även andelen som instämmer i att det är viktigt att: *påverka människors åsikter eller beteenden i någon riktning* skiljer sig tydligt mellan föreningar med olika antal anställda. Nästan 28 procent av föreningarna med fler än 19 anställda ser detta som ett viktigt syfte jämfört med lite drygt 14 procent av föreningarna som saknar anställda.

Föreningarna med fler än 19 anställda skiljer sig också signifikant från riksgenomsnittet genom att en större andel av dessa föreningar ser det som ett viktigt syfte att: *påverka politiska beslut på något område; att underlätta och stödja människors organisering* och att: *påverka samhället*

Tabell 3.5 Andel ideella föreningar som uppger att följande påståenden stämmer mycket bra efter antal anställda och geografisk spridning, 2012. Procent

Ett viktigt syfte för den förening/ organisation jag tillhör är	Antal anställda			Geografisk spridning			Totalt
	0	1–19	>19*	Lokal	Regional	Nationell	
att underlätta eller möjliggöra utövandet av ett fritidsintresse eller en hobby	46,1	50,1	37,1	53,0	42,8	30,5	48,1
att främja sociala relationer mellan människor	32,4	52,0	46,6	40,9	39,0	46,7	41,2
att förbättra livsvillkoren för våra medlemmar	30,8	42,9	39,2	32,7	47,9	39,5	36,4
att förbättra livsvillkoren för en viss grupp människor/grupp i befolkningen	22,4	32,1	51,4	23,4	33,4	35,4	26,6
att underlätta för människor att göra frivilliga/ideella arbetsinsatser för att hjälpa andra människor	11,8	30,6	24,1	18,5	19,6	29,2	20,2
gemensam förvaltning/skötsel av anläggning/verksamhet/egendom/mark	19,5	18,7	9,3	20,8	14,8	14,7	18,9
att påverka samhället i en viss riktning	16,1	20,3	33,3	13,7	23,3	34,7	18,3
att påverka människors åsikter och/eller beteenden i någon riktning	14,5	19,7	27,7	12,8	20,6	32,9	17,0
att underlätta/stödja människors organisering i föreningar och organisationer	10,3	23,2	35,3	13,7	16,8	30,2	16,4
att påverka politiska beslut inom något område	13,8	14,1	29,5	9,9	17,1	32,1	14,1
att understödja/mojliggöra en viss livsstil eller identitet	10,4	16,7	16,3	10,6	21,8	18,0	13,7
att verka för medlemmarnas ekonomiska intresse	11,3	5,6	11,4	7,7	10,7	14,3	9,0
att underlätta/mojliggöra utövandet av religion eller livsåskådning	4,9	13,3	8,0	8,3	6,3	10,1	8,3
N	276–284	237–243	194–199	358–368	93–97	66–68	522–535

Källa: Ungdomsstyrelsens enkätundersökning Civila samhällets villkor 2012 samt Statistiska centralbyråns företagsregister.

* Uppgifter om föreningar med fler än 19 anställda baserar sig på ett särskilt delurval.

Kommentar 1: Andelarna har viktats med utgångspunkt från antal anställda samt typ av region där föreningen har sitt säte.

Kommentar 2: Med Totalt menas grundurvalet 0–1 499 anställda.

i en viss riktning. De skiljer sig också signifikant från riksgenomsnittet genom att en mindre andel ser det som ett viktigt syfte att: *underlätta eller möjliggöra utövandet av ett fritidsintresse eller en hobby* och att: *gemensamt sköta förvaltning/skötsel av anläggning/verksamhet/egendom/mark*.

Tabell 3.5 visar också hur andelarna av de ideella föreningarna som tycker att de olika syftena är viktiga för deras förening skiljer sig mellan föreningar vars medlemmar främst är bosatta lokalt, regionalt respektive nationellt. Tabellen visar att det är betydligt vanligare bland föreningar med lokal spridning att ha som ett viktigt syfte att underlätta utövandet av ett fritidsintresse eller en hobby än bland föreningar med regional eller nationell spridning. Av de lokala föreningarna har 53 procent detta som ett viktigt syfte jämfört med drygt 31 procent av de nationella föreningarna.

Det är vanligare bland föreningar med regional än bland dem med lokal spridning att ha som ett viktigt syfte att förbättra livsvillkoren för de egna medlemmarna, 48 procent jämfört med 33 procent. Det är något mindre vanligt bland de lokala föreningarna än bland dem med regional och nationell spridning att vilja förbättra livsvillkoren för en viss grupp i befolkningen, 23 procent jämfört med 33 respektive 35 procent.

Syftet att underlätta för människor att göra frivilliga insatser är något vanligare bland nationella föreningar (29 procent) än bland lokala och regionala (18 respektive knappt 20). Det tycks vara något vanligare bland de lokala föreningarna att gemensamt vilja förvalta en anläggning, mark eller en verksamhet, men skillnaden i förhållande till de nationella och regionala föreningarna är i detta fall inte statistiskt säkerställd.

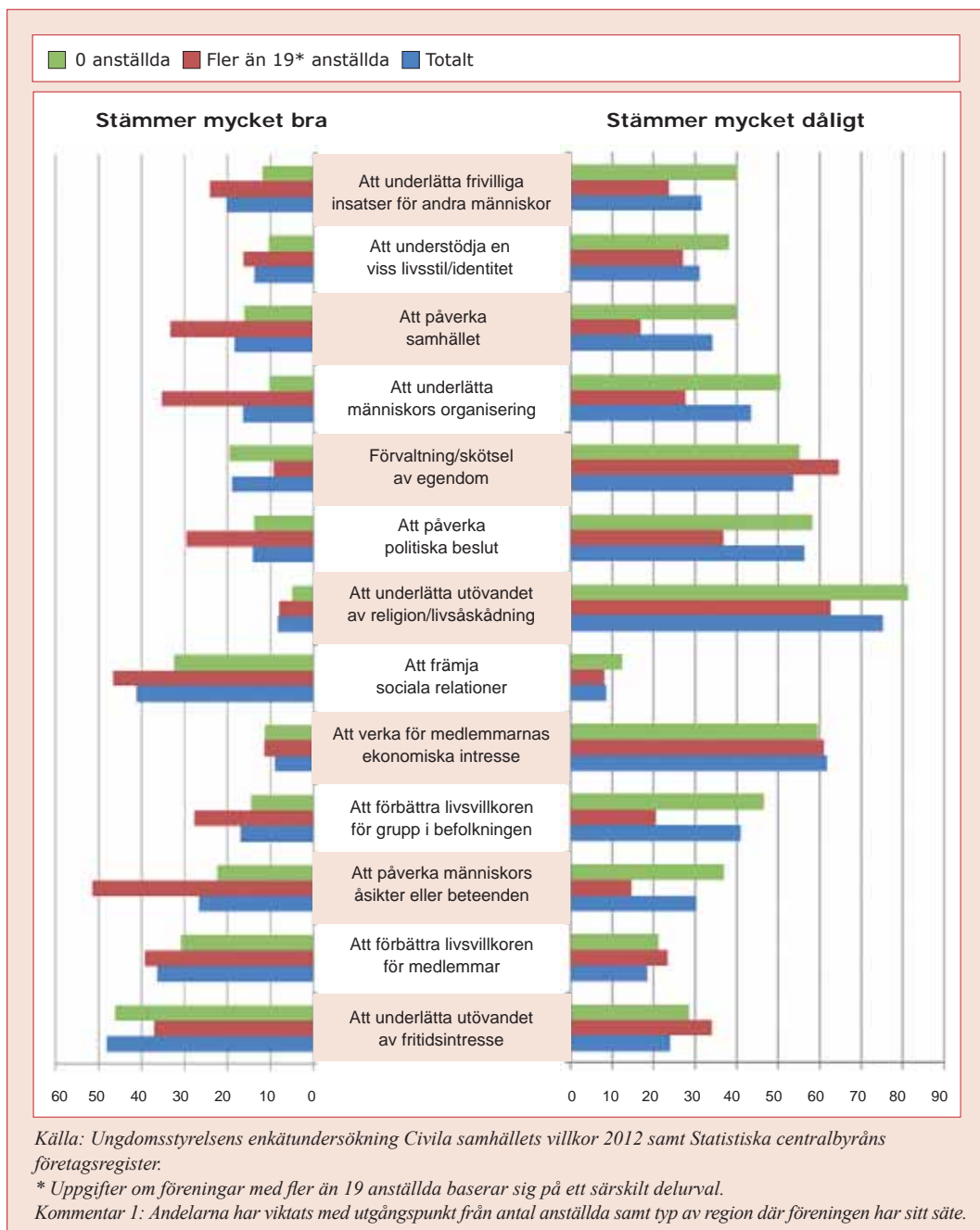
Tre av syftesformuleringarna i tabell 3.5 ligger nära varandra då de på olika sätt handlar om att påverka samhället. En av frågorna tar fasta på att påverka politiska beslut, en annan på att påverka

samhället i en viss riktning och en tredje på att påverka människors åsikter eller beteenden. För alla dessa frågor finns ett tydligt och signifikant mönster där denna typ av syfte uppges som viktigt av störst andelar föreningar med nationell spridning, av minst andelar föreningar med lokal spridning och där de regionala föreningarna intar en mellanposition.

Ytterligare ett möjligt syfte för föreningarna är att: *underlätta eller stödja människors organisering i föreningar och organisationer*. Detta syfte är vanligare bland föreningar med nationell spridning (30 procent) än bland lokala och regionala föreningar (14 respektive 17 procent).

Att *vilja understödja en viss livsstil eller identitet* är mindre vanligt bland de lokala föreningarna (knappt 11 procent) än bland de regionala och nationella (22 respektive 18 procent). För övriga syften i tabell 3.5: *att främja sociala relationer mellan människor; att verka för medlemmarnas ekonomiska intresse eller att underlätta utövandet av religion/livsåskådning* finns inga signifikanta skillnader mellan föreningar med olika typer av geografisk spridning.

I figur 3.1 kompletteras bilden av hur föreningarna tycker att de olika syftena stämmer in på deras förening. Förutom att visa vilka syften de tycker stämmer in mycket bra så visar figur 3.1 även vilka syften de tycker stämmer mycket dåligt in på dem (se tabell A1 i bilaga 1). Det syfte som den största andelen föreningar tycker stämmer mycket dåligt är att: *underlätta/möjliggöra utövandet av religion eller livsåskådning*. Drygt 75 procent av föreningarna tycker att detta syfte stämmer mycket dåligt. Det syfte som den nästa största andelen tycker stämmer mycket dåligt är att: *verka för medlemmarnas ekonomiska intresse*. Nästan 62 procent av föreningarna tycker att detta syfte stämmer mycket dåligt.

Figur 3.1 Andel ideella föreningar som uppger att följande påståenden stämmer mycket bra respektive mycket dåligt, 2012. Procent.

Åtta kategorier efter typ av syfte

Tabell 3.5 och figur 3.1 beskriver på ett ingående sätt vilka syften som föreningarna själva anser är viktiga för dem. I analyserna kommer det att vara av intresse att dela in organisationerna efter deras syften för att se om föreningar som kännetecknas av att ha olika syften skiljer sig från varandra i andra viktiga avseenden. För att det i dessa analyser ska vara mer hanterligt att redovisa resultat utifrån föreningarnas syften har vi reducerat antalet till åtta kategorier:

1. Påverkan
2. Fritid
3. Livsvillkor för grupp
4. Medlemmars ekonomi
5. Identitet
6. Relationer
7. Frivillighet
8. Förvaltning

För att skapa dessa kategorier har vi i vissa fall slagit samman syften som ligger nära varandra. Exempelvis så räknar vi till kategorin *påverkan* alla föreningar som uppgett att det är ett viktigt syfte för deras förening att:

- påverka samhället i en viss riktning.
- påverka människors åsikter och/eller beteenden i någon riktning.
- påverka politiska beslut inom något område.

En närmare beskrivning av hur kategorierna skapas finns sist i rapporten (bilaga 1).

Föreningarnas inkomster

I enkäten räknades en rad olika tänkbara inkomstkällor upp och föreningarna fick ange vilka av dessa inkomstkällor som var den största, den näst största respektive den tredje största för föreningen 2012. Som framgår av tabell 3.6 är den vanligaste största inkomstkällan för föreningarna offentliga bidrag av något slag. Drygt 29 procent av föreningarna anger att: *bidrag för verksamheten antingen till projekt eller till organisationens löpande verksamhet* (till exempel organisationsstöd) är den vanligaste inkomstkällan. Ytterligare nästan 29 procent anger att detta är den näst vanligaste inkomstkällan och 14 procent att det är den tredje största inkomstkällan. Hela 72 procent av föreningarna uppger att offentliga bidrag för projekt eller löpande verksamhet är en av de tre största inkomstkällorna.

Lägger man därutöver till övriga offentliga poster: *bidrag för lokal eller anläggning, ersättning för utförande av offentliga uppdrag* samt *offentligt upphandlad verksamhet* visar det sig att hela 93 procent av föreningarna har offentliga medel som en av de tre största inkomstkällorna. Räknar man på detta sätt har 34 procent av föreningarna någon form av offentliga medel som största inkomstkälla och 71 procent har offentliga medel som största eller näst största inkomstkälla.

Mot den bakgrunden framstår offentlig serviceproduktion i form av *offentlig upphandling* och *uppdragsersättning* som tämligen små inkomstkällor för ideella föreningar i Sverige 2012. Drygt 2 procent uppger att de har medel av detta slag som den största inkomstkällan och någonstans mellan 9 och 10 procent uppger att de har detta som en av de tre största inkomstkällorna.

Den näst vanligaste största inkomstkällan bland föreningarna är *medlemsavgifterna*. Drygt 26 procent har medlemsavgifter som största inkomstkälla, nästan 25 procent har medlemsavgifter som

Tabell 3.6 De tre största inkomstkällorna för ideella föreningar under 2012. Procent

Inkomstkällor	Största inkomstkällan	Näst största inkomstkällan	Tredje största inkomstkällan
Bidrag för verksamheten eller för projekt från kommun, stat eller region/landsting	29,4	28,8	14,0
Medlemsavgifter	26,0	24,6	28,4
Försäljning och lotterier	5,8	7,9	11,1
Gåvor (donationer/insamlingar)	5,7	8,6	11,4
Sponsring (näringslivet)	3,7	5,9	9,2
Bidrag för lokal eller anläggning	2,6	4,9	3,9
Avkastning på eget kapital/finansiella intäkter	2,6	4,6	8,1
Annan ersättning för utförande av uppdrag åt kommun, stat eller region/landsting*	1,4	2,0	2,9
Offentligt upphandlad verksamhet	0,8	1,2	1,2
Annan inkomstkälla	21,8	11,5	9,8
N	495	437	395

Källa: Ungdomsstyrelsens enkätundersökning Civila samhällets villkor 2012.
** Exempel på annan ersättning är uppdragsersättning.*
Kommentar 1: Tabellen avser samtliga ideella föreningar som varit ekonomiskt aktiva under 2012.
Kommentar 2: Andelarna har viktats med utgångspunkt från antal anställda samt typ av region där föreningen har sitt säte.

näst största inkomstkälla och drygt 28 procent har medlemsavgifter som tredje största inkomstkälla. Efter offentliga medel och medlemsavgifter är det ett stort hopp ner till inkomster från försäljning och lotter respektive gåvor och insamlingar. Båda dessa poster är den vanligaste inkomstkällan för knappt 6 procent av föreningarna.

Tabell 3.6 visar hur föreningarnas inkomstkällor ser ut bland alla landets ideella föreningar som varit ekonomiskt aktiva under 2012. Som vi tidigare sett domineras landets ideella föreningar numerärt av mindre föreningar, varav de flesta saknar anställda. Inkomstkällor är dock något som kan förväntas se väldigt olika ut beroende på föreningarnas storlek och inte minst beroende på i vilken utsträckning de har anställda.

Skillnaderna mellan föreningar med olika antal anställda visas i tabell 3.7. Tabellen visar att andelen föreningar som har medlemsavgifter som den största inkomstkällan minskar med antalet anställda. Bland föreningarna som saknar anställda är medlemsavgifterna den största inkomstkällan för 33 procent av föreningarna medan endast 11 procent av föreningarna med fler än 19 anställda har medlemsavgifterna som sin största inkomstkälla.

På ett omvänt sätt är det en tydligt större andel av föreningarna med många anställda som har offentliga medel som största inkomstkälla än bland de mindre föreningarna. Bland föreningar med fler än 19 anställda har drygt 53 procent offentliga bidrag för projekt eller löpande verksamhet som största inkomstkälla, vilket kan jämföras

med 23 procent bland föreningar som saknar anställda. Mönstret är att andelen föreningar som har offentliga bidrag som största inkomstkälla ökar med antalet anställda. Det framgår också att sponsring från näringslivet är vanligare bland föreningar med fler än 19 anställda än bland de som saknar anställda.

Tabell 3.7 visar också hur den största inkomstkällan skiljer sig mellan föreningar med olika typer av geografisk spridning bland medlemmarna. Det finns inga statistiskt säkerställda skillnader mellan föreningar med olikartad geografisk spridning

för offentliga bidrag eller medlemsavgifter. Däremot visar det sig att en större andel föreningar med lokal spridning har försäljning och lotterier respektive gåvor och donationer som största inkomstkälla jämfört med regionala och nationella föreningar. Resultaten visar också att det är vanligare att ha avkastning på eget kapital som största inkomstkälla bland föreningar med regional och nationell spridning än bland lokala föreningar. I övrigt går det inte att fastslå några statistiskt säkerställda skillnader mellan föreningar med olika geografisk spridning.

Tabell 3.7 Största inkomstkällan för ideella föreningar under 2012 efter antal anställda och geografisk spridning, 2012. Procent

Inkomstkällor	Antal anställda			Geografisk spridning		
	0	1–19	>19*	Lokal	Regional	Nationell
Bidrag för verksamheten eller för projekt från kommun, stat eller region/landsting	22,9	37,2	53,4	29,1	32,8	26,5
Medlemsavgifter	33,2	16,8	11,0	24,8	29,4	27,5
Sponsring (näringslivet)	2,6	4,8	8,0	3,6	1,5	6,0
Gåvor (donationer/insamlingar)	3,0	9,8	6,7	7,3	4,4	0,0
Försäljning och lotterier	7,2	4,4	3,6	7,5	0,0	4,3
Annan ersättning för utförande av uppdrag åt kommun, stat eller region/landsting**	1,9	0,8	3,1	1,8	0,0	1,9
Offentligt upphandlad verksamhet	0,4	1,5	2,0	0,7	2,2	0,0
Bidrag för lokal eller anläggning	2,6	2,6	0,0	3,2	1,4	1,3
Avkastning på eget kapital/finansiella intäkter	3,6	1,3	0,0	1,2	6,7	4,8
Annan inkomstkälla	22,6	20,9	12,1	20,8	21,6	27,6
N	266	223	195	339	86	63

Källa: Ungdomsstyrelsens enkätundersökning *Civila samhällets villkor 2012* samt Statistiska centralbyråns företagsregister.

* Uppgifter om föreningar med fler än 19 anställda baserar sig på ett särskilt delurval.

** Exempel på annan ersättning är uppdragsersättning.

Kommentar: Andelarna har viktats med utgångspunkt från antal anställda samt typ av region där föreningen har sitt säte.

Det är här intressant att jämföra med Folkbildningsrådets undersökning av nationella organisationer från 2010. I denna undersökning var andelen som hade offentliga medel som största inkomstkälla ännu större än i vår undersökning, 46 procent (om man räknar samman olika typer av bidrag samt offentlig upphandling). Även andelen med medlemsavgifter som största inkomstkälla är något större i Folkbildningsrådets undersökning än i vår undersökning, 30 procent jämfört med 26 procent.

De skilda resultaten avspeglar antagligen att Folkbildningsrådet vände sig till just nationella organisationer, en mer begränsad och specifik grupp än det bredare och mer blandade urval av ideella föreningar som står i fokus i årets uppföljning. Framförallt ingick en betydligt större andel organisationer med stora medlemstal i Folkbildningsrådets undersökning. I Folkbildningsrådets urval av nationella organisationer hade 78 procent av organisationerna fler än 100 medlemmar, vilket kan jämföras med 11 procent i vårt urval.

Andra inkomstkällor

Intressant är att nästan 22 procent av föreningarna har angett en annan inkomstkälla än de som räknas upp i enkäten som den största för föreningen och att hela 34 procent av föreningarna anger *annan inkomstkälla* som en av de tre största. I enkäten fanns möjligheten att i ett öppet svarsalternativ specificera vad denna inkomstkälla var för något. En genomgång av de öppna svaren visar att en del i själva verket är konkretiseringar av svarsalternativ som redan finns uppräknade i enkäten. Kollekt, second hand- eller caféverksamhet, bingo och postkodlotteriet, som tas upp i de öppna svaren, är exempel på intäkter av gåvor, försäljning eller lotterier. Partistöd eller bidrag via Forum syd är exempel på olika former av of-

fentliga bidrag som de svarande valt att redovisa under punkten annan inkomstkälla.

De flesta av de öppna svaren rör dock sådant som skiljer sig från de inkomstkällor som räknas upp i enkäten eller åtminstone är det många av de svarande som uppfattar att de har en betydande inkomstkälla som inte helt motsvaras av ett befintligt svarsalternativ. Ett vanligt förekommande exempel är att flera av de svarande uppfattar att kategorin försäljning och lotterier främst rör varor eftersom de valt att redovisa försäljning av tjänster eller evenemang som en annan inkomstkälla. Deltagaravgifter, anmälningsavgifter eller tävlingsavgifter är exempel på sådana inkomstkällor. Det kan också handla om avgifter för konferenser, kurser och liknande. Likaså avgifter som enskilda betalar för att utöva en sport – ridavgift, hyra av tennisbana, ”greenfee”, ”skipass” eller liknande. Ytterligare varianter är olika former av entréavgifter till utställningar, konserter, föreställningar och andra arrangemang.

En annan frekvent inkomstkälla som tas upp under rubriken annan inkomstkälla är hyresintäkter. Det vanligaste är ett allmänt svar om intäkter från uthyrning, men man ser också exempel på olika former – det kan handla om fasta hyresgäster, om föreningar som hyr ut lokaler, idrottsanläggningar, båtplatser eller i ett fall, uthyrning av en hel fastighet. Det kan också handla om uthyrning av rum, stugor eller platser på campingar eller vandrarhem.

Ytterligare en stor kategori av andra inkomstkällor är uppdrag från andra än offentliga organisationer. Det handlar här ibland om att utföra tjänster åt enskilda men framför allt åt företag eller andra ideella organisationer. Några av de exempel som ges handlar om turism, psykoterapi, jägarexamen granplantering åt skogsbolag samt ersättning för kursverksamhet.

Två tydliga inkomstkällor som förekommer i flera fall under rubriken annan inkomstkälla är bidrag från fonder och stiftelser samt statliga bidrag i form av lönebidrag eller aktivitetsstöd via arbetsförmedlingen. En annan form av bidrag som inte motsvaras av någon befintlig kategori är sådana som lämnats från en förenings huvudman, riksförbund eller liknande eller som kommit organisationen till del via samarbete med studieförbund. Här är det rimligt att anta att det oftast handlar om offentliga bidrag som lämnas vidare, men det är svårt att utläsa det av svaren. Några typer av inkomstkällor som nämns av ett mindre antal föreningar är: annonsintäkter i medlemstidning eller radio, gager, EU-bidrag, skadestånd, serviceavgifter, elevpeng, intäkter från vägavgifter eller trafik, intäkter av teveavtal och licensavgifter.

Offentligt finansierad verksamhet

I föregående avsnitt redovisades föreningarnas inkomstkällor och bland annat belystes graden av offentlig finansiering. I enkäten ställdes också en direkt fråga till föreningarna om hur stor del av deras verksamhet som bedrivs på uppdrag av staten, en region respektive en kommun. I frågan preciseras att staten till exempel kan vara en nationell myndighet eller en länsstyrelse, att en region kan bestå av regioner, kommunförbund eller landsting och att en kommun till exempel kan vara en kommunal förvaltning eller en nämnd.

Svaren kunde anges på en femgradig skala från: 1–5 där 1 = ingen del alls och 5 = hela verksamheten. Tabell 3.8 visar att 7 procent av föreningarna uppger att antingen en ganska stor del, en övervägande del eller hela verksamheten bedrivs på uppdrag av staten. Knappt 5 procent av föreningarna uppger att antingen en ganska stor del, en övervägande del eller hela verksamheten bedrivs på uppdrag av en region och slutligen uppger drygt 9 procent av föreningarna att antingen en ganska stor del, en övervägande del eller hela verksamheten bedrivs på uppdrag av en kommun.

Tabell 3.8 Hur stor del av verksamheten i de ideella föreningarna bedrivs på uppdrag av staten, en region eller en kommun? 2012. Procent

Typ av uppdrag	Ingen del alls	En mindre del	En ganska stor del	En övervägande del	Hela verksamheten	N
På uppdrag av staten	87,3	5,8	1,9	3,2	1,9	531
På uppdrag av en region	88,4	6,8	2,9	1,1	0,8	531
På uppdrag av en kommun	78,9	11,6	5,0	2,3	2,1	531

Källa: Ungdomsstyrelsens enkätundersökning Civila samhällets villkor 2012.

Kommentar 1: Tabellen avser samtliga ideella föreningar som varit ekonomiskt aktiva under 2012.

Kommentar 2: Andelarna har viktats med utgångspunkt från antal anställda samt efter typ av region där föreningen har sitt säte.

Vilka ideella föreningar är det då som bedriver verksamhet på offentligt uppdrag? I tabell 3.9 redovisar vi andelen föreningar som har ett betydande offentligt uppdrag respektive andelen föreningar som har något offentligt uppdrag överhuvudtaget uppdelat efter olika egenskaper hos föreningarna. Med ett *betydande* offentligt uppdrag avses här föreningar som svarat att antingen en ganska stor del, en övervägande del eller hela verksamheten bedrivs på uppdrag av minst en av de offentliga aktörerna stat, region eller kommun.

Med att ha *något* offentligt uppdrag avses samma föreningar som ovan men här ingår även de föreningar som svarat att en mindre del av verksamheten bedrivs på uppdrag av offentlig aktör på någon av de tre nivåerna. Sammantaget, om man ser till uppdrag från såväl stat som region eller kommun visar tabell 3.9 att knappt 13 procent av de ideella föreningarna i Sverige har ett offentligt uppdrag av betydande storlek och att nästan 24 procent har någon form av offentligt uppdrag.⁵

Den faktor som slår igenom tydligast är antalet anställda. Andelen föreningar med offentligt uppdrag ökar signifikant med antalet anställda i föreningarna. Detta gäller både om man ser till föreningar med något offentligt uppdrag överhuvudtaget och till föreningar med ett mer betydande offentligt uppdrag. Analysen säger

dock ingenting om i vilken utsträckning fler anställda leder till fler offentliga uppdrag eller om det istället är offentliga uppdrag som realiserar i mer personal. Båda sakerna skulle också kunna vara uttryck för en annan bakomliggande faktor vilket som till exempel skulle kunna komma till uttryck i föreningens syfte.

Om man mäter föreningarnas storlek i form av antal medlemmar framträder inte ett fullt lika tydligt mönster. Skillnaderna mellan de olika storleksklasserna är då inte heller statistiskt signifikanta. Det visar sig inte heller gå att urskilja några signifikanta skillnader mellan föreningar som har sitt säte i olika typer av kommuner. Inte heller går det att urskilja några signifikanta skillnader mellan föreningar med nationell, regional eller lokala spridning.

Det går dock att se en säkerställd skillnad i andelen föreningar som har ett betydande offentligt uppdrag mellan å ena sidan föreningar som har som viktigt syfte att förbättra livsvillkoren för en viss grupp människor i befolkningen och å andra sidan föreningar vars syfte är gemensam förvaltning och föreningar som är till för att underlätta utövandet av ett fritidsintresse. En högre andel föreningar vars syfte är att förbättra livsvillkoren för en viss grupp har betydande offentliga uppdrag, nära 22 procent, jämfört med föreningar vars syfte är förvaltning och fritidsutövande, 10 respektive drygt 11 procent.

Tabell 3.9 Andel föreningar som bedriver någon del av verksamheten på uppdrag av staten, en region eller en kommun respektive andel föreningar där en betydande del av verksamheten bedrivs på uppdrag av staten, en region eller en kommun efter olika typer av föreningar, 2012. Procent

	Har något offentligt uppdrag	Har ett betydande offentligt uppdrag	N
Antal anställda			
0	17,5	8,6	278
1–19	30,4	17,0	234
Fler än 19*	61,9	44,4	184
Antal medlemmar			
1–100	21,8	12,4	165
101–500	19,2	8,9	192
501–	32,3	16,9	84
Typ av region			
Storstadsregioner	24,2	13,8	147
Större högskoleorter	29,8	18,0	99
Övr. större kommuner	18,4	9,2	132
Kommuner med färre än 25 000 invånare	22,4	10,4	141
Geografisk spridning			
Nationell	24,4	16,6	67
Regional	21,3	14,7	88
Lokal	24,2	11,8	356
Typ av syfte			
Påverkan	25,0	15,9	124
Fritid	23,6	11,4	243
Livsvillkor för grupp	30,9	21,6	129
Medlemmars ekonomi	24,6	9,2	42
Identitet	23,1	14,3	97
Relationer	25,6	13,6	207
Frivillighet	24,0	13,2	104
Förvaltning	19,7	10,0	95
Samtliga föreningar			
	23,6	12,8	519

Källa: Ungdomsstyrelsens enkätundersökning Civila samhällets villkor 2012 samt Statistiska centralbyråns företagsregister.

** Uppgifter om föreningar med fler än 19 anställda baseras på ett särskilt delurval.*

Kommentar: Andelarna har viktats med utgångspunkt från antal anställda samt typ av region där föreningen har sitt säte.

Politiken för det civila samhället

Någon gång i början av 1990-talet inleddes en förändring i relationen mellan det civila samhällets organisationer och det offentliga samhället. Förändringen har beskrivits som att ideella organisationsaktörer då allt oftare började kräva politiskt erkännande för sitt samhällsengagemang. Krav ställdes på att organisationernas självständighet och särskilda kvaliteter skulle respekteras och på förbättrade konkurrensvillkor för ideella utförarorganisationer.

Förändringarna inträffade i ett skede när det från statens håll på olika sätt uttrycktes ett allt större intresse för ideella insatser inom välfärden. Under denna period växte det även fram ideella paraplyorganisationer vars syfte var att arbeta för bättre villkor för ideella organisationer och för ideellt arbete. Under 2000-talet har sedan nya typer av samrådsformer mellan staten och ideella organisationer växt fram (Johansson 2011). Samverkansavtal, så kallade *överenskommelser*, har slutits på nationell, regional och kommunal

nivå och en proposition kring politiken för det civila samhället har antagits av riksdagen (prop. 2009/10:55).

Stora delar av de nya idéerna kring ökad samverkan mellan de ideella organisationerna och det offentliga samhället återfinns i regeringens politik för det civila samhället och formuleras i propositionen *En politik för det civila samhället* (prop. 2009/10:55). En intressant fråga är i vilken utsträckning Sveriges ideella föreningar känner till att det finns ett särskilt politikområde som rör deras verksamhet och om de har kunskap om politikens innehåll. För att undersöka detta ställdes följande fråga i enkäten:

Hur väl känner du till regeringens politik för det civila samhället som beskrivs i propositionen 2009/10:55 – En politik för det civila samhället?

Svarsalternativen var 1 = inte alls, 2 = har hört talas om, 3 = i stora drag insatt och 4 = mycket väl insatt. Resultaten som redovisas i tabell 3.10 visar

Tabell 3.10 Ideella föreningars kännedom om regeringens politik för det civila samhället som beskrivs i propositionen (2009/10:55), 2012. Procent

Kännedom om politiken	Antal anställda			Geografisk spridning			Totalt
	0	1–19	>19*	Lokal	Regional	Nationell	
Inte alls	68,1	58,2	35,1	65,9	63,7	52,2	63,6
Har hört talas om	23,4	31,3	41,6	25,4	25,1	34,2	26,6
I stora drag insatt	7,8	8,5	20,9	8,2	8,0	12,4	8,6
Mycket väl insatt	0,7	2,1	2,4	0,5	3,2	1,3	1,3
Totalt	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0
N	286	242	200	368	93	64	535

Källa: Ungdomsstyrelsens enkätundersökning *Civila samhällets villkor 2012* samt Statistiska centralbyråns företagsregister.

* Uppgifter om föreningar med fler än 19 anställda baserar sig på ett särskilt delurval.

Kommentar 1: Andelarna har viktats med utgångspunkt från antal anställda samt typ av region där föreningen har sitt säte.

Kommentar 2: Med Totalt menas grundurvalet 0–1 499 anställda.

att drygt 36 procent av de ideella föreningarna i Sverige har hört talas om politiken för det civila samhället. Av dessa uppger sig uppåt 9 procent vara i stora drag insatta i politiken och drygt 1 procent uppger att de är mycket väl insatta. Det finns mycket stora skillnader mellan föreningar med olika många anställda. I föreningar utan anställda är det drygt 68 procent av föreningarna som inte alls hört talas om politikområdet, vilket kan jämföras med 35 procent bland föreningar med fler än 19 anställda. Men inte heller i föreningarna med fler än 19 anställda är det en större andel än 2–3 procent som uppger att de är mycket väl insatta i politiken för det civila samhället.

När det gäller kännedomen om politiken för det civila samhället går det inte att urskilja lika tydliga skillnader mellan föreningar med lokal, regional eller nationell medlemsutbredning. Den enda statistiskt säkerställda skillnaden är att en större andel lokala än nationella föreningar uppger att de inte alls har hört talas om politiken (tabell 3.10).

Samverksavtal med det offentliga

På nationell nivå har det under senare år slutits två större samverkansavtal, så kallade överenskommelser, mellan regeringen och ideella organisationer. Detta har dels skett på det sociala området, dels på integrationsområdet. På regional och kommunal nivå har, i de nationella överenskommelsernas kölvatten, ett betydligt större antal överenskommelser slutits. Även om det idag är känt att samverkansavtal mellan det offentliga och det ideella har slutits på många platser runt om i landet är det mycket svårt att bedöma hur stor del av landets ideella föreningar som är en del av en sådan överenskommelse. För att närma oss ett svar på denna fråga fick föreningarna ange om deras organisation har undertecknat en överenskommelse och i så fall på vilken nivå de

gjort detta: nationell, regional eller kommunal. Enkätfrågan formulerades på följande sätt:

De senaste åren har samverkansavtal, så kallade "Överenskommelser" mellan den ideella och offentliga sektorn undertecknats på nationell nivå samt i vissa regioner och kommuner. – Har din organisation undertecknat en sådan överenskommelse och i så fall på vilken nivå?

Resultaten visar att mellan 8 och 9 procent av föreningarna i det riksrepresentativa urvalet har undertecknat en överenskommelse på någon nivå (tabell 3.11). Detta framstår som en oväntat hög siffra. Om vi tar hänsyn till den statistiska osäkerheten kan vi ändå säga att andelen ideella föreningar som uppger sig ha skrivit under en överenskommelse med den offentliga sektorn på någon nivå, ligger någonstans mellan 6,6 och 10,6 procent. Om man ser till de största föreningarna med fler än 19 anställda är det hela 18 procent som uppger sig ha undertecknat en överenskommelse med det offentliga på någon nivå.

Tabell 3.11 visar att det är på den kommunala nivån som den övervägande delen av föreningarna skrivit under en överenskommelse. Resultaten visar att 6,5 procent av föreningarna skrivit under en överenskommelse på kommunal nivå jämfört med knappt 2 procent på den nationella respektive den regionala nivån. På den nationella nivån är det framförallt föreningar med fler än 19 anställda som skrivit under en överenskommelse (drygt 10 procent), jämfört med 1 procent av föreningar utan anställda. Generellt på alla nivåer, även den kommunala, är det tydligt att det är en större andel föreningar med anställda som skrivit under överenskommelser än föreningar utan anställda.

Att en så stor andel som 8 till 9 procent av föreningarna uppger sig ha undertecknat en överenskommelse med den offentliga sektorn

är förvånande. I alla fall om man begränsar sig till de lokala och regionala överenskommelser som undertecknats i kölvattnet av den nationella överenskommelsen på det sociala området som undertecknades 2008. En möjlighet är att några av föreningsföreträdarna varit osäkra på om deras förening undertecknat en överenskommelse eller inte och hellre valt att svara ja än nej på fråga. Det som talar emot detta är att det fanns ett särskilt svarsalternativ i enkäten som var avsett just för dem som var osäkra på om deras förening undertecknat en överenskommelse. Det är också en ganska stor grupp föreningar, kring 20 procent,

som svarat att de är osäkra på vad som gäller för deras förening. En annan möjlighet är att en del av föreningarna kan ha tolkat in även andra typer av regionala och lokala samverkansavtal mellan ideell och offentlig sektor i enkätfrågan, former av samverkan som vanligtvis inte förknippas med den modell för överenskommelser som växt fram sedan 2008. Det finns här anledning för framtida utredningar att gå vidare och närmare undersöka i vilken omfattning föreningar har ingått samverkansavtal med den offentliga sektorn på regional och lokal nivå och vilka typer av avtal som finns runt om i landet.

Tabell 3.11 Andel ideella föreningar som skrivit under ett samverkansavtal ("en överenskommelse") med den offentliga sektorn på nationell, regional eller kommunal nivå, 2012. Procent

Kännedom om politiken	Antal anställda			
	0	1–19	Fler än 19*	Totalt
Nationell nivå				
Nej, har inte skrivit under	79,3	75,5	61,7	77,5
Ja, har skrivit under	1,0	2,2	10,4	1,9
Osäker/vet ej	19,7	22,3	27,9	20,6
Regional nivå				
Nej, har inte skrivit under	80,8	74,2	61,3	78,2
Ja, har skrivit under	0,7	3,5	6,4	1,8
Osäker/vet ej	18,5	22,3	32,3	20,0
Kommunal nivå				
Nej, har inte skrivit under	78,7	68,9	59,4	74,5
Ja, har skrivit under	3,9	9,7	9,6	6,5
Osäker/vet ej	17,4	21,4	31,0	19,0
N	277/273/280	229/230/242	190/187/191	513/509/528
<p><i>Källa: Ungdomsstyrelsens enkätundersökning Civila samhällets villkor 2012 samt Statistiska centralbyråns företagsregister.</i></p> <p><i>* Uppgifter om föreningar med fler än 19 anställda baserar sig på ett särskilt delurval.</i></p> <p><i>Kommentar 1: Andelarna har viktats med utgångspunkt från antal anställda samt typ av region där föreningen har sitt säte.</i></p> <p><i>Kommentar 2: Med Totalt menas grundurvalet 0–1 499 anställda.</i></p>				

KAPITEL 4

Föreningarnas villkor

I föregående kapitel har vi beskrivit de ideella föreningarna i Sverige 2012. I detta kapitel ska vi närmare undersöka de villkor som föreningarna har för att bedriva sin verksamhet. I fokus står tre av de principer som slogs fast i propositionen: *En politik för det civila samhället* (prop. 2009/10:55). De tre principerna är:

- självständighet och oberoende
- långsiktighet
- dialog.

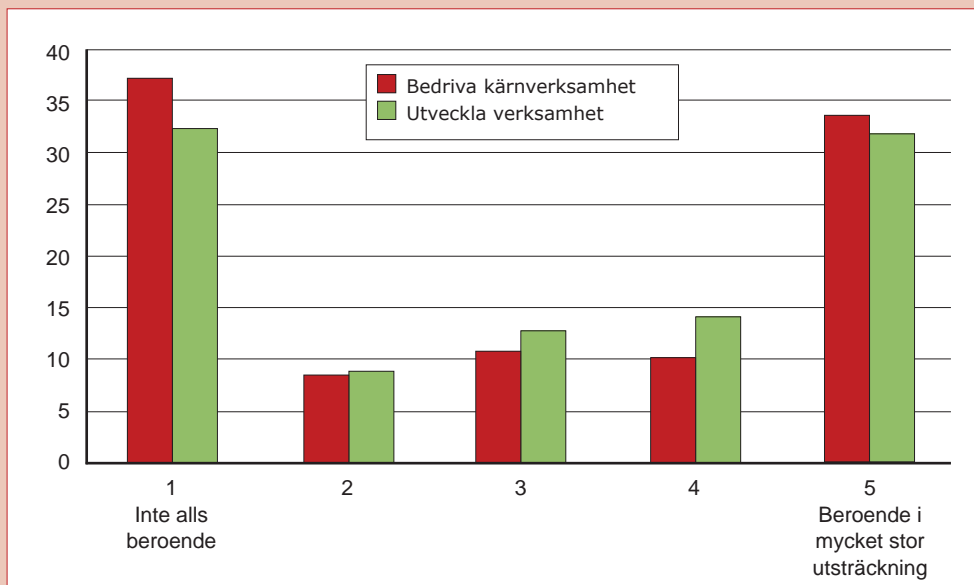
Självständighet och oberoende

Det finns många saker som kan hota det civila samhällets självständighet och oberoende. Något som ibland förs fram är att en alltför nära samverkan mellan det civila samhällets organisationer och den offentliga sektorn skulle kunna vara ett sådant hot. Ett problem som lyfts fram är att det råder ett ojämnt styrkeförhållande där det offentliga samhället sitter på resurserna medan det civila samhällets organisationer lätt blir beroende av dessa. En av de situationer där ett sådant beroende skulle kunna uppkomma är när det offentliga köper tjänster av eller lägger ut uppdrag på organisationerna.

Beroende av offentliga medel

I enkäten ingår frågor om i vilken utsträckning föreningarna anser sig vara beroende av offentliga medel, bland annat i vilken utsträckning föreningarna anser att de är beroende av offentliga medel för att bedriva sin kärnverksamhet och i vilken utsträckning de anser sig vara beroende av sådana för att utveckla och förbättra verksamheten. Föreningarnas svar redovisas i figur 4.1.

Resultatet visar att det finns en kraftig polarisering i hur föreningarna svarar på dessa frågor. En stor andel föreningar, 37 procent, svarar att de inte alls är beroende av offentliga medel för att bedriva sin kärnverksamhet. Samtidigt svarar en annan grupp, nästan 34 procent, att de i mycket stor utsträckning är beroende av offentliga medel för att bedriva sin kärnverksamhet. De tre mittenalternativen har tillsammans angetts av drygt 29 procent. Föreningarna har svarat liknande på frågan om sitt beroende av offentliga medel för att utveckla verksamheten (figur 4.1).

Källa: Ungdomsstyrelsens enkätundersökning *Civila samhällets villkor*.

Kommentar: Andelarna har viktats med utgångspunkt från antal anställda samt typ av region där föreningen har sitt säte.

Figur 4.1 Ideella föreningsars beroende av offentliga medel för att bedriva kärnverksamhet respektive för att utveckla och förbättra sin verksamhet, svar på en femgradig skala (1–5), 2012. Procent.

Med tanke på det polariserade svarsmönster som illustreras i figur 4.1 finns anledning att gå vidare för att se om det går att urskilja om det är några särskilda typer av föreningar som är beroende av offentliga medel i högre eller lägre grad. Tabell 4.1 redovisar det genomsnittliga svaret för föreningar som kännetecknas av olika egenskaper. Svaren visar sig att det finns tydliga och statistiskt signifikanta skillnader mellan föreningar med och föreningar utan anställda. Föreningar utan anställda upplever i genomsnitt att de är mindre beroende av offentliga medel både för att bedriva kärnverksamhet och för att utveckla verksamhe-

ten. Skillnaden uppgår nästan till ett helt skalsteg på den femgradiga skalan. Små föreningar med upp till 100 medlemmar uppger i lägre grad att de är beroende av offentliga medel än föreningar med fler medlemmar.

Tabellen visar också att lokala organisationer i genomsnitt uppger sig vara mer beroende av offentliga medel än nationella och regionala organisationer. Detta kan ses om något förvånande då vi tidigare sett att lokala föreningar i mindre grad har anställda och att föreningar utan anställda i genomsnitt uppger att de är mindre beroende av offentliga medel.

Tabell 4.1 Ideella föreningsars beroende av offentliga medel för att bedriva kärnverksamhet respektive för att utveckla och förbättra sin verksamhet efter olika typer av föreningar. Svar på en femgradig skala (1–5), 2012. Medelvärde

	Beroende för att bedriva kärnverksamhet	Beroende för att utveckla/förbättra verksamheten	N
Antal anställda			
0	2,52	2,66	285/282
1–19	3,50	3,54	240/239
Fler än 19*	3,67	3,56	200/199
Antal medlemmar			
1–100	2,61	2,73	166/165
101–500	3,11	3,17	191/189
501–	2,81	2,89	83/83
Typ av region			
Storstadsregioner	2,88	3,07	154/154
Större högskoleorter	3,13	3,22	101/100
Övr. större kommuner	2,85	2,89	128/126
Kommuner med färre än 25 000 invånare	2,96	2,99	148/147
Geografisk spridning			
Nationell	2,50	2,55	67/66
Regional	2,77	2,81	93/94
Lokal	3,10	3,21	362/358
Typ av syfte			
Påverkan	3,07	3,21	132/132
Fritid	3,23	3,37	245/244
Livsvillkor för grupp	3,36	3,47	132/131
Medlemmars ekonomi	2,53	2,69	46/46
Identitet	3,03	3,16	95/95
Relationer	3,38	3,47	211/209
Frivillighet	3,11	3,24	102/102
Förvaltning	2,91	3,11	99/98
Typ av uppdrag			
Offentligt uppdrag	3,70	3,68	122/122
Samtliga föreningar			
	2,95	3,04	531/527

Källa: Ungdomsstyrelsens enkätundersökning Civila samhällets villkor 2012 samt Statistiska centralbyråns företagsregister.

** Uppgifter om föreningar med fler än 19 anställda baserar sig på ett särskilt delurval.*

Kommentar 1: Medelvärden har viktats med utgångspunkt från antal anställda samt typ av region där föreningen har sitt säte.

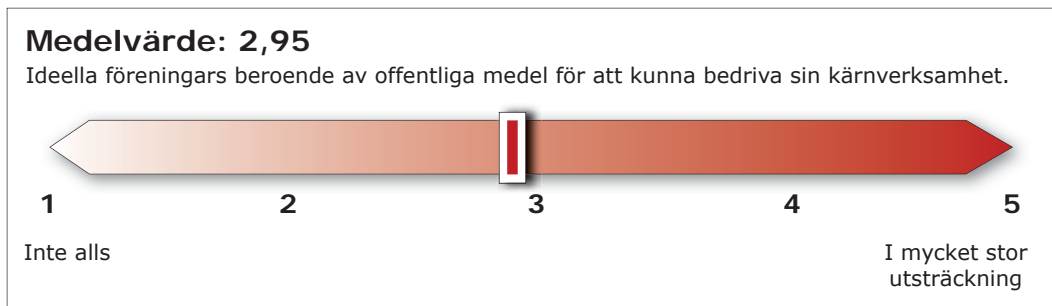
Kommentar 2: (1 = Inte alls beroende) (5 = Beroende i mycket stor utsträckning).

Om man ser till de olika föreningstyperna med utgångspunkt från deras syfte framgår att föreningar som är inriktade mot medlemmarnas fritidsintressen har ett något större beroende av offentliga medel än vad riksgenomsnittet av föreningar har. Samma sak gäller för föreningar som uppger att de har som syfte att främja sociala relationer mellan människor samt för föreningar som syftar till att förbättra livsvillkoren för en viss grupp människor i befolkningen. Föreningar som syftar till att verka för medlemmarnas ekonomiska intresse sticker dock ut åt andra hållet då dessa i genomsnitt uppger ett lägre beroende av offentliga medel, både för att bedriva kärnverksamhet och för att utveckla verksamheten, jämfört med flera av de övriga kategorierna. Att dessa föreningar uppger ett lägre beroende kan

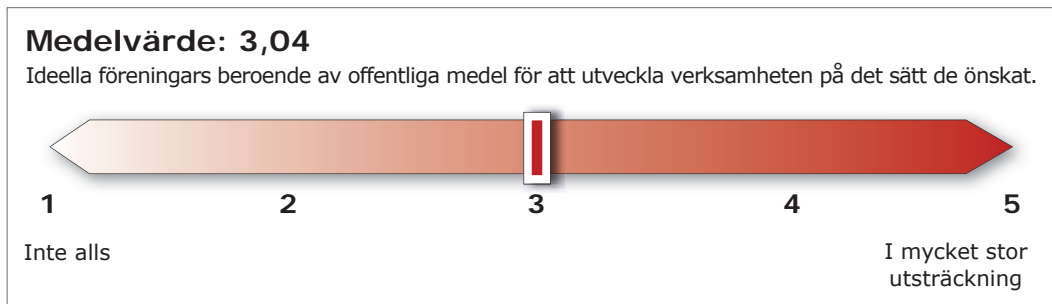
förklaras av att en del fackliga organisationer ryms inom denna kategori och att deras verksamhet i huvudsak finansieras utan offentliga medel.

Den kategori i tabell 4.1 som uppger sig vara allra mest beroende av offentliga medel är dock föreningar med något offentligt uppdrag. Denna kategori innehåller alltså alla föreningar som uppgett att någon del av verksamheten bedrivs på uppdrag av staten, en region eller en kommun. Medelvärdet bland dessa föreningar är nära 3,7, både för att bedriva kärnverksamhet och för att utveckla verksamheten. Detta är en nivå som är signifikant högre än för riksgenomsnittet. I övrigt går det inte att slå fast några statistiskt säkerställda skillnader mellan de olika föreningstyperna och riksgenomsnittet av föreningar.

Indikator 1

Indikator 2

Offentliga medel och självständighet

Ytterligare ett sätt att ta reda på om föreningarnas självständighet och oberoende påverkas av att bedriva verksamhet på uppdrag av den offentliga sektorn är att ställa en direkt fråga. Det gjordes på följande sätt:

”Om den förening/organisation du tillhör har bedrivit verksamhet på uppdrag av stat, region eller kommun under det senaste året. – I vilken utsträckning anser du att samarbetet har begränsat föreningens/organisationens självständighet och oberoende (t.ex. när det gäller att fritt uttrycka åsikter eller framföra kritik)?”

Svaren angavs på en femgradig skala som löper från: 1 = inte alls till 5 = i mycket stor utsträckning. Det fanns också ett sjätte svarsalternativ som var att: *”föreningen inte haft något sådant uppdrag under året”*.

Resultatet som redovisas i tabell 4.2 visar att mycket få av de föreningar som bedrivit någon verksamhet på offentligt uppdrag upplever att detta begränsar deras självständighet och oberoende. Vi utgår här från alla föreningar som uppgivit att de har någon form av offentligt uppdrag, även föreningar som sagt att endast en mindre del av verksamheten bedrivs på offentligt uppdrag ingår alltså i analysen. Som vi redovisat tidigare uppgick denna andel till 23,6 procent av de ideella föreningarna.

Det genomsnittliga svaret för alla föreningar ligger på 1,5, vilket innebär att genomsnittet bara ligger ett halvt skalsteg över det lägsta möjliga svaret (1) som innebär att verksamheten som bedrivits på offentligt uppdrag *inte alls* begränsat föreningens oberoende. Det går dock att se en något högre genomsnittlig nivå bland föreningar med fler än 19 anställda, jämfört med föreningar som saknar anställda. Skillnaden är liten men statistiskt signifikant. Det går även att skönja en svag

Tabell 4.2 I vilken utsträckning föreningar anser att den verksamhet som de bedrivit på uppdrag från staten, en region eller en kommun, begränsat deras självständighet och oberoende efter antal anställda och föreningens geografiska spridning. Svar på en femgradig skala (1–5), 2012. Medelvärde

	Antal anställda			Geografisk spridning			Totalt
	0	1–19	>19*	Lokal	Regional	Nationell	
Offentliga uppdrag begränsar självständighet (1 = Inte alls) (5 = I mycket stor utsträckning)	1,31	1,65	1,71	1,44	1,53	1,64	1,50
N	69	87	123	100	33	22	159

Källa: Ungdomsstyrelsens enkätundersökning Civila samhällets villkor 2012 samt Statistiska centralbyråns företagsregister.

* Uppgifter om föreningar med fler än 19 anställda baserar sig på ett särskilt delurval.

Kommentar 1: I analysen ingår endast föreningar/organisationer som haft något offentligt uppdrag under det senaste året.

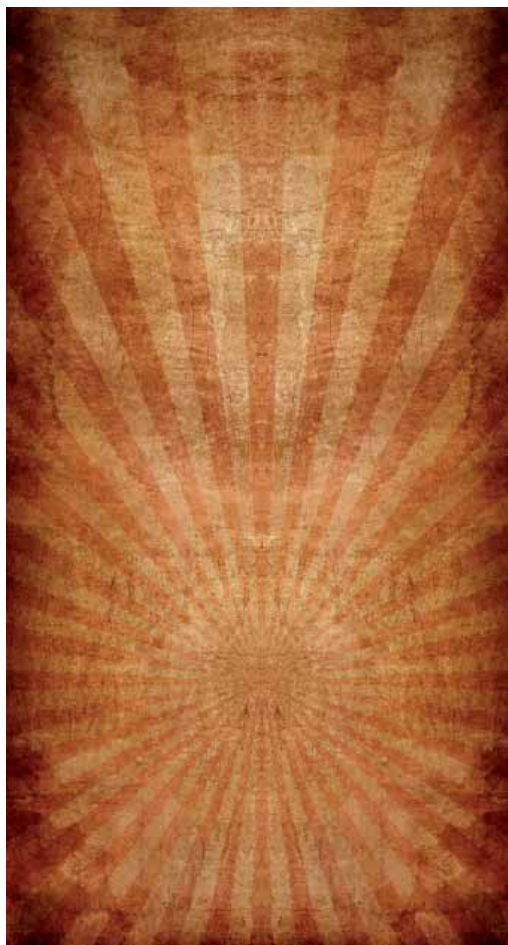
Kommentar 2: Medelvärden har viktats med utgångspunkt från antal anställda samt typ av region där föreningen har sitt säte.

Kommentar 3: Med Totalt menas grundurvalet 0–1 499 anställda.

tendens till att upplevelsen av att en begränsning av oberoendet ökar med den geografiska nivån, från föreningar med lokal spridning till föreningar med nationell spridning. Denna skillnad är dock inte statistiskt säkerställd.

Det är anmärkningsvärt få föreningar som anser att offentliga uppdrag begränsar deras självständighet och oberoende. Av de organisationer som haft någon form av offentligt uppdrag svarar 118 av 159 att detta inte alls har inneburit en begränsning av deras självständighet och oberoende. Endast 5 föreningar, eller 3 procent, svarar att offentliga uppdrag i mycket stor utsträckning inneburit en begränsning.

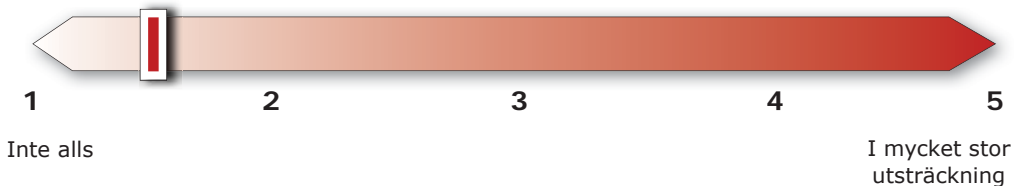
Sammanfattningsvis är det ganska många föreningar som upplever att de är beroende av offentliga medel, både för att bedriva kärnverksamheten och för att utveckla verksamheten. Samtidigt är det väldigt få föreningar som anser att detta beroende går ut över deras självständighet och oberoende.

Indikator 3

Medelvärde: 1,50

Begränsning av ideella föreningars självständighet och oberoende på grund av att delar av verksamheten bedrivits på offentligt uppdrag.

Långsiktighet – ekonomi och regelverk

Principen om långsiktighet innebär att det civila samhällets organisationer ska ha stabila och förutsägbara villkor för sin verksamhet. Två viktiga områden för en sådan långsiktighet är dels de ekonomiska förutsättningarna, dels lagar och regler som påverkar organisationerna.

För att kunna dra slutsatser om hur stabila föreningarnas villkor är över tid är det nödvändigt att genomföra upprepade studier över en längre tidsperiod. Det är alltså svårt att utifrån denna enkätundersökning, som genomförs för första gången, dra några säkra slutsatser om huruvida olika typer av förhållanden är stabila eller inte. I detta avsnitt fokuserar vi i första hand på hur föreningarna upplevt sina villkor under 2012. Upprepade mätningar kommer i framtiden att kunna ge underlag till säkrare slutsatser kring villkorens stabilitet och långsiktighet.

Ekonomiska förutsättningar

Figur 4.2 redovisar hur föreningarna ställer sig till två påståenden om deras ekonomiska situation 2012. Det första påståendet lyder:

”– Den förening/organisation jag tillhör har under det senaste året haft ekonomiska förutsättningar att genomföra sin kärnverksamhet.”

Det andra påståendet är liknande men handlar om verksamhetsutveckling snarare än om kärnverksamhet:

”– Den förening/organisation jag tillhör har under det senaste året haft ekonomiska förutsättningar att utveckla verksamheten på det sätt vi önskat.”

Svaren gavs på en femgradig skala från: 1 = instämmer inte alls till 5 = instämmer helt. Resultaten visar att en relativt stor del av föreningarna anser att de haft goda ekonomiska förutsättningar att genomföra sin kärnverksamhet under 2012. Nästan 48 procent instämmer helt i påståendet att de haft ekonomiska förutsättningar att genomföra sin kärnverksamhet. Ytterligare 26 procent anger svarsalternativ 4, den näst högsta graden av instämmande. Mindre än 3 procent anger att de inte alls instämmer i påståendet.

När det gäller frågan om föreningarnas ekonomiska förutsättningar att utveckla eller förbättra verksamheten på det sätt de önskat indikerar föreningarnas svar att förutsättningarna är något sämre. Av föreningarna instämmer 28 procent helt i att de haft förutsättningar att utveckla verksamheten och ytterligare 22 procent av föreningarna uppger det näst högsta svarsalternativet. Nästan 9 procent av föreningarna uppger att de inte alls instämmer i påståendet.

Tabell 4.3 redovisar det genomsnittliga svaret bland föreningarna uppdelat efter olika egenskaper hos föreningarna. Om man ser till de ekonomiska förutsättningarna att bedriva kärnverksamhet visar sig genomsnittet bland alla föreningar ligga strax över 4. Det går att se en signifikant skillnad mellan föreningar utan anställda och föreningar med 1–19 anställda, där föreningar utan anställda i genomsnitt i högre grad anser sig ha ekonomiska förutsättningar att bedriva sin kärnverksamhet.

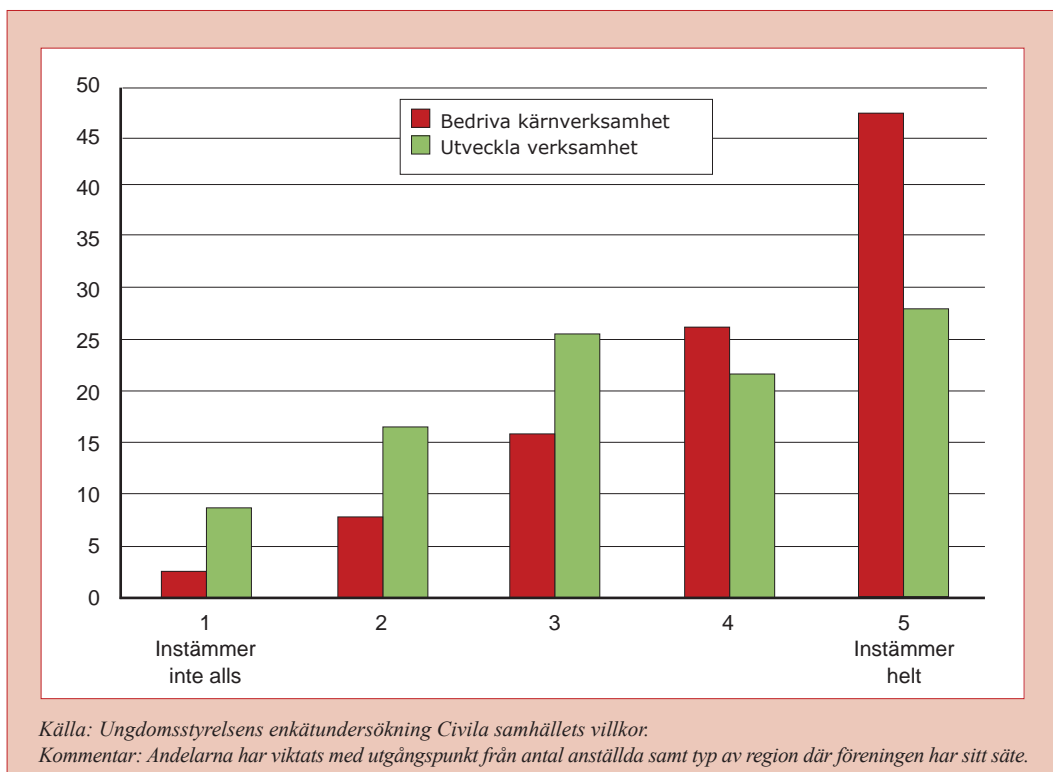
Tendensen är att upplevelsen av att ha ekonomiska förutsättningar att genomföra sin kärnverksamhet minskar något med antalet anställda. Det är dock knappast antalet anställda i sig som ger sämre förutsättningar utan andra faktorer som är vanliga bland föreningar med många anställda. Vi ser en svag tendens till att de minsta föreningarna, med högst 100 anställda, i något lägre grad upplever att de har ekonomiska förutsättningar att

genomföra sin kärnverksamhet. Det finns dock inga tecken på att förutsättningarna kontinuerligt skulle förbättras i föreningar med ett stigande medlemsantal.

Det går inte att se några säkerställda skillnader mellan föreningar med sitt säte i olika typer av kommuner eller regioner. Däremot skiljer sig nationella föreningar från föreningar med främst regional och lokal spridning genom att i något lägre grad instämna i påståendet att de har förutsättningar att bedriva sin kärnverksamhet.

Om man ser till föreningarnas syften visar det sig att föreningar som syftar till att främja med-

lemmarnas ekonomiska intresse i högre grad än andra uppger att de haft ekonomiska förutsättningar att genomföra kärnverksamheten. Särskilt tydlig är skillnaden i förhållande till föreningar som syftar till att förbättra livsvillkoren för en viss grupp i befolkningen men även i förhållande till föreningar som syftar till påverkan och till att främja sociala relationer. Föreningar med offentliga uppdrag skiljer sig inte signifikant från riksgenomsnittet när det gäller de ekonomiska förutsättningarna att genomföra kärnverksamheten.

Figur 4.2 I vilken utsträckning föreningar anser att den egna föreningen haft ekonomiska förutsättningar att genomföra sin kärnverksamhet respektive utveckla sin verksamhet under det senaste året, svar på en femgradig skala (1–5), 2012. Procent

Tabell 4.3 I vilken utsträckning föreningar anser att den egna föreningen haft ekonomiska förutsättningar att genomföra sin kärnverksamhet respektive utveckla sin verksamhet under det senaste året efter olika typer av föreningar. Svar på en femgradig skala (1–5), 2012. Medelvärde

	Bedriva kärnverksamhet	Utveckla verksamhet	N
Antal anställda			
0	4,19	3,56	292/290
1–19	3,94	3,26	248/246
Fler än 19*	4,07	3,25	202/201
Antal medlemmar			
1–100	3,97	3,32	168/168
101–500	4,20	3,46	201/200
501–	4,19	3,50	87/86
Typ av region			
Storstadsregioner	4,03	3,39	157/156
Större högskoleorter	4,01	3,35	104/103
Övr. större kommuner	4,18	3,57	133/133
Kommuner med färre än 25 000 invånare	4,13	3,43	153/151
Geografisk spridning			
Nationell	3,72	3,16	69/69
Regional	4,14	3,69	97/94
Lokal	4,14	3,41	373/372
Typ av syfte			
Påverkan	3,99	3,46	138/136
Fritid	4,10	3,34	256/254
Livsvillkor för grupp	3,91	3,28	136/136
Medlemmars ekonomi	4,36	4,00	45/45
Identitet	4,10	3,39	101/100
Relationer	4,01	3,33	220/219
Frivillighet	4,04	3,32	109/109
Förvaltning	4,19	3,48	103/103
Typ av uppdrag			
Offentligt uppdrag	3,99	3,30	123/123
Samtliga föreningar			
	4,08	3,43	547/543

Källa: Ungdomsstyrelsens enkätundersökning Civila samhällets villkor 2012 samt Statistiska centralbyråns företagsregister.

**Uppgifter om föreningar med fler än 19 anställda baserar sig på ett särskilt delurval.*

Kommentar 1: (1 = Instämmer inte alls) (5 = Instämmer helt).

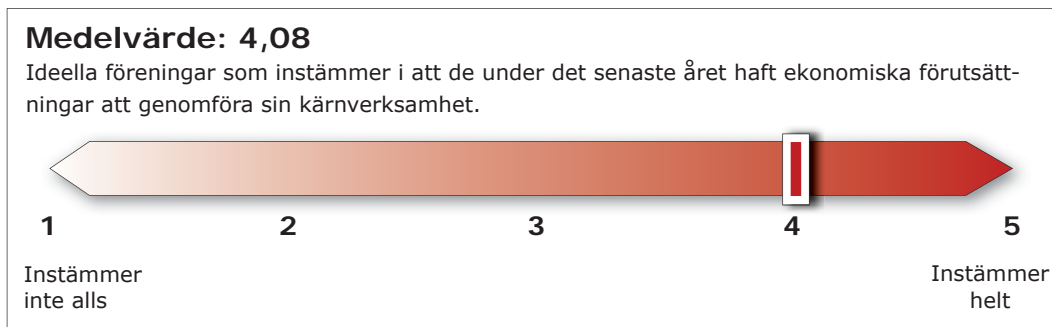
Kommentar 2: Medelvärden har viktats med utgångspunkt från antal anställda samt typ av region där föreningen har sitt säte.

Graden av instämmande i det andra påståendet, om verksamhetsutveckling, är tydligt lägre än för kärnverksamheten. Det genomsnittliga instämmandet i detta påstående ligger på 3,4, vilket ligger närmare skalans mitt. För de ekonomiska förutsättningarna att utveckla verksamheten går också att se signifikanta skillnader mellan föreningar med olika antal anställda. Föreningar med fler än 19 anställda instämmer i lägre grad i påståendet än föreningar utan anställda. De nationella föreningarna skiljer sig även här från regionala och lokala genom att ge en mörkare bild av sina förutsättningar. Detsamma gäller

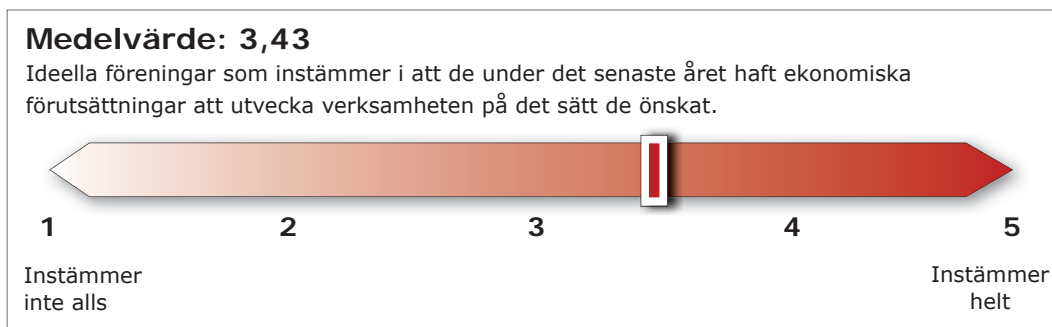
för de ekonomiska förutsättningarna att utveckla verksamheten där föreningar som syftar till att främja sina medlemmars ekonomiska intresse avviker genom att i genomsnitt se betydligt mer positivt på sina förutsättningar än andra typer av föreningar.

Bilden som förmedlas i tabell 4.3 är att landets föreningar under 2012, genomsnittligt sett, har haft ganska bra ekonomiska förutsättningar att bedriva sin kärnverksamhet. De ekonomiska förutsättningarna att utveckla verksamheten framstår också, genomsnittligt sett, som bra även om de upplevs som lite sämre än för kärnverksamheten.

Indikator 4

Indikator 5

Lagar och regler

Även lagar och regler kan ha stor inverkan på föreningarnas möjlighet att bedriva en långsiktigt hållbar verksamhet. Frågan är dock i vilken utsträckning föreningarna upplever att de rådande regelverken är hinder för verksamheten eller inte. I enkäten finns två påståenden som avser att ta reda på detta.

Det första påståendet lyder:

”– Det finns lagar eller regler som försvårar för min förening/organisation att bedriva sin kärnverksamhet.”

Det andra påståendet är liknande men handlar om verksamhetsutveckling till skillnad från kärnverksamhet:

”– Det finns lagar eller regler som försvårar för min förening/organisation att utveckla verksamheten på det sätt vi önskar.”

Även här gavs svaren på en femgradig skala från: 1 = instämmer inte alls till 5 = instämmer helt. Resultatet som redovisas i tabell 4.4 visar att föreningarna genomsnittligt sett instämmer i ganska låg grad i påståendena om att det finns lagar och regelverk som försvårar deras verksamhet. Den genomsnittliga nivån är väldigt likartad för de två påståendena om kärnverksamhet respektive utveckling av verksamheten. Om man ser till alla föreningar ligger genomsnittet väldigt nära 2 på skalan, vilket är det näst lägsta svarsalternativet.

Det finns dock en statistiskt signifikant skillnad mellan föreningar med olika antal anställda. De största föreningarna, som har fler än 19 anställda, anser i något högre grad att det finns lagar och regler som försvårar för deras förening. En möjlig tolkning av detta är att det är just föreningar med många anställda som i högre grad konfronteras med lagar och regler i sina olika roller som arbetsgivare, uppdragstagare och huvudmän för olika typer av verksamheter.

Tabell 4.4 I vilken utsträckning föreningarna instämmer i påståendena att det finns lagar eller regler som försvårar för den egna föreningen att bedriva sin kärnverksamhet eller att utveckla sin verksamhet. Svar på femgradig skala (1–5), 2012. Medelvärde

Det finns lagar eller regler som försvårar för min förening ...	Antal anställda			Geografisk spridning			Totalt
	0	1–19	>19*	Lokal	Regional	Nationell	
... att bedriva sin kärnverksamhet	2,04	2,06	2,46	2,09	1,85	2,15	2,04
... att utveckla verksamheten	2,02	2,15	2,63	2,15	1,80	2,12	2,07
N	288/288	244/241	199/199	370/369	93/90	68/69	539/536

Källa: Ungdomsstyrelsens enkätundersökning *Civila samhällets villkor 2012* samt Statistiska centralbyråns företagsregister.

* Uppgifter om föreningar med fler än 19 anställda baserar sig på ett särskilt delurval.

Kommentar 1: (1 = Instämmer inte alls) (5 = Instämmer helt).

Kommentar 2: Medelvärden har viktats med utgångspunkt från antal anställda samt typ av region där föreningen har sitt säte.

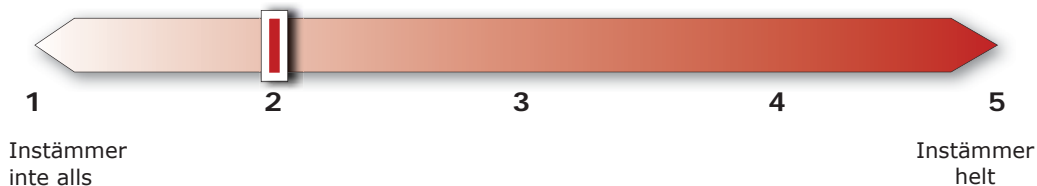
Kommentar 3: Med Totalt menas grundurvalet 0–1 499 anställda.

I anslutning till detta kan det också vara så att det i högre grad är de största föreningarna som har resurser, i form av till exempel juridisk kompetens, att synliggöra och hantera frågor som rör lagar och regelverk. Tabell 4.4 visar också att lokala föreningar i något större utsträckning än regionala föreningar anser att det finns lagar och regler som försvårar för dem och särskilt när det gäller att utveckla verksamheten. De nationella föreningarna skiljer sig också från de regionala men här är skillnaden inte statistiskt säkerställd.

Indikator 6

Medelvärde: 2,04

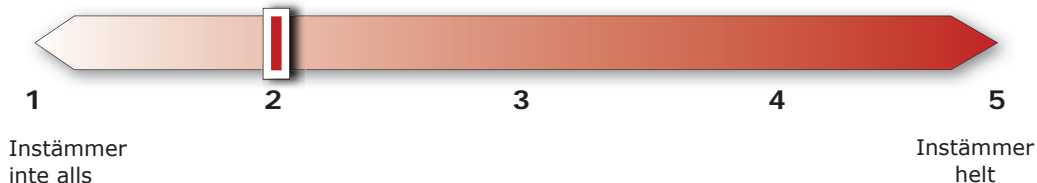
Ideella föreningar som instämmer i att det finns lagar och regler som gör det svårare för dem att bedriva sin kärnverksamhet.

Indikator 7

Medelvärde: 2,07

Ideella föreningar som instämmer i att det finns lagar och regler som gör det svårare för dem att utveckla verksamheten på det sätt de önskar.

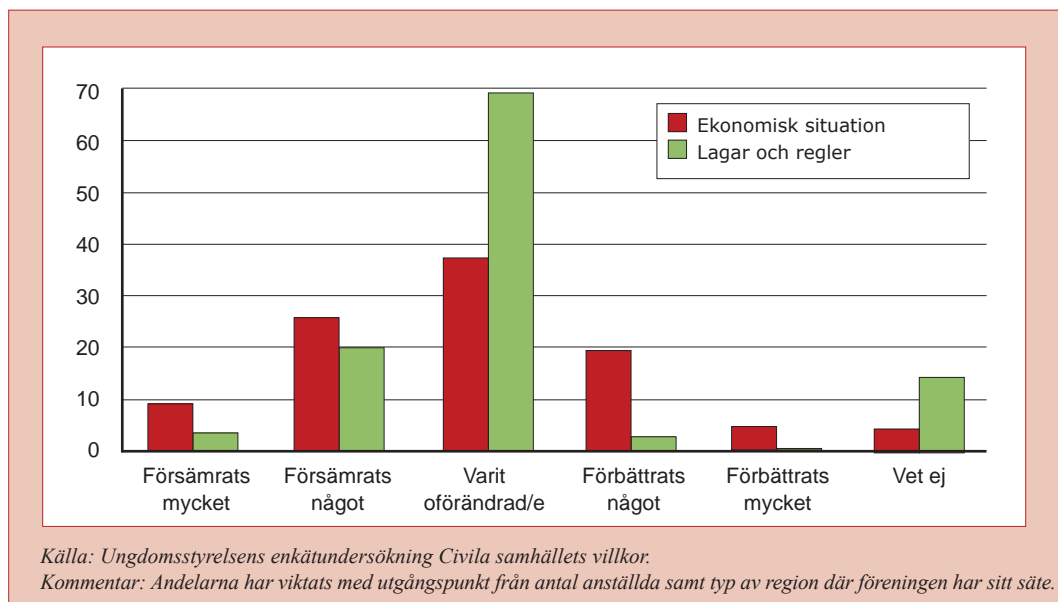
Förändrade förutsättningar?

Vi har tidigare nämnt att det är svårt att bedöma graden av stabilitet och förutsägbarhet i ett system om man inte har upprepade mätresultat över tid. Det finns dock en annan möjlighet och det är att be de svarande att tänka sig bakåt tiden och själva bedöma om de förhållanden man intresserar sig för har förändrats på något sätt.

I enkäten ställdes en sådan fråga där föreningsföreträdarna ombads att ta ställning till på vilket sätt föreningens ekonomi respektive lagar eller regler som påverkar föreningen har förändrats under de tre senaste åren (figur 4.3). När det gäller ekonomin anser nästan 39 procent att föreningens ekonomiska situation varit oförändrad de senaste tre åren. Nästan 27 procent anser att ekonomin försämrats något och nästan 10 procent att situa-

tionen försämrats mycket. Drygt 19 procent anser att ekonomin förbättrats något och 5 procent att den har förbättrats mycket.

Sammanfattningsvis är det en något större andel föreningar som upplever en negativ än en positiv utveckling av ekonomin. Tyngdpunkten i fördelningen ligger dock på en oförändrad ekonomisk situation under de tre åren. En mycket stor andel av föreningarna, drygt 69 procent, anser att utvecklingen av lagar och regler som påverkar dem varit oförändrad under de senaste tre åren (figur 4.3). Vid sidan av denna stora grupp finns en ganska stor andel, 20 procent, som anser att lagar och regler försämrats något under perioden.

Figur 4.3 Ändrade förutsättningar under de tre senaste åren avseende föreningarnas ekonomi respektive lagar och regler som påverkar dem, 2012. Procent.

Tabell 4.5 Andel föreningar som anser att deras ekonomiska situation försämrats eller förbättrats respektive varit oförändrad under de tre senaste åren efter olika typer av föreningar, 2012. Procent

	Försämrats	Oförändrad	Förbättrats	N
Antal anställda				
0	34,1	45,4	20,6	282
1–19	39,5	29,8	30,7	233
Fler än 19*	48,9	23,3	27,8	193
Antal medlemmar				
1–100	39,0	42,7	18,3	163
101–500	31,2	39,7	29,1	194
501–	43,3	31,4	25,3	82
Typ av region				
Storstadsregioner	40,9	34,9	24,2	148
Större högskoleorter	35,8	32,8	31,5	99
Övr. större kommuner	29,4	42,5	28,2	127
Kommuner med färre än 25 000 invånare	38,6	45,3	16,2	148
Geografisk spridning				
Nationell	44,5	34,8	20,7	63
Regional	36,5	36,5	27,0	88
Lokal	35,7	40,2	24,1	363
Typ av syfte				
Påverkan	38,5	37,8	23,7	132
Fritid	38,9	34,8	26,3	243
Livsvillkor för grupp	44,3	29,7	26,0	133
Medlemmars ekonomi	41,5	47,7	10,8	43
Identitet	34,6	35,7	29,7	99
Relationer	38,4	33,3	28,3	210
Frivillighet	34,3	33,0	32,7	107
Förvaltning	32,9	41,2	25,9	101
Typ av uppdrag				
Offentligt uppdrag	36,1	34,1	29,8	122
Samtliga föreningar				
	36,8	38,8	24,4	522

Källa: Ungdomsstyrelsens enkätundersökning Civila samhällets villkor 2012 samt Statistiska centralbyråns företagsregister.

** Uppgifter om föreningar med fler än 19 anställda baserar sig på ett särskilt delurval.*

Kommentar 1: Föreningar som svarat "Vet ej" på frågan om hur förutsättningarna förändrats de senaste tre åren har utelutits från beräkningen av procentandelar (31 föreningar).

Kommentar 2: Andelarna har viktats med utgångspunkt från antal anställda samt typ av region där föreningen har sitt säte.

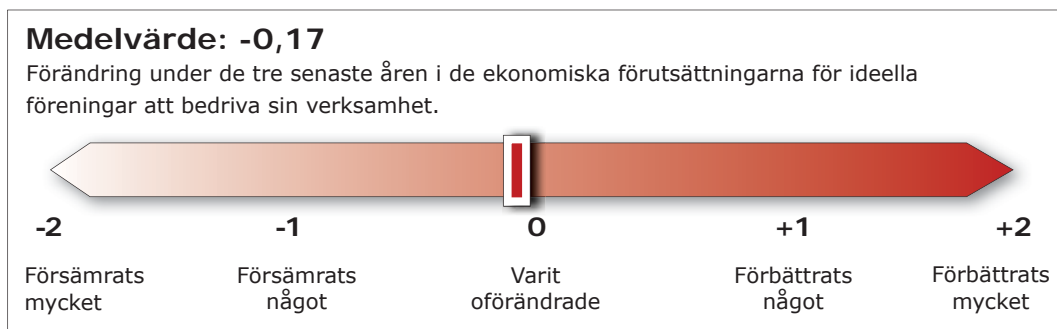
Hur skiljer sig då olika typer av föreningar åt när det gäller hur deras ekonomiska situation förändrats? I tabell 4.5 redovisas andelen föreningar som anser att situationen försämrats, varit oförändrad respektive förbättrats efter olika egenskaper hos föreningarna. I redovisningen har vi slagit samman de föreningar som svarat att villkoren försämrats mycket och de som svarat att de försämrats något till en grupp och de som svarat att villkoren förbättrats mycket respektive förbättrats något till en grupp.

Vi ser att föreningar utan anställda i högre grad än föreningar med anställda anser att deras ekonomiska situation varit oförändrad under de tre åren. En mindre andel av föreningarna utan anställda anser också att deras ekonomi förbättrats jämfört med dem som har anställda. En större andel av de största föreningarna, med fler än 19 anställda, än föreningar med färre anställda anser att ekonomin försämrats. Det tycks som att polariseringen är större bland föreningar med många anställda, det är fler föreningar som upplever att situationen förändrats, men det kan sedan variera om det är till det bättre eller till det sämre.

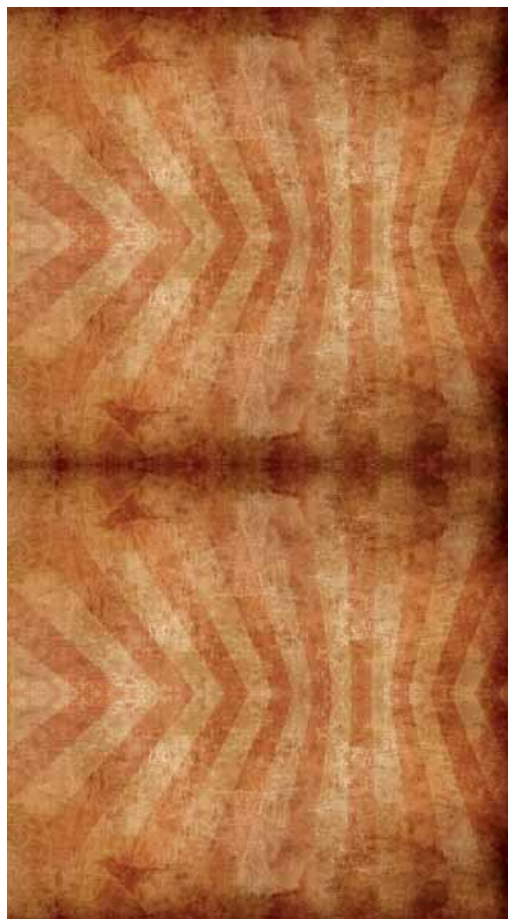
Det går inte att urskilja några signifikanta skillnader för föreningar med olika stora medlemsantal eller föreningar med olika slags geografisk spridning. Den enda föreningstyp utifrån syfte som skiljer sig något från övriga är den som syftar till att främja medlemmarnas ekonomiska intresse. Föreningar som har detta syfte anger i mindre utsträckning att deras ekonomi har förbättrats och i större utsträckning att den ekonomiska situationen varit oförändrad under de senaste tre åren.

Vi hittar inga statistiskt säkerställda skillnader mellan föreningar som har någon form av offentligt uppdrag och andra föreningar i synen på hur ekonomin utvecklats. Däremot skiljer sig föreningar med sitt säte i små kommuner från övriga föreningar genom att i signifikant lägre grad svara att föreningens ekonomi har förbättrats under de senaste tre åren.

Indikator 8

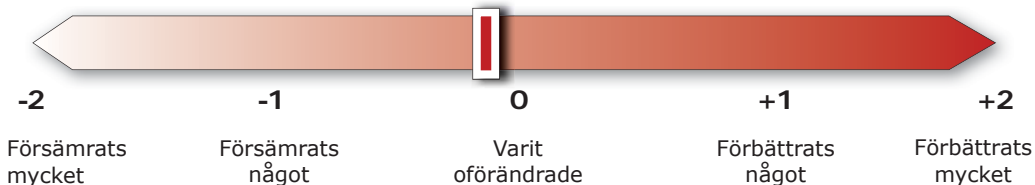
På ett liknande sätt som ovan redovisar tabell 4.6 hur olika typer av föreningar skiljer sig åt i hur de bedömer att lagar eller regler som påverkar deras förening förändrats under de tre senaste åren. Tabellen redovisar andelen föreningar som anser att situationen försämrats, varit oförändrad respektive förbättrats. Resultatet visar att föreningar med fler än 19 anställda skiljer sig från föreningar med inga eller färre anställda genom det är en mindre andel som anser att lagar och regler varit oförändrade. Det är bland dessa föreningar både en större andel som anser att regelverket försämrats som att det har förbättrats. I övrigt går det inte att urskilja några statistiskt signifikanta skillnader mellan de olika typer av föreningar som redovisas i tabell 4.6.

Indikator 9

Medelvärde: -0,24

Förändring under de tre senaste åren av lagar och regler som påverkar ideella föreningars förutsättningar att bedriva sin verksamhet.

Tabell 4.6 Har lagar eller regler som påverkar den egna föreningen förändrats till det bättre eller till det sämre respektive varit oförändrade under de senaste tre åren efter olika typer av föreningar, 2012. Procent

	Försämrats	Oförändrade	Förbättrats	N
Antal anställda				
0	23,4	72,7	3,8	250
1–19	26,5	69,9	3,6	207
Fler än 19*	34,7	56,1	9,3	178
Antal medlemmar				
1–100	22,4	73,0	4,6	146
101–500	22,7	73,8	3,5	171
501–	33,5	63,6	2,9	72
Typ av region				
Storstadsregioner	24,8	71,5	3,7	130
Större högskoleorter	28,3	68,2	3,5	91
Övr. större kommuner	29,8	67,6	2,5	113
Kommuner med färre än 25 000 invånare	17,6	77,5	4,9	130
Geografisk spridning				
Nationell	32,0	64,2	3,7	58
Regional	21,3	74,5	4,2	72
Lokal	24,7	71,5	3,7	326
Typ av syfte				
Påverkan	26,9	68,8	4,3	116
Fritid	25,8	71,3	2,9	220
Livsvillkor för grupp	33,1	65,1	1,8	112
Medlemmars ekonomi	32,6	67,4	0,0	38
Identitet	28,0	69,6	2,4	86
Relationer	28,9	66,7	4,3	191
Frivillighet	30,4	64,1	5,5	95
Förvaltning	26,2	69,4	4,4	92
Typ av uppdrag				
Offentligt uppdrag	25,1	67,6	7,2	112
Samtliga föreningar				
	24,7	71,5	3,7	464

Källa: Ungdomsstyrelsens enkätundersökning Civila samhällets villkor 2012 samt Statistiska centralbyråns företagsregister.

** Uppgifter om föreningar med fler än 19 anställda baserar sig på ett särskilt delurval.*

Kommentar 1: Föreningar som svarat "Vet ej" på frågan om hur förutsättningarna förändrats de senaste tre åren har uteslutits från beräkningen av procentandelar (31 föreningar).

Kommentar 2: Andelarna har viktats med utgångspunkt från antal anställda samt typ av region där föreningen har sitt säte.

Kontakter och dialog

En av anledningarna till att medborgare kollektivt sluter sig samman är för att få en starkare röst och för att kunna uttrycka gemensamma åsikter till beslutsfattare. Vi har tidigare visat att drygt 18 procent av de ideella föreningarna ser det som ett viktigt syfte att påverka samhället i en viss riktning. Utöver att framföra uppfattningar i olika frågor har många ideella föreningar också täta kontakter med den offentliga sektorn i frågor av mer praktisk karaktär som berör den egna verksamheten.

Kanalerna för ideella föreningar att påverka och på andra sätt interagera med offentliga tjänstemän och politiker kan vara alltifrån helt informella till väldigt formella. I detta avsnitt undersöker vi vilka typer av kontakter de ideella föreningarna har med offentliga aktörer på kommunal, regional och nationell nivå. Vi undersöker också i vilka typer av frågor föreningarna har kontakt med det offentliga, hur föreningarna upplever mötet med offentliga tjänstemän samt hur föreningarna beskriver resultatet av kontakterna.

Olika typer av kontakter Kontakter med kommuner

I enkäten ställdes följande fråga till föreningarna:

”Vilka former av träffar, konsultationer eller samråd har den förening/organisation du tillhör haft med kommun/er under det senaste året?”

Därefter räknades ett antal olika former för kontakt upp och föreningarna fick kryssa för de former för kontakt som varit aktuella för deras förening eller svara att ingen kontakt förekommit. De olika formerna för kontakt som ingick i frågan redovisas i tabell 4.7.

En mycket stor andel av de ideella föreningarna, drygt 58 procent, uppger att de haft någon form av träff, konsultation eller samråd med en eller flera kommuner under det senaste året. Om man ser till de konkreta formerna för kontakt så har nära 26 procent av föreningarna deltagit i ett kommunalt råd, ett samverkansorgan eller en referensgrupp. Nästan en fjärdedel, 24 procent, har själva tagit kontakt med en kommun för att diskutera någon fråga (uppvaktning). Drygt en femtedel, 21 procent, av de ideella föreningarna har samarbetat med en kommun i ett projekt, 13 procent har medverkat i en kommunal utredning eller ärendehantering av något slag och nästan 11 procent uppger att de varit remissinstans till en kommun. Slutligen uppger nästan 9 procent av föreningarna att de haft någon annan form av kontakt med en kommun under det senaste året.

Det är väldigt tydligt för nästan alla uppräknade former av kontakter att andelen föreningar som haft sådana kontakter ökar med antalet anställda i föreningen. Allra tydligast är detta för föreningar med fler än 19 anställda som för alla uppräknade kontaktformer uppvisar den största andelen kontakter. Att föreningar med fler anställda har kontakter med kommunerna i större utsträckning kan både hänga samman med att deras verksamheter kräver mer kontakter av sådant slag och att de har större resurser (i form av personal) att upprätthålla kontakt med kommunerna.

De föreningar som uppgav svars kategorin *annan form* ombads skriva ned vilken typ av kontakt som då avsågs. En genomgång av dessa öppna svar visar att det i de allra flesta fall handlar om faktiska kontakter som kan innehålla inslag av tvåvägskommunikation (dialog). I några enstaka fall har föreningarna dock svarat att de besökt ett informationsmöte eller liknande, vilket egentligen kanske faller utanför den typ av kontakter som avses med enkätfrågan. Flera föreningar

nämner också mer informella kontakter än de som finns med som svarsalternativ i frågan. I ett antal fall tar föreningarna upp att de sökt bidrag från kommunen och haft olika typer av kontakter i samband med detta. Någon förening nämner att de själva blir kontaktade av kommunen i olika frågor.

I några fall handlar det om ideella föreningar som är politiska partier eller som har kopplingar till partier, i dessa fall har den svarande påpekat att de givetvis har kontakter med den offentliga sektorn, via sina förtroendevalda i kommunen. Under rubriken *annan form* nämner en förening också att de har en styrelsepost i ett kommunalt bolag och en annan att kommunen är representerad i föreningens styrelse. Några föreningar

nämner att de deltagit i en process kring en lokal överenskommelse mellan den ideella sektorn och en kommun.

En slutsats av de öppna svaren är att en del av de kontakter som nämns där inte riktigt faller in under rubriken *träffar, konsultationer eller samråd* som enkätfrågan avsåg att fånga upp. En del av de kontakter som nämns i de öppna svaren är av mer administrativ karaktär och andra av mer informellt slag. Som helhet pekar resultaten som redovisas i tabell 4.7 på en mycket omfattande interaktion mellan de ideella föreningarna och kommunerna där hela 58 procent av föreningarna uppger sig ha haft kontakt med en kommun under det senaste året. Om man vill vara lite mer restriktiv i sin uppskattning av kontakterna och

Tabell 4.7 Ideella föreningars kontakt med kommuner under det senaste året efter antal anställda och typ av kontakt, 2012. Procent

Typ av kontakt	Antal anställda			
	0	1–19	Fler än 19*	Totalt
Deltagande i råd, samverkansorgan, referensgrupp eller liknande	21,1	31,1	46,7	25,8
Uppvakning (möte på föreningens initiativ)	16,8	32,8	40,5	23,8
Samarbete i projekt	14,7	28,1	54,6	21,0
Medverkan i en utredning eller kommunal ärendehantering (till exempel samråd)	11,3	14,9	21,2	13,1
Remissinstans	11,5	9,5	21,8	10,8
Annan form	7,6	10,7	8,0	8,8
Totalt (någon form av kontakt)	46,6	73,3	81,2	58,4
Totalt (någon form av kontakt exklusive Annan form)	40,8	66,5	77,2	52,1
N	315	217	200	540

Källa: Ungdomsstyrelsens enkätundersökning *Civila samhällets villkor 2012* samt Statistiska centralbyråns företagsregister.

* Uppgifter om föreningar med fler än 19 anställda baserar sig på ett särskilt delurval.

Kommentar 1: Andelarna har viktats med utgångspunkt från antal anställda samt typ av region där föreningen har sitt säte.

Kommentar 2: Med Totalt menas grundurvalet 0–1 499 anställda.

fokusera på dem som dels är något mer formella, dels innehåller större inslag av tvåvägskommunikation (dialog), kan man räkna bort dem som nämns under rubriken *annan form*. Om man gör på det sättet minskar andelen föreningar som haft kontakt med en kommun till 52 procent, vilket fortfarande är en hög siffra.

Kontakter med regioner

Det är mindre vanligt bland ideella föreningar att ha kontakt med regionala aktörer som landsting, kommunförbund och regioner än med kommuner. Om man räknar samman alla föreningar som haft någon av de kontaktstyper som räknas upp i enkätfrågan, inklusive de som angett svarsal-

ternativet *annan form*, uppgår andelen till 24,7 procent. Om man räknar bort de som uppgett svarsalternativet *annan form* så blir andelen 22,3 procent.

Den vanligaste typen av kontakt med en region är att delta i råd, samverkansorgan, referensgrupper och liknande, nästan 14 procent av föreningarna har ingått i en sådan grupp. Omkring 9 procent av föreningarna har samarbetat med en region i ett projekt. Nästan 8 procent har tagit kontakt med en region på eget initiativ (uppvakting), 4 procent har medverkat i en utredning eller på något sätt deltagit i en regional ärendehantering och drygt 3 procent har fungerat som remissinstans.

Tabell 4.8 Ideella föreningars kontakt med regioner, kommunförbund eller landsting under det senaste året efter antal anställda och typ av kontakt, 2012. Procent

Typ av kontakt	Antal anställda			
	0	1–19	Fler än 19*	Totalt
Deltagande i råd, samverkansorgan, referensgrupp eller liknande	11,4	16,4	36,2	13,7
Samarbete i projekt	5,9	12,4	30,3	8,8
Uppvakting (möte på föreningens initiativ)	5,4	10,0	26,8	7,8
Medverkan i en utredning eller regional ärendehantering (till exempel samråd)	3,9	4,2	17,3	4,1
Remissinstans	3,7	3,4	19,7	3,5
Annan form	2,2	3,6	3,7	2,7
Totalt (någon form av kontakt)	20,2	30,3	59,4	24,7
Totalt (någon form av kontakt exklusive Annan form)	18,0	27,6	57,3	22,3
N	312	213	194	531

Källa: Ungdomsstyrelsens enkätundersökning *Civila samhällets villkor 2012* samt Statistiska centralbyråns företagsregister.

* Uppgifter om föreningar med fler än 19 anställda baserar sig på ett särskilt delurval.

Kommentar 1: Andelarna har viktats med utgångspunkt från antal anställda samt typ av region där föreningen har sitt säte.

Kommentar 2: Med Totalt menas grundurvalet 0–1 499 anställda.

Av fritextsvaren hos dem som svarat att de haft kontakt med en region i en annan form än genom något av de uppräknade svarsalternativen framgår att både antalet svar och mångfalden av former är betydligt mindre än för kontakterna med kommuner. Även för de regionala kontakterna är det tydligt att en större andel av föreningarna med många anställda har haft kontakt med en region än föreningar med inga eller få anställda.

Kontakter med staten

De ideella föreningarna har i mindre utsträckning kontakter med statliga aktörer än med regionala. Drygt 19 procent av föreningarna uppger att de haft någon form av kontakt med en statlig aktör under det senaste året. Om man räknar bort de föreningar som angett svarsalternativet *annan form* kvarstår nästan 17 procent av föreningarna som haft kontakt med en statlig aktör i någon av de former som räknas upp i enkätfrågan (tabell 4.9).

Tabell 4.9 Ideella föreningars kontakt med statliga aktörer under det senaste året efter antal anställda och typ av kontakt, 2012. Procent

Typ av kontakt	Antal anställda			
	0	1–19	Fler än 19*	Totalt
Uppvaktning (möte på föreningens initiativ)	7,3	7,6	25,8	7,9
Remissinstans	5,5	6,4	37,8	6,3
Samarbete i projekt	5,0	6,6	25,7	6,0
Deltagande i en statlig myndighets råd, delegation eller referensgrupp	5,1	4,8	24,6	5,4
Deltagande i regeringens råd, delegation eller referensgrupp	2,6	1,7	19,5	2,4
Medverkan i en statlig utredning eller kommitté	2,1	1,7	16,2	2,3
Annan form	3,5	2,2	9,5	2,9
Totalt (någon form av kontakt)	17,9	20,1	58,7	19,4
Totalt (någon form av kontakt exklusive annan form)	14,7	18,4	51,7	16,9
N	311	210	196	528

Källa: Ungdomsstyrelsens enkätundersökning *Civila samhällets villkor 2012* samt Statistiska centralbyråns företagsregister.

* Uppgifter om föreningar med fler än 19 anställda baserar sig på ett särskilt delurval.

Kommentar 1: Andelarna har viktats med utgångspunkt från antal anställda samt typ av region där föreningen har sitt säte.

Kommentar 2: Med Totalt menas grundurvalet 0–1 499 anställda.

Den vanligaste formen för kontakt med en statlig aktör är genom en uppvaktnings på föreningens eget initiativ, nästan 8 procent av föreningarna anger detta. Den näst vanligaste formen för kontakt är som remissinstans, vilket drygt 6 procent av föreningarna uppger sig ha varit. En ungefär lika stor andel har samarbetat med en statlig aktör i ett projekt och en något mindre andel, drygt 5 procent, har deltagit i ett råd, en delegation eller en referensgrupp hos en statlig myndighet. Drygt 2 procent uppger sig ha medverkat i något av regeringens råd, delegationer eller referensgrupper och ungefär lika stor andel har medverkat i en statlig utredning eller kommitté.

När det gäller kontakterna med statliga aktörer går en tydlig skiljelinje mellan föreningar med fler än 19 anställda och de övriga föreningarna. Föreningar med 1–19 anställda uppvisar alltså ungefär samma andel kontakter som föreningar som helt saknar anställda medan föreningar med fler än 19 anställda uppvisar påtagligt större andelar.

En reflektion är att andelen kontakter med statliga aktörer kan framstå som oväntat stor i relation till de två andra nivåerna. Inte minst gäller detta sådana relativt krävande former av kontakt som att vara remissinstans eller att delta i delegationer, råd, referensgrupper, utredningar eller kommittéer. Visserligen har vi visat att föreningarna i betydligt större utsträckning har kontakter med kommunerna men med tanke på den omfattande organisation och breda kontaktyta som landets 290 kommunerna tillsammans utgör framstår denna nivå, relativt sett, inte som uppseendeväckande hög.

Vilka föreningar har kontakt?

I tabell 4.10 jämförs kontakterna med offentliga aktörer hos ideella föreningar med olika typer av egenskaper. I tabellen redovisas kolumnvis andelen föreningar som haft någon form av kontakt med offentliga aktörer på den kommunala, regionala respektive statliga nivån under det senaste året.⁶ I en fjärde kolumn redovisas andelen föreningar som haft kontakt med någon offentlig aktör överhuvudtaget oavsett geografisk nivå. Drygt 65 procent av föreningarna visar sig ha haft någon sådan kontakt under det senaste året, det finns tydliga och statistiskt säkerställda skillnader mellan föreningar med olika antal medlemmar. Det generella mönstret är att andelen föreningar som haft kontakt med offentliga aktörer ökar med föreningarnas medlemsantal och detta gäller såväl totalt som på den kommunala, regionala och statliga nivån var för sig.

Även för föreningarnas geografiska spridning, det vill säga var medlemmarna är bosatta, finns signifikanta skillnader. Föreningarnas geografiska spridning sammanfaller till viss del med på vilken offentlig nivå man har haft sina kontakter. En större andel lokala än regionala och nationella föreningar har haft kontakter med kommunerna. Dock har de regionala föreningarna i signifikant högre grad haft kontakter med regioner än de lokala föreningarna. Och en signifikant större andel nationella föreningar har haft kontakter med statliga aktörer än de regionala föreningarna, vilka i sin tur har haft en större andel statliga kontakter än de lokala föreningarna.

Totalt sett går det inte att se några signifikanta skillnader mellan lokala, regionala och nationella föreningar om man ser till hur mycket kontakt de har haft med offentliga aktörer på någon nivå.

Om man jämför föreningar med sin hemvist i olika typer av regioner finns bara statistiskt säkerställda skillnader för kontakterna med statliga

Tabell 4.10 Föreningar som under det senaste året haft kontakt med offentliga aktörer i staten, kommuner respektive regioner efter olika typer av föreningar, 2012. Procent

	Kommuner	Regioner	Staten	Totalt	N
Antal medlemmar					
1–100	41,0	16,1	16,7	47,7	165–170
101–500	63,7	21,7	14,1	69,4	189–200
501–	70,4	38,9	25,6	79,4	85–87
Typ av region					
Storstadsregioner	56,7	25,8	27,1	65,7	152–156
Större högskoleorter	58,0	26,8	20,6	64,8	97–104
Övr. större kommuner	58,2	21,2	10,7	62,1	131–134
Kommuner med färre än 25 000 invånare	61,0	24,7	16,2	68,0	147–154
Geografisk spridning					
Nationell	44,3	30,8	45,4	67,9	65–69
Regional	45,5	35,2	24,0	62,0	91–96
Lokal	64,7	21,0	13,3	65,9	359–374
Typ av syfte					
Påverkan	68,1	36,2	33,6	79,9	131–138
Fritid	62,8	20,1	14,2	65,5	246–255
Livsvillkor för grupp	69,7	37,1	35,3	79,4	130–136
Medlemmars ekonomi	71,1	39,2	33,1	79,6	45–46
Identitet	57,5	25,0	20,5	63,9	96–101
Relationer	67,3	28,7	21,4	69,9	208–219
Frivillighet	68,7	23,4	17,9	73,3	103–109
Förvaltning	58,5	27,1	20,0	65,2	97–103
Typ av uppdrag					
Offentligt uppdrag	80,6	44,7	33,1	87,1	120–123
Samtliga föreningar					
	58,4	24,7	19,4	65,4	528–548
<p><i>Källa: Ungdomsstyrelsens enkätundersökning Civila samhällets villkor 2012 samt Statistiska centralbyråns företagsregister.</i></p> <p><i>*Uppgifter om föreningar med fler än 19 anställda baserar sig på ett särskilt delurval.</i></p> <p><i>Kommentar 1: Andelarna har viktats med utgångspunkt från antal anställda samt typ av region där föreningen har sitt säte.</i></p> <p><i>Kommentar 2: Med Totalt menas grundurvalet 0–1 499 anställda.</i></p>					

aktörer. Det visar sig att en lägre andel föreningar med sitt säte utanför storstadsregioner och övriga universitets- och högskoleorter har kontakter med statliga aktörer jämfört med föreningar som har sitt säte i storstadsregionerna.

När vi ser till föreningar med olika typer av syften finns flera intressanta skillnader. Mest framträdande är dessa för kontakter med statliga aktörer. Föreningar som syftar till att underlätta ett fritidsintresse har en signifikant lägre andel föreningar med kontakter än flera av de övriga föreningstyperna. Tydligast är skillnaden i förhållande till föreningar som syftar till att förbättra livsvillkoren för en viss grupp människor, föreningar som syftar till att påverka samhället och föreningar som syftar till att främja medlemmarnas ekonomiska intressen, vilka alla uppvisar jämförelsevis höga andelar kontakter med statliga aktörer. Även för kontakter med regionala offentliga aktörer visar sig en lägre andel av fritidsföreningarna ha haft kontakt samtidigt som större andelar av föreningar som syftar till att förbättra livsvillkoren för en grupp, att påverka samhället respektive som syftar till att främja medlemmarnas ekonomiska intresse har haft sådana kontakter.

Om man ser till de sammanlagda kontakterna med offentliga aktörer oavsett samhällsnivå liknar mönstret det som visar sig för den statliga och för den regionala nivån. Föreningar som syftar till att underlätta ett fritidsintresse och föreningar som syftar till att stödja en viss identitet eller livsstil uppvisar signifikant låga andelar föreningar med kontakter. Däremot uppvisar framförallt föreningar som syftar till att påverka samhället, respektive förbättra livsvillkoren för en grupp i befolkningen, höga andelar föreningar med kontakter.

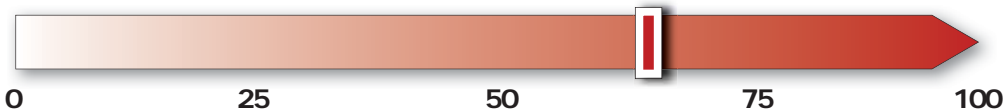
På den kommunala nivån är andelen föreningar som har haft kontakt med offentliga aktörer genomgående betydligt högre än på den regionala och statliga nivån, här finns dock inga statistiskt säkerställda skillnader mellan föreningar med olika syften.

Till sist är det inte så förvånande att föreningar som har någon form av offentligt uppdrag uppvisar betydligt större andelar kontakter med offentliga aktörer på alla offentliga nivåer.

Indikator 10

Procent: 65,4

Andel föreningar som under det senaste året haft kontakt med offentliga aktörer på statlig, regional eller kommunal nivå.

Vad handlar kontakterna om?

Vi har nu sett vilka typer av kontakter som förekommer mellan ideella föreningar och offentliga aktörer och hur vanligt förekommande de olika formerna är. En naturlig följdfråga är vad kontakterna handlar om – vilka ämnen som berörs. I enkäten fick föreningarna svara på i vilken typ av frågor de haft kontakt med en kommun under det senaste året. Det var möjligt för en och samma förening att i enkäten markera flera av de teman som räknades upp i enkätfrågan.

Kontakter med kommuner

Som framgår av tabell 4.11 är det vanligaste temat för kontakt mellan kommuner och ideella föreningar frågor som har direkt anknytning till föreningens verksamhet. Nästan 44 procent av alla ideella föreningar uppger att de haft någon sådan kontakt under det senaste året. I frågor som är viktiga för föreningens medlemmar eller målgrupper uppger nästan 30 procent av föreningarna att de haft kontakt med en kommun. Drygt 23 procent har haft kontakt i frågor som rör de ekonomiska eller rättsliga förutsättningarna för föreningen och drygt 20 procent i frågor som rör

Tabell 4.11 Andel av samtliga ideella föreningar som under det senaste året haft kontakt med en kommun och då berört följande teman efter antal anställda i föreningen, 2012. Procent

Typ av tema	Antal anställda			
	0	1–19	Fler än 19*	Totalt
Frågor som har direkt anknytning till föreningens verksamhet	33,7	56,9	64,5	43,9
Frågor som är viktiga för föreningens medlemmar eller målgrupper	24,5	36,6	46,4	29,8
Frågor som rör de ekonomiska eller rättsliga förutsättningarna för föreningen	17,5	31,2	36,2	23,4
Frågor som rör samhällsutvecklingen på något område	15,2	27,1	42,4	20,5
Frågor som berör det civila samhället (ideella sektorn) generellt	8,3	19,3	30,9	13,5
Frågor som handlar om uppdrag mot ersättning för kommun	5,2	17,4	33,4	10,8
Annan anledning	1,0	3,3	2,2	1,9
N	290	243	200	540

Källa: Ungdomsstyrelsens enkätundersökning Civila samhällets villkor 2012 samt Statistiska centralbyråns företagsregister.

** Uppgifter om föreningar med fler än 19 anställda baserar sig på ett särskilt delurval.*

Kommentar 1: Andelarna har viktats med utgångspunkt från antal anställda samt typ av region där föreningen har sitt säte.

Kommentar 2: Med Totalt menas grundurvalet 0–1 499 anställda.

samhällsutvecklingen på något område. Vidare har drygt 13 procent haft kontakt i frågor som berör det civila samhället generellt och nästan 11 procent har haft kontakt i frågor som handlar om uppdrag mot ersättning från en kommun.

Med tanke på att en stor andel av föreningarna är lokala är det inte förvånande att 44 procent har kontakt med kommuner i frågor som har direkt anknytning till föreningens verksamhet och att 23 procent har kontakt i frågor som rör föreningens ekonomiska och rättsliga förutsättningar. Att en så stor andel som 20 procent av de ideella föreningarna har kontakt med kommuner i frågor som rör samhällsutvecklingen är intressant och illustrerar det civila samhällets roll som röstbärare och som viktig aktör i den lokala demokratin.

Det är också intressant att en så stor andel som drygt 13 procent av föreningarna har kontakt med kommuner i frågor som rör det civila samhället generellt. Detta tyder på att det finns en ganska stor grupp föreningar som ser sig som en del av en större gemenskap än den egna föreningen och dess specifika frågor och som är beredda att tala för den ideella sektorns generella intressen. Det framgår också av tabell 4.11 att andelen föreningar som i kontakter med kommuner berört de olika temaområdena genomgående ökar med antalet anställda i föreningarna.

Kontakter med regioner

Som vi tidigare visat är det en betydligt mindre andel föreningar som haft kontakt med den regionala offentliga nivån än med den kommunala. Denna lägre andel slår även igenom när vi tittar på i vilka typer av frågor som föreningarna haft kontakter med regionala offentliga aktörer. (tabell 4.12).

Om vi ser till hur vanliga de olika temana är i förhållande till varandra så får vi dock i stort sett samma inbördes ordning som i tabell 4.11. Enda skillnaden är att frågor som rör samhällsutvecklingen är ett något vanligare tema än frågor som rör de ekonomiska eller rättsliga förutsättningarna i regionerna, vilket är ett omvänt förhållande jämfört med hur det såg ut i kontakterna med kommuner. Nästan 15 procent av alla ideella föreningar har haft kontakt med den regionala nivån i frågor som har direkt anknytning till föreningens verksamhet, 14 procent har haft kontakt i frågor som är viktiga för föreningens medlemmar eller målgrupper, 10 procent i frågor som rör samhällsutvecklingen och knappt 8 procent i frågor som rör de ekonomiska eller rättsliga förutsättningarna för föreningen. Drygt 4 procent har haft kontakt i frågor som berör det civila samhället generellt och drygt 3 procent i frågor som handlar om offentliga uppdrag. Även på den regionala nivån visar det sig att andelen föreningar som haft kontakt i de olika temaområdena genomgående ökar med antalet anställda i föreningarna.

En övergripande reflektion är att kontakterna med regionerna, jämfört med kontakterna med kommunerna, har en större tyngdpunkt mot mer generella frågor som rör samhällsutvecklingen och frågor som är viktiga för föreningarnas medlemmar eller målgrupper och i något mindre utsträckning handlar om praktiska frågor som specifikt är kopplade till föreningens inre verksamhet.

Tabell 4.12 Andel av samtliga ideella föreningar som under det senaste året haft kontakt med en region, ett kommunförbund eller ett landsting och då berört följande teman efter antal anställda i föreningen, 2012. Procent

Typ av tema	Antal anställda			
	0	1–19	Fler än 19*	Totalt
Frågor som har direkt anknytning till föreningens verksamhet	11,2	19,8	43,2	14,8
Frågor som är viktiga för föreningens medlemmar eller målgrupper	11,8	16,9	33,4	13,9
Frågor som rör samhällsutvecklingen på något område	7,7	12,6	28,7	10,0
Frågor som rör de ekonomiska eller rättsliga förutsättningarna för föreningen	4,8	11,6	22,2	7,7
Frågor som berör det civila samhället (ideella sektorn) generellt	2,9	6,1	23,1	4,4
Frågor som handlar om uppdrag mot ersättning för region	2,2	4,8	17,0	3,4
Annan anledning	0,3	0,5	0,6	0,4
N	286	238	194	531

Källa: Ungdomsstyrelsens enkätundersökning Civila samhällets villkor 2012 samt Statistiska centralbyråns företagsregister.

** Uppgifter om föreningar med fler än 19 anställda baserar sig på ett särskilt delurval.*

Kommentar 1: Andelarna har viktats med utgångspunkt från antal anställda samt typ av region där föreningen har sitt säte.

Kommentar 2: Med Totalt menas grundurvalet 0–1 499 anställda.

Kontakter med staten

Om vi ser till kontakterna mellan föreningarna och aktörerna på den statliga nivån liknar mönstret det som visade sig på den regionala nivån. Även här är de vanligaste ämnena för kontakt frågor som har direkt anknytning till föreningarnas verksamhet och som är viktiga för deras medlemmar och målgrupper. Det kan ses som något förvånande att det faktiskt inte är större skillnad än några få procentenheter som disku-

terat denna typ av frågor med statliga aktörer än som gjort det med regionala aktörer.

Andelen föreningar som diskuterat frågor som har direkt anknytning till föreningens verksamhet med en statlig aktör uppgår till nästan 12 procent och andelen som tagit upp frågor som är viktiga för föreningens medlemmar eller målgrupper är drygt 10 procent. Nästan 7 procent av föreningarna har haft kontakt i frågor som rör samhällsutvecklingen och drygt 6 procent

Tabell 4.13 Andel av samtliga ideella föreningar som under det senaste året haft kontakt med regeringen eller statlig myndighet och då berört följande teman efter antal anställda i föreningen, 2012. Procent

Typ av tema	Antal anställda			
	0	1–19	Fler än 19*	Totalt
Frågor som har direkt anknytning till föreningens verksamhet	10,7	12,7	45,1	11,7
Frågor som är viktiga för föreningens medlemmar eller målgrupper	9,7	10,0	35,0	10,2
Frågor som rör samhällsutvecklingen på något område	5,0	9,2	30,2	6,8
Frågor som rör de ekonomiska eller rättsliga förutsättningarna för föreningen	5,4	7,1	28,5	6,2
Frågor som berör det civila samhället (ideella sektorn) generellt	4,5	4,5	22,3	4,6
Frågor som handlar om uppdrag mot ersättning för staten?	2,1	1,8	12,7	2,1
Annan anledning	0,7	0,9	0,5	0,8
N	286	235	196	528

Källa: Ungdomsstyrelsens enkätundersökning Civila samhällets villkor 2012 samt Statistiska centralbyråns företagsregister.

** Uppgifter om föreningar med fler än 19 anställda baserar sig på ett särskilt delurval.*

Kommentar 1: Andelarna har viktats med utgångspunkt från antal anställda samt typ av region där föreningen har sitt säte.

Kommentar 2: Med Totalt menas grundurvalet 0–1 499 anställda.

i frågor som rör föreningens ekonomiska eller rättsliga förutsättningar, knappt 5 procent har haft kontakt i frågor som berör det civila samhället generellt och 2 procent i frågor som rör uppdrag mot ersättning.

Liksom i kontakterna med kommuner och regioner ökar generellt sett andelen föreningar som haft kontakt med staten inom de olika temaområdena med antalet anställda. Steget mellan föreningarna med fler än 19 anställda och de övriga föreningarna är dock tydligt större vid kontakter

på den statliga nivån jämfört med kontakter på den regionala och i synnerhet jämfört med kontakter på den kommunala nivån.

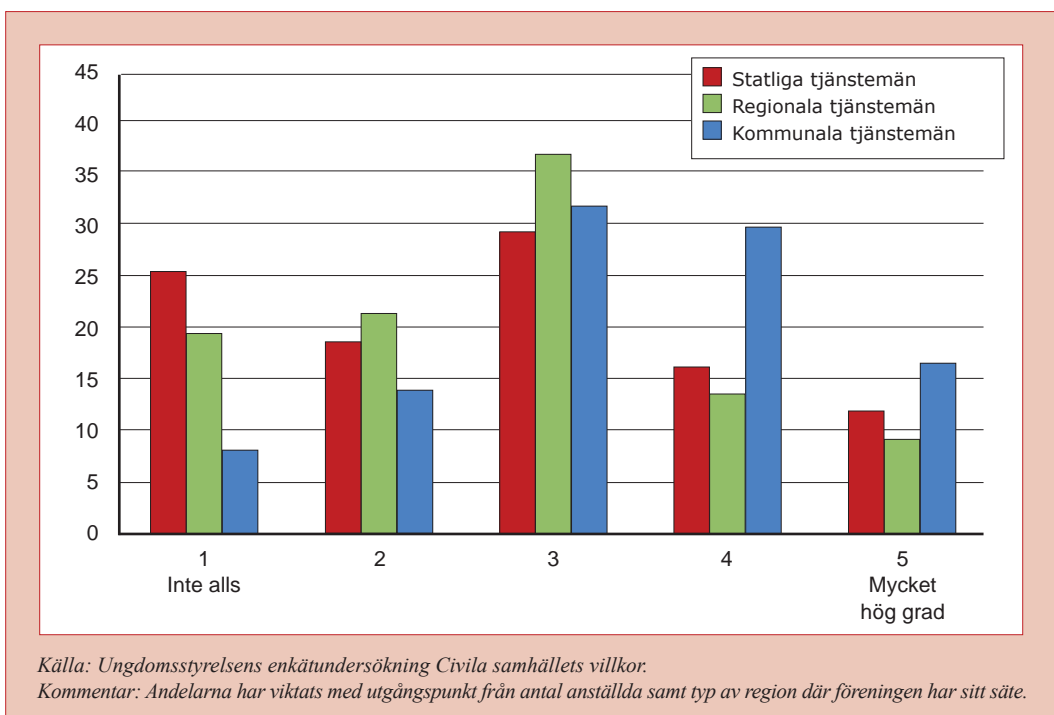
Dialogens kvalitet

Vi har nu sett att det finns en omfattande interaktion mellan landets föreningar och den offentliga sektorn. Idag används ofta det något vaga uttrycket dialog för att beteckna dessa processer. I propositionen för det civila samhället lyfts dialogen fram som en viktig princip och beskrivs som att:

”det civila samhällets organisationer ska beredas möjligheter att i dialog med regeringen och offentliga aktörer hävda sina rättigheter och intressen och mer allmänt bidra med information och synpunkter.”
(prop. 2009/10:55)

I Nationalencyklopedin beskrivs dialog som samtal mellan två eller flera personer där olika ståndpunkter respekteras och byts (www.ne.se).

Frågan är dock hur kontakterna mellan föreningarna och den offentliga sektorn ser ut i realiteten. I enkäten ställde vi därför en fråga om i vilken utsträckning föreningarna anser att de offentliga tjänstemän de möter bidrar till ett öppet samarbetsklimat och en ömsesidig dialog mellan föreningen och tjänstemännens egen förvaltning. Figur 4.4 illustrerar hur svaren på frågan fördelar sig på en femgradig skala och belyser hur föreningarna upplever bemötandet från tjänstemän på den statliga, regionala respektive kommunala nivån. Uppgifterna i figuren, och i avsnittet, avser

Figur 4.4 Ideella föreningars bedömning av i vilken utsträckning tjänstemän de möter på statlig, regional eller kommunal nivå bidrar till ett öppet samarbetsklimat och en ömsesidig dialog på en femgradig skala (1–5), 2012. Procent.

endast de föreningar som har haft kontakter med tjänstemän på respektive nivå.

Genomsnittligt får de kommunala tjänstemännen högre betyg av föreningarna än tjänstemännen på andra nivåer. På skalan som löper mellan 1 och 5 blir det genomsnittliga svaret 3,3. De regionala och statliga tjänstemännen hamnar båda på ett värde kring 2,7. Skillnaden mellan å ena sidan kommunala tjänstemän och å andra sidan regionala och statliga tjänstemän är statistiskt säkerställd.

Av figur 4.4 framgår att en så stor andel som 25 procent av föreningarna som haft kontakt med statliga tjänstemän anser att dessa inte alls bidrar till ett öppet samarbetsklimat och en ömsesidig dialog. Motsvarande andel för regionala tjänstemän är 19 procent och 8 procent för kommunala tjänstemän. Det är tydligt att bemötandet från kommunala tjänstemän genomsnittligt sett upplevs som mer positivt än bemötandet från statliga och regionala tjänstemän.

Resultatet väcker frågor om vad som kan ligga bakom denna skillnad. En möjlighet är att kontakterna med kommunala tjänstemän oftare är av mer praktisk natur och ligger närmare den enskilda föreningens verksamhet, vilket skulle kunna leda till mer lösningsfokuserade och därmed tillfredsställande diskussioner. Det kan också vara så att det på det lokala planet oftare inträffar att tjänstemän och föreningsföreträdare har upparbetade sociala relationer (som kan vara grundade såväl i som utanför föreningslivet), vilket leder till mer jämbördiga möten mellan parterna. En annan möjlighet är att skillnaden hänger samman med att det är en betydligt bredare grupp föreningar som möter kommunala tjänstemän än som möter regionala och statliga tjänstemän. Till sist kan det inte heller uteslutas att skillnaden beror på att kommunala tjänstemän faktiskt är bättre på att bemöta föreningslivet på ett öppet och respektfullt sätt än vad tjänstemän på högre nivåer är.

Tabell 4.14 Ideella föreningars bedömning av i vilken utsträckning de offentliga tjänstemän de möter bidrar till ett öppet samarbetsklimat och en ömsesidig dialog, efter antal anställda. Svar på en femgradig skala (1–5), 2012. Medelvärde

Typ av tjänstemän	Antal anställda			
	0	1–19	Fler än 19*	Totalt
Statliga	2,73	2,67	3,34	2,72
Regionala	2,57	2,84	3,21	2,71
Kommunala	3,28	3,39	3,40	3,33
N	98/97/201	91/115/207	126/116/169	193/216/414

Källa: Ungdomsstyrelsens enkätundersökning Civila samhällets villkor 2012 samt Statistiska centralbyråns företagsregister.

** Uppgifter om föreningar med fler än 19 anställda baserar sig på ett särskilt delurval.*

Kommentar 1: (1 = Inte alls) (5 = 1 mycket hög grad).

Kommentar 2: Medelvärdena har viktats med utgångspunkt från antal anställda samt typ av region där föreningen har sitt säte.

Kommentar 3: Med Totalt menas grundurvalet 0–1 499 anställda.

Utöver föreningarnas genomsnittliga syn på tjänstemännens bemötande som diskuterats ovan, redovisar tabell 4.14 hur föreningar med olika antal anställda upplever bemötandet. Resultaten i tabellen visar ett intressant och relativt tydligt mönster. För kontakter med tjänstemän på den kommunala nivån går det inte att se några tydliga skillnader i det upplevda bemötandet mellan föreningar med olika antal anställda. För föreningar som haft kontakt med tjänstemän på den regionala nivån går det att urskilja en stegvis ökning av nöjdheten med bemötandet utifrån antalet anställda i föreningen. Föreningar utan anställda är minst nöjda med ett genomsnitt på strax under 2,6 på den femgradiga skalan. Föreningar med 1–19 anställda intar en mellanposition med ett genomsnitt på drygt 2,8 och föreningar med fler än 19 anställda är mest nöjda och visar ett genomsnitt på 3,2.

Det går inte att se någon skillnad mellan föreningar utan anställda och föreningar med 1–19 anställda i hur de upplever sina kontakter med tjänstemän på den statliga nivån, båda uppvisar ett genomsnitt runt 2,7. Däremot visar sig föreningarna med fler än 19 anställda vara tydligt och signifikant mer nöjda än de övriga med de statliga tjänstemännens bemötande och visar ett genomsnitt på drygt 3,3.

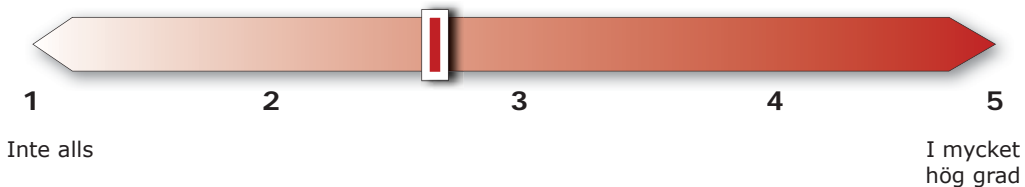
Frågan är vad skillnaderna mellan föreningar med olika antal anställda beror på. En möjlighet skulle kunna vara att mötet mellan statliga och regionala offentliga tjänstemän tenderar att bli mer jämlikt och öppet när föreningarna är mer professionaliserade och föreningsföreträdarna i större utsträckning "*talat samma språk*" som tjänstemännen själva. En annan möjlighet kan vara att föreningar med många anställda oftare representerar en typ av serviceproducerande verksamhet vars tjänster det offentliga anser sig ha ett större behov av eller som anses vara prioriterad på den politiska nivån.

Indikator 11

Medelvärde: 2,72

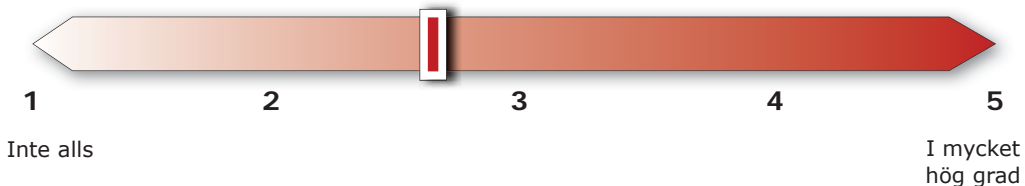
Bedömning av i vilken utsträckning statliga tjänstemän som föreningarna möter bidrar till ett öppet samarbetsklimat och en ömsesidig dialog med den egna föreningen.

Indikator 12

Medelvärde: 2,71

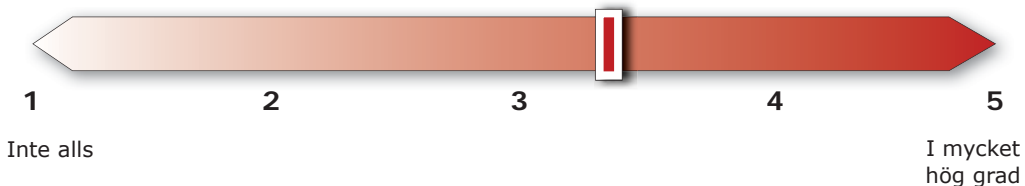
Bedömning av i vilken utsträckning regionala tjänstemän som föreningarna möter bidrar till ett öppet samarbetsklimat och en ömsesidig dialog med den egna föreningen.

Indikator 13

Medelvärde: 3,33

Bedömning av i vilken utsträckning kommunala tjänstemän som föreningarna möter bidrar till ett öppet samarbetsklimat och en ömsesidig dialog med den egna föreningen.

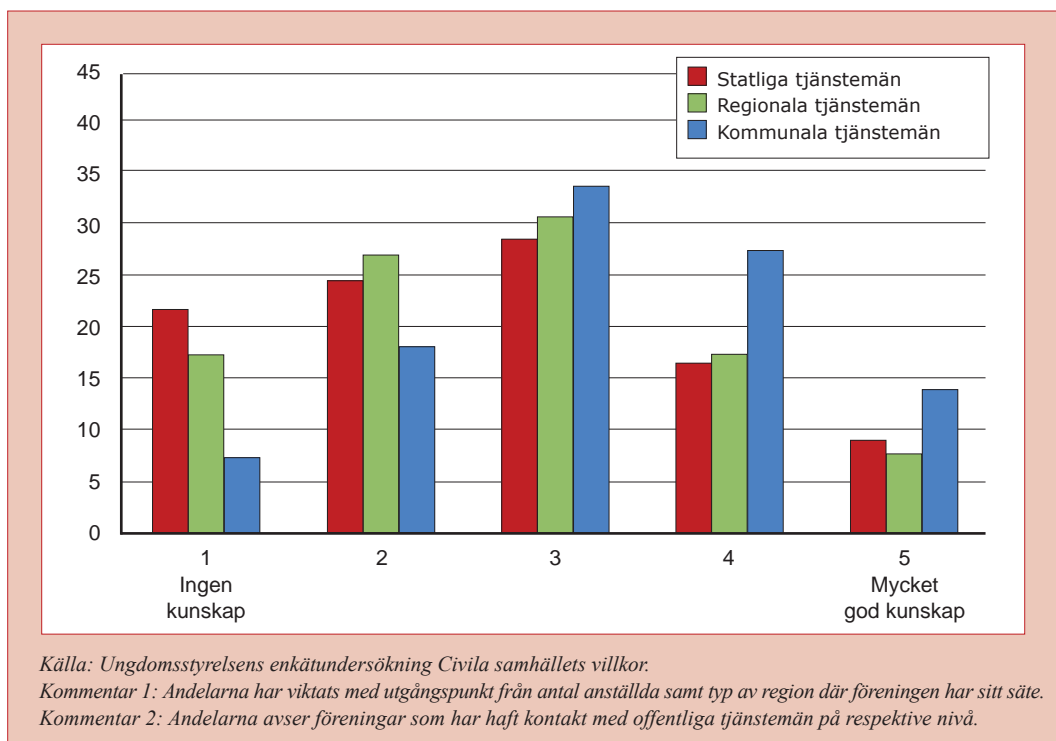
Kunskap om föreningarnas villkor

Det som gör det civila samhället till en egen sfär skild från det offentliga samhället, marknaden och familjen är att alla dess organisationer har det ideella engagemanget som grundläggande princip. Det civila samhället har unika egenskaper, värden och arbetssätt som måste värnas och respekteras. I propositionen för det civila samhället slås fast att det är omöjligt att föreställa sig den svenska demokratin utan den kamp människor fört utifrån sitt ideella engagemang. Den svenska demokratis historia är till stora delar det civila samhällets historia (prop. 2009/10:55). Ett av målen i politiken för det civila samhället är att kunskapen om det civila samhället ska

öka. Företrädare för organisationer inom det civila samhället pekar ofta på att det behövs mer kunskap om det civila samhället hos myndigheter och beslutsfattare inom offentlig sektor.

Hur ser det då ut med offentliga tjänstemäns kunskaper om det civila samhället? I enkäten ställdes frågan till föreningarna om i vilken utsträckning de ansåg att de offentliga tjänstemän som de möter har kunskap om föreningens villkor och förutsättningar. I figur 4.5 redovisas hur svaren fördelar sig på den femgradiga skalan som sträcker sig från 1 = ingen kunskap till 5 = mycket god kunskap.

Svarsmönstret är snarlikt det som visade sig för de offentliga tjänstemännens bemötande. Den genomsnittliga bedömningen av de offentliga

Figur 4.5 Ideella föreningars bedömning av offentliga tjänstemäns kunskap om föreningens villkor och förutsättningar. På statlig, regional och kommunal nivå, svar på en femgradig skala (1–5), 2012. Procent.

tjänstemännens kunskap balanserar runt skalans mittpunkt. Kommunala tjänstemän anses dock ha något bättre kunskap om föreningarnas villkor med 3,2 som genomsnittlig bedömning. Kunskapen hos såväl de statliga som de regionala tjänstemännen får en genomsnittlig bedömning på runt 2,7. Av föreningarna som haft kontakt med statliga tjänstemän är det nästan 22 procent som anser att dessa helt saknar kunskap om deras förenings villkor och förutsättningar. Av föreningarna som haft kontakt med regionala tjänstemän är det 17 procent som gör samma negativa bedömning och bland föreningar som haft kontakt med kommunala tjänstemän är det 7 procent.

Tabell 4.15 visar hur bedömningen av tjänstemännens kunskap skiljer sig mellan föreningar med olika antal anställda. Resultaten följer återigen samma mönster som för tjänstemännens bemötande av föreningarna. Det finns inga nämnvärda skillnader mellan föreningar med olika antal anställda i synen på de kommunala tjänstemännens kunskap om deras villkor. Den genomsnittliga bedömningen av de regionala tjänstemännens kunskap blir stegvis bättre ju fler

anställda föreningen har. I synen på statliga tjänstemäns kunskap så avviker föreningarna med fler än 19 anställda genom att uppvisa ett signifikant högre genomsnitt än föreningarna med inga eller färre anställda, det vill säga att de är påtagligt mer positiva till de statliga tjänstemännens kunskaper än övriga föreningar.

Resultaten är intressanta men inte helt lätta att tolka. En reflektion är att det kanske inte är helt orimligt att framförallt de statliga, men även de regionala, tjänstemännen har något mindre ingående kunskap om enskilda föreningars villkor och förutsättningar än tjänstemän på den kommunala nivån. Detta med tanke på att närheten till de enskilda föreningarna kan förväntas vara mindre på högre nivåer och med tanke på att omsättningen av föreningar som tar kontakt kan förväntas vara större där. Att föreningar med många anställda ser mer positivt på kunskapen hos statliga och regionala tjänstemän skulle helt enkelt kunna ha att göra med att dessa föreningar har ett tätare och närmare samröre med dessa nivåer och att tjänstemännens kunskaper om föreningar med många anställda därför faktiskt är större.

Tabell 4.15 Ideella föreningars bedömning av offentliga tjänstemäns kunskap om föreningens villkor och förutsättningar efter kontakt på statlig, regional respektive kommunal nivå. Svar på en femgradig skala (1–5), 2012. Medelvärde

Typ av tjänstemän	Antal anställda			
	0	1–19	Fler än 19*	Totalt
Statliga	2,64	2,66	3,30	2,67
Regionala	2,60	2,82	3,02	2,71
Kommunala	3,16	3,31	3,21	3,23
N	109/111/207	107/127/210	130/125/175	221/244/423

Källa: Ungdomsstyrelsens enkätundersökning Civila samhällets villkor 2012 samt Statistiska centralbyråns företagsregister.

** Uppgifter om föreningar med fler än 19 anställda baserar sig på ett särskilt delurval.*

Kommentar 1: (1= Ingen kunskap) (5 = Mycket god kunskap).

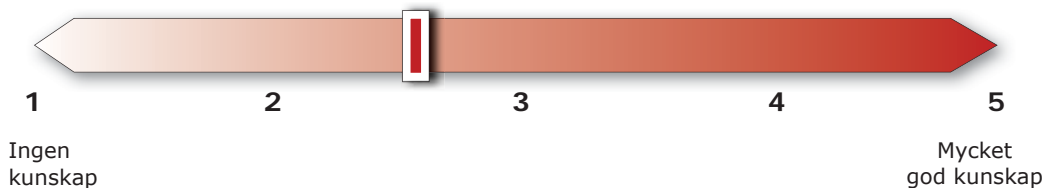
Kommentar 2: Medelvärden har viktats med utgångspunkt från antal anställda samt typ av region där föreningen har sitt säte.

Kommentar 3: Med Totalt menas grundurvalet 0–1 499 anställda.

Indikator 14

Medelvärde: 2,67

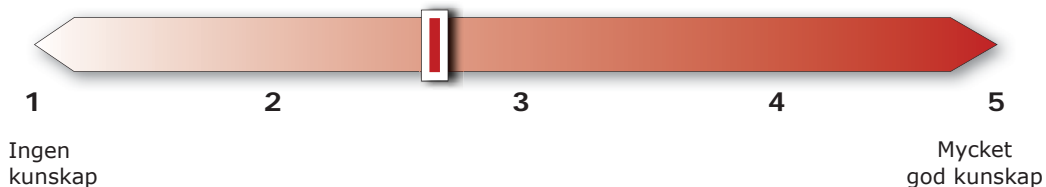
Bedömning av statliga tjänstemäns kunskap om den egna föreningens villkor och förutsättningar.

Indikator 15

Medelvärde: 2,71

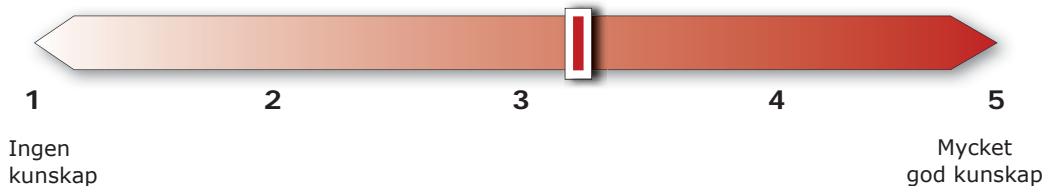
Bedömning av regionala tjänstemäns kunskap om den egna föreningens villkor och förutsättningar.

Indikator 16

Medelvärde: 3,23

Bedömning av kommunala tjänstemäns kunskap om den egna föreningens villkor och förutsättningar.

Dialogens resultat

Den sista frågan om kontakterna och dialogen mellan de ideella föreningarna och det offentliga samhället är vad resultatet av dessa processer blir. Lönar det sig ur föreningarnas synvinkel att ägna tid och kraft åt att kommunicera med den offentliga sektorn? I enkäten ställdes en fråga där föreningarna ombads beskriva resultaten av de kontakter (träffar, konsultationer eller samråd) som de haft med statliga, regionala och kommunala tjänstemän under det senaste året. Svartalternativen bestod av: 1 = inga resultat, 2 = mest negativa resultat, 3 = blandade resultat och 4 = mest positiva resultat.

Fördelningen mellan de fyra alternativen redovisas i figur 4.6 (se även tabell A.3 i bilaga 1). Det vanligaste svaret är att kontakterna har haft blandade resultat. Detta gäller såväl kontakterna med statliga som med regionala och kommunala tjänstemän. Drygt 36 procent av föreningarna uppger att de haft blandade resultat av sina kontakter med statliga tjänstemän. Nästan 47 procent av föreningarna som haft kontakt med tjänstemän på den regionala nivån uppger att de haft blandade resultat och likaså knappt 48 procent av föreningarna som haft kontakt med kommunala tjänstemän.

Glädjande nog är det näst vanligaste svaret från föreningarna att de haft mest positiva resultat av sina kontakter med den offentliga sektorn. Drygt 30 procent av de föreningar som haft kontakt med den statliga nivån svarar att de haft mest positiva resultat. Detsamma gäller 23 procent av föreningarna som haft kontakt med regionala tjänstemän och drygt 39 procent av de föreningar som haft kontakt med kommunala tjänstemän.

Tyngdpunkten i figur 4.6 kan sägas dra åt det positiva hållet då andelen föreningar som uppger att de upplevt negativa resultat av sina kontakter med offentliga tjänstemän är ganska liten. Fem procent av föreningarna som haft kontakt med

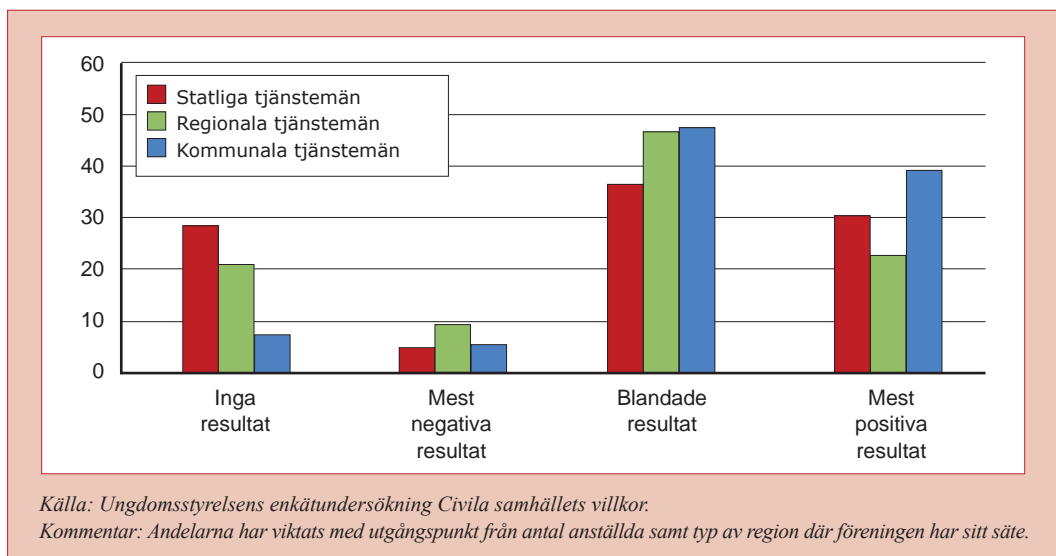
statliga tjänstemän uppger att de upplevt mest negativa resultat liksom drygt 9 procent av dem som haft kontakt med regionala tjänstemän och nästan 6 procent av dem som haft kontakt med kommunala tjänstemän.

Ett annat tämligen nedslående utfall av kontakterna och dialogen vore om dessa inte ledde till någonting alls. Drygt 28 procent av de föreningar som haft kontakt med statliga tjänstemän uppger att kontakterna inte lett till något resultat, samma sak svarar 21 procent av föreningarna som haft kontakt med regionala tjänstemän och 7 procent av föreningarna som haft kontakt med kommunala tjänstemän.

En övergripande reflektion är att det kanske inte är så konstigt att det vanligaste utfallet av kontakterna är ett blandat resultat. En bra dialog ska knappast alltid leda till ett positivt utfall för den ena parten. Att en relativt stor andel föreningar uppger övervägande positiva resultat och endast en liten andel övervägande negativa resultat är glädjande.

Oroande är dock att en så stor andel, särskilt i kontakterna med den statliga och den regionala nivån, uppger att det inte blivit något resultat alls av kontakterna med offentliga aktörer. Det finns visserligen vissa former av kontakter som inte i lika hög grad kan förväntas ge tydliga resultat som andra. Det går till exempel att tänka sig att informationsmöten och samråd kan vara vanligare på den statliga och regionala nivån och att det kan vara svårt för föreningarna att se direkta resultat av dessa kontakter. Det kan dock vara så att enkätresultaten pekar på brister i rutinerna hos myndigheter i återkoppling av resultat till föreningar som de varit i kontakt med eller en otydlighet från det offentliga kring vilka syften som träffar och kontakter har.

Finns det då några systematiska skillnader mellan olika typer av föreningar om man ser till i vilken utsträckning de upplever att de fått

Figur 4.6 Ideella föreningsars bedömning av vad som blivit resultatet av de träffar, konsultationer eller samråd de haft med offentliga tjänstemän på statlig, regional respektive kommunal nivå, 2012. Procent.

övervägande positiva resultat av sina kontakter med den offentliga sektorn. I tabell 4.16 redovisas andelen föreningar som uppger att de haft övervägande positiva resultat av sina kontakter med tjänstemän på statlig, regional eller kommunal nivå. För att räknas till den kategori som haft övervägande positiva resultat har det krävts att man angett att man upplevt positiva resultat av sina kontakter med minst en av de offentliga nivåerna samtidigt som man inte upplevt negativa resultat av kontakterna med någon av de andra nivåerna.⁷ När vi räknar på detta sätt visar det sig inte gå att se några signifikanta skillnader mellan föreningar med olika antal anställda. Inte heller finns några säkerställda skillnader mellan föreningar med olika antal medlemmar.

Det finns en tendens till att något större andelar föreningar utanför storstadsregionerna och övriga universitets- och högskoleorter uppger positiva resultat av sina kontakter med offentliga tjäns-

temän. Denna skillnad är dock inte statistiskt säkerställd. På samma sätt går att se en tendens till att en mindre andel föreningar med nationell spridning än med regional och lokal spridning uppger positiva resultat av sina offentliga kontakter men inte heller denna skillnad är statistiskt säkerställd. Det finns också en tendens till att en större andel föreningar som har ett offentligt uppdrag har uppgett positiva resultat av sina kontakter med offentliga tjänstemän jämfört med föreningar som inte haft något offentligt uppdrag.

Om vi ser till typindelningen av föreningar efter deras syften finns flera tydliga och statistiskt säkerställda skillnader mellan olika föreningar. Av föreningar som syftar till att påverka samhället är det drygt 31 procent som uppger att de upplevt positiva resultat av sina kontakter med offentliga tjänstemän, vilket är en betydligt lägre andel än i hela gruppen föreningar, där andelen som är positiva till resultaten är 43 procent. Andelen är

Tabell 4.16 Andel ideella föreningar som bedömer att de främst haft positiva resultat av sina träffar, konsultationer eller samråd med offentliga tjänstemän på statlig, regional och kommunal nivå. Efter olika typer av föreningar, 2012. Procent

	Mest positiva resultat	N
Antal anställda		
0	42,6	204
1–19	43,7	217
Fler än 19*	41,8	189
Antal medlemmar		
1–100	40,3	108
101–500	42,6	166
501–	40,5	75
Typ av region		
Storstadsregioner	40,3	121
Större högskoleorter	40,4	80
Övr. större kommuner	45,3	102
Kommuner med färre än 25 000 invånare	46,1	124
Geografisk spridning		
Nationell	32,8	49
Regional	46,0	67
Lokal	43,7	304
Typ av syfte		
Påverkan	31,4	117
Fritid	47,5	203
Livsvillkor för grupp	39,9	117
Medlemmars ekonomi	41,3	40
Identitet	43,4	78
Relationer	45,6	184
Frivillighet	47,5	90
Förvaltning	66,8	85
Typ av uppdrag		
Offentligt uppdrag	48,9	116
Samtliga föreningar		
	43,0	427

Källa: Ungdomsstyrelsens enkätundersökning Civila samhällets villkor 2012 samt Statistiska centralbyråns företagsregister.

** Uppgifter om föreningar med fler än 19 anställda baseras på ett särskilt delurval.*

Kommentar: Andelarna har viktats med utgångspunkt från antal anställda samt typ av region där föreningen har sitt säte.

också signifikant lägre än den är bland de typer av föreningar som syftar till att underlätta utövandet av ett fritidsintresse, att främja sociala relationer och att underlätta frivilliga insatser samt de föreningar som syftar till gemensam förvaltning. Den mest positiva typen av föreningar är de som syftar till gemensam förvaltning, av dem uppger nästa 67 procent att de har haft positiva resultat av sina kontakter. Denna stora andel positiva är signifikant högre än den är för samtliga övriga typer av föreningar med avseende på deras syfte.

Resultatet pekar mot att föreningarnas upplevelse av resultatet av kontakterna med offentliga aktörer mer beror på vilket övergripande syfte föreningen har än på andra faktorer som antal anställda, antal medlemmar eller föreningens geografiska spridning. Föreningar som kan tänkas ha mer praktiska och konkreta frågor att lösa tillsammans med den offentliga motparten tenderar att vara mer nöjda med utfallet. Föreningar med ett förvaltande syfte, fritidsföreningar och föreningar som organiserar frivilliga insatser har till exempel större andel föreningar som rapporterar ett positivt resultat av sina kontakter.

Föreningar som inte är lika nöjda med utfallet är sådana som har en agenda som går utöver den egna föreningens verksamhet, framförallt föreningar som vill påverka samhällsfrågor men även till exempel föreningar som vill förbättra livsvillkoren för en viss grupp i befolkningen. Troligtvis är det även denna logik som ligger bakom att organisationer med nationell spridning, som oftare kan tänkas ha kontakt i mer generella frågor som ligger lite längre från föreningarnas praktiska verksamhet, uppvisar lägre andelar föreningar som är nöjda med utfallet av sina kontakter än de som har en lokal eller regional spridning.

KAPITEL 5

Avslutande reflektion

Genom enkätundersökningen till ideella föreningar runt om i landet har vi samlat in en stor mängd information som sammantaget ger en bild av föreningarnas villkor. Några av slutsatserna i undersökningen är följande:

Många små lokala föreningar

Bland de ideella föreningarna finns en stark övervikt av små lokala föreningar. Nästan 70 procent av ideella föreningar i Sverige beskriver sig själva som lokala och av dessa är tre fjärdedelar fristående och ingår inte i någon överordnad organisationsstruktur. Av föreningarna i Sverige har 38 procent färre än 100 medlemmar och över 80 procent färre än 500 medlemmar.

Föreningar med fler anställda är mer beroende av offentliga medel

Även om majoriteten av föreningarna inte har någon anställd, 58 procent, så är det ändå många föreningar som har det, 42 procent. För de allra flesta föreningar med anställda handlar det om en eller ett fåtal personer. Endast 10 procent av landets föreningar har fem anställda eller fler.

Även om föreningarna med många anställda inte är så många till antalet så skiljer de sig från övriga ideella föreningar på flera sätt. De har bland annat fler kontakter med offentliga aktörer och är i större utsträckning beroende av offentliga medel.

Föreningarnas syften skiljer dem åt

Det finns stora skillnader mellan landets ideella föreningar om man ser till deras syfte. En tydlig skiljelinje finns mellan föreningar som är till för att medlemmarna ska kunna lösa praktiska frågor

tillsammans och föreningar som är till för att förändra eller påverka samhället.

Föreningarnas ekonomi

De ideella föreningarnas intäkter domineras av offentliga bidrag och medlemsavgifter. En övervägande del av föreningarna upplever att de under 2012 haft ekonomiska förutsättningar att genomföra sin kärnverksamhet och även i viss mån till att utveckla verksamheten. Tre fjärdedelar av föreningarna instämmer helt eller delvis i påståendet att de haft ekonomiska förutsättningar att genomföra sin kärnverksamhet och nära hälften i påståendet att de haft förutsättningar att utveckla verksamheten som de önskat. Föreningar med nationell spridning anser dock i något lägre grad än lokala och regionala föreningar att de haft ekonomiska förutsättningar att genomföra sin verksamhet.

Samtidigt uppger en ganska stor del av föreningarna att de ekonomiska förutsättningarna har försämrats under de senaste tre åren, 37 procent anser detta. Den vanligaste uppfattningen är dock att ekonomin varit oförändrad under tidsperioden, detta svarar nästan 62 procent. Föreningar med många anställda anser i högre grad än andra att den ekonomiska situationen har försämrats.

Lika många föreningar är beroende som oberoende av offentliga medel

En stor andel av föreningarna uppger att de har någon form av offentligt uppdrag. Tretton procent av föreningarna bedriver en ganska stor del av verksamheten på offentligt uppdrag och 26 procent av föreningarna åtminstone till någon del. Föreningar som har som syfte att förbättra

livsvillkoren för en viss grupp i befolkningen bedriver i högre grad verksamhet på uppdrag av det offentliga.

Det är också en ganska stor del av föreningarna som själva anser att de är beroende av offentliga medel. Nästan 44 procent av föreningarna uppger att de är mycket eller delvis beroende av offentliga medel för att bedriva sin kärnverksamhet och 46 procent svarar detsamma när det gäller att utveckla verksamheten.

De föreningar som i störst utsträckning är beroende av offentliga medel är de som har som syfte att förbättra livsvillkoren för en grupp i befolkningen och de som är till för att främja ett fritidsintresse. I linje med detta är också föreningar med offentliga uppdrag i högre grad beroende än föreningar utan uppdrag och föreningar med anställda är i större utsträckning beroende än föreningar utan anställda. Svaren på frågan om beroendet av offentliga medel splittrar på ett mycket tydligt sätt de ideella föreningarna i två distinkta grupper, en stor grupp som uppger sig vara beroende i mycket stor utsträckning och en ungefär lika stor grupp som uppger sig inte alls vara beroende.

Offentliga uppdrag påverkar inte självständigheten

Det är mycket ovanligt att föreningar med offentliga uppdrag anser att deras offentliga uppdrag inskränker på föreningens självständighet och oberoende. Endast tre procent av föreningarna med offentliga uppdrag anser att detta i mycket stor utsträckning inneburit en begränsning av föreningens självständighet och oberoende.

Lagar och regler inte något stort hinder

I enkäten har frågor också ställts om föreningarna anser att det finns lagar och regler som utgör hinder för dem att genomföra och utveckla sin verksamhet. Det är en ganska liten andel av föreningarna som ser regler som hinder för sin verksamhet. Föreningar med många anställda anser dock i något högre grad att sådana hinder finns.

Omfattande kontakter med den offentliga sektorn

Det finns omfattande kontakter mellan landets ideella föreningar och offentliga myndigheter på olika nivåer. Två tredjedelar, 65 procent, av föreningarna har haft kontakt med den offentliga sektorn under det senaste året. Den vanligaste anledningen till dessa kontakter är att diskutera frågor som ligger nära föreningens egen verksamhet. Men det är också en stor andel föreningar som har kontakt med den offentliga sektorn i samhällsfrågor eller i andra frågor av mer generell betydelse. Många föreningar deltar också i relativt kvalificerade kontaktformer som att ingå i råd, samverkansorgan, i en utredning eller som remissinstans. Det är också mycket vanligt att initiativet till kontakt tas av föreningarna själva.

Den vanligaste offentliga nivån att ha kontakt med är den kommunala. Mer än hälften, 58 procent, av föreningarna uppger sig ha haft kontakt med en kommun, 24 procent uppger sig ha haft kontakt med den regionala offentliga nivån och 19 procent med den statliga nivån. Att en så stor andel föreningar haft kontakt med kommunerna är kanske inte så förvånande med tanke på att kommunerna sammantaget är en mycket omfattande organisation med stora kontaktytor. Däremot är det intressant att se att andelen föreningar som haft kontakt med den regionala och kanske framförallt med den statliga nivån är så stor.

Öppet samarbetsklimat?

Föreningarna får också bedöma i vilken utsträckning offentliga tjänstemännen de möter bidrar till ett öppet samarbetsklimat och en ömsesidig dialog mellan parterna. Om man jämför tjänstemän på statlig, regional och kommunal nivå är det de kommunala tjänstemännen som enligt föreningarna oftast bidrar till en bra dialog. Nästan hälften, 46 procent, av föreningarna anser att kommunala tjänstemän i ganska eller mycket hög grad bidrar till att dialogen ska bli bra, 28 procent av föreningarna menar på motsvarande sätt att statliga tjänstemän bidrar till en bra dialog och 22 procent av föreningarna anser samma sak om de regionala tjänstemännen. Föreningar med många anställda har genomgående en mer positiv syn på de offentliga tjänstemännens bemötande än föreningar som har färre anställda eller som saknar anställda.

Tjänstemännens kunskap om föreningarna

Hur ser det då ut med offentliga tjänstemäns kunskap om föreningarnas villkor och förutsättningar? Även här klarar sig de kommunala tjänstemännen bäst enligt föreningarnas bedömning. Drygt 40 procent av föreningarna anser att de kommunala tjänstemän som de möter har ganska goda eller mycket goda kunskaper om deras förenings villkor och förutsättningar. Ungefär 25 procent av föreningarna anser att regionala och statliga tjänstemän har motsvarande kunskaper om deras förening. Om man vänder på det så är det 22 procent av föreningarna som upplever att statliga tjänstemän inte har någon kunskap alls om deras förening, 17 procent av föreningarna som anser att regionala tjänstemän inte har någon kunskap alls och 7 procent som anser detsamma om kommunala tjänstemän.

Är det någon mening med dialogen?

I rapporten studeras också hur föreningarna ser på resultaten av de kontakter man haft med den offentliga sektorn. Slutsatserna av denna analys lutar åt det positiva håller då hela 87 procent av kontakterna med kommuner enligt föreningarna leder till positiva eller åtminstone till blandade resultat. På motsvarande sätt leder 70 procent av kontakterna med regionala tjänstemän och 67 procent av kontakterna med statliga tjänstemän till antingen positiva eller blandade resultat. Föreningar som har som syfte att påverka samhället är dock betydligt mer negativa till resultatet av sina kontakter med den offentliga sektorn än föreningar som har som syfte att lösa praktiska frågor för medlemmarnas räkning, till exempel fritidsföreningar och föreningar som är till för att förvalta en gemensam anläggning, egendom eller verksamhet.

Överenskommelser med den offentliga sektorn

Rapporten visar också att en oväntat stor andel av landets ideella föreningar, 8 till 9 procent, uppger sig ha undertecknat en överenskommelse med den offentliga sektorn på antingen den kommunala, regionala eller nationella nivån. Denna siffra är så hög att den bör tolkas med försiktighet. Politiken för det civila samhället är inte särskilt känd bland landets ideella föreningar. En mycket stor del av de ideella föreningarna svarar att de inte alls känner till att det finns en särskild politik för det civila samhället, 64 procent, och endast 10 procent av föreningarna uppger att de i stora drag är insatta i politikens innehåll.

Referenser & Noter

Referenser

Folkbildningsrådet (2011). *Politiken för det civila samhället – ur det civila samhällets perspektiv*. Rapport till regeringen. (Dnr 62, 2011, 11).

Johansson, M. (2011). *I dialogens namn – idén om en överenskommelse mellan regeringen och ideella organisationer*. Linnaeus University Dissertations: Nr 73/2011. Linnaeus Press.

Regeringens proposition 2009/10:55 *En politik för det civila samhället*.

Statistiska centralbyrån, SCB (2013). *Det civila samhället 2010 – Ett regeringsuppdrag med undersökningar från Statistiska centralbyrån*. Örebro: SCB-tryck.

Ungdomsstyrelsen (2012). *Dialog om det civila samhällets villkor – Ett parts-gemensamt forum och organisationernas syn på politiken för det civila samhället*. Stockholm: Ungdomsstyrelsen.

Elektronisk källa

www.ne.se/sve/dialog, Nationalencyklopedin, hämtad 2013-04-22.

Noter

¹ Forum - idéburna organisationer med social inriktning, Riksidrottsförbundet, Sveriges Kvinnolobby, Handikappförbunden, Famna.

² Om inget annat anges i rapporten är det uppgifter som grundar sig på det riksrepresentativa grundurvalet av föreningar som redovisas i rapporten. I de fall

uppgifter bygger på det särskilda urvalet av 400 stora föreningar redovisas detta i anslutning till de tabeller och figurer där det förekommer.

³ Om tabellbilagan inte längre går att hitta på Ungdomsstyrelsens webbplats ber vi läsaren att kontakta ansvarig utredare eller myndighetens registratur.

⁴ Det kan finnas vissa problem med tillförlitligheten i de uppgifter om medlemsantal som redovisas från föreningarna. Denna misstanke grundar sig på att det kan vara svårt, framförallt för centrala föreningar som har underliggande nivåer av medlemsföreningar, att veta vilka medlemmar som ska redovisas i enkätfrågan. Ska det vara endast enskilda medlemmar som är direktanslutna till föreningen eller även medlemsföreningarnas medlemmar? Omvänt kan det också ha varit svårt för exempelvis lokalföreningar som är anslutna till ett riksförbund att veta om de förväntas redovisa enbart de egna medlemmarna eller medlemmantalet för hela förbundet. I följbrevet till enkäten underströks att enkäten var riktad till den förening som enkäten skickats till men det kan inte uteslutas att informationen har missuppfattats. Ett relaterat problem är att det i vårt urval av 1600 ideella föreningar kan ingå föreningar som är delar av samma överordnade organisation. Om föreningar har uppgett medlemmar från flera nivåer, finns en risk att vissa medlemmar räknas flera gånger. För att undersöka hur stor den sistnämnda risken är, har vi aktivt sökt efter föreningar som är organisatoriskt kopplade till varandra. I vår genomsökning av det riksrepresentativa urvalet identifierades 12 grupperingar av föreningar som hade direkta organisatoriska band med varandra, totalt 29 föreningar. I samtliga fall rör det sig om lokala eller regionala för-

eningar som tillhör samma överordnande organisation. Vid kontroll av dessa fall, förefaller samtliga svarande ha rapporterat in rätt medlemuppgifter i förhållande till vad som avsågs med frågan. Det gick alltså inte att se att någon av föreningarna missuppfattat frågan och rapporterat in medlemsantalet för en överordnad nivå. Den genomförda kontrollen ger skäl att tro att enkätfrågan trots allt fungerat bra och bidrar till att validera de uppgifter som redovisas i tabell 3.2.

⁵ Om vi tar hänsyn till den statistiska osäkerheten kan vi med 90 procents säkerhet säga att 20,5–26,7 procent av de ideella föreningarna i Sverige uppger att åtminstone en mindre del av verksamheten bedrivs på uppdrag av staten, en region eller en kommun och att 10,3–15,5 procent uppger att åtminstone en ganska stor del av verksamheten bedrivs på uppdrag av stat, region eller kommun.

⁶ I dessa summeringar ingår även föreningar som angett svarsalternativet annan form, vilket innebär att de haft kontakt med offentliga aktörer på något annat sätt än de som räknas upp i enkätfrågans fasta svarsalternativ. Vilka de fasta svarsalternativen är framgår av tabell 4.7–4.9.

⁷ Tretton föreningar visar sig ha haft både positiva och negativa resultat av sina kontakter med offentliga tjänstemän. De kan till exempel ha redovisat ett positivt utfall av sina samråd med kommunala tjänstemän men ett negativt resultat av kontakterna med regionala tjänstemän. Dessa 13 föreningar räknas bort från gruppen som redovisar positiva resultat i den analys som redovisas i tabell 4.16. Det visar sig också att 7 föreningar som ingår i urvalet med fler än 19 anställda eller fler har redovisat både positiva och negativa resultat inte heller dessa räknas därmed som positiva i analysen.

BILAGA 1

Övriga tabeller

Tabell A.1 Andel ideella föreningar som uppger att följande påståenden stämmer mycket dåligt efter antal anställda, 2012. Procent

Ett viktigt syfte för den förening/organisation jag tillhör är	Antal anställda			
	0	1–19	Fler än 19*	Totalt
Att underlätta eller möjliggöra utövandet av ett fritidsintresse eller en hobby	28,5	17,6	34,0	23,9
Att främja sociala relationer mellan människor	12,4	3,1	8,1	8,6
Att förbättra livsvillkoren för våra medlemmar	21,1	14,3	23,3	18,5
Att förbättra livsvillkoren för en viss grupp människor/grupp i befolkningen	37,0	21,5	14,6	30,3
Att underlätta för människor att göra frivilliga/ideella arbetsinsatser för att hjälpa andra människor	40,2	20,3	23,6	31,5
Gemensam förvaltning/skötsel av anläggning/verksamhet/egendom/mark	55,1	50,7	64,6	53,7
Att påverka samhället i en viss riktning	40,0	26,8	16,8	34,1
Att påverka människors åsikter och/eller beteenden i någon riktning	46,5	34,1	20,5	40,9
Att underlätta/stödja människors organisering i föreningar och organisationer	50,5	34,9	27,7	43,5
Att påverka politiska beslut inom något område	58,3	53,9	36,8	56,3
Att understödja/mojliggöra en viss livsstil eller identitet	38,2	22,0	27,0	31,1
Att verka för medlemmarnas ekonomiska intresse	59,6	63,6	61,0	61,8
Att underlätta/mojliggöra utövandet av religion eller livsåskådning	81,3	67,4	62,7	75,3
N	276–284	237–243	194–199	522–535

Källa: Ungdomsstyrelsens enkätundersökning *Civila samhällets villkor 2012* samt Statistiska centralbyråns företagsregister.

* Uppgifter om föreningar med fler än 19 anställda baserar sig på ett särskilt delurval.

Kommentar 1: Andelarna har viktats med utgångspunkt från antal anställda samt typ av region där föreningen har sitt säte.

Kommentar 2: Med Totalt menas grundurvalet 0–1 499 anställda.

Föreningarnas målsättningar – åtta kategorier

Tabell 3.5 (på s. 23) beskriver på ett ingående sätt vilka typer av syften som föreningar själva anser är viktiga för dem. För att det i rapporten ska vara mer hanterligt att redovisa resultat utifrån föreningarnas syften har vi reducerat antalet till åtta kategorier (tabell A.2):

Kategori 1 Påverkan

För att ingå i denna grupp ska föreningen ha svarat att det stämmer mycket bra att minst en av följande formuleringarna är ett viktigt syfte för deras förening/organisation:

- att påverka politiska beslut på något område
- att påverka samhället i en viss riktning
- att påverka människors åsikter och/eller beteenden i någon riktning.

Kategori 2 Fritid

Föreningar som har som viktigt syfte att:
– underlätta eller möjliggöra utövandet av ett fritidsintresse eller en hobby.

Kategori 3 Livsvillkor för grupp

Föreningar som har som viktigt syfte att:
– förbättra livsvillkoren för en viss grupp människor/grupp i befolkningen.

Kategori 4 Medlemmars ekonomi

Föreningar som har som viktigt syfte att:
– verka för medlemmarnas ekonomiska intresse

Tabell A.2 Andel föreningar vars viktiga syften faller in under följande syften efter antal anställda, 2012. Procent

Typ av syfte	Antal anställda			
	0	1–19	Fler än 19*	Totalt
Påverkan	23,6	29,1	45,8	26,4
Fritid	46,1	50,1	37,1	48,1
Livsvillkor för grupp	22,4	32,2	51,4	26,6
Medlemmars ekonomi	11,3	5,9	11,4	9,0
Identitet och livsåskådning	13,6	24,6	21,7	18,7
Sociala relationer	32,4	52,0	46,6	41,2
Frivillighet	11,7	30,6	24,1	20,2
Förvaltning	19,5	18,7	9,3	18,9
N	281–284	240–245	197–201	530–535

Källa: Ungdomsstyrelsens enkätundersökning Civila samhällets villkor 2012 samt Statistiska centralbyråns företagsregister.

* Uppgifter om föreningar med fler än 19 anställda baserar sig på ett särskilt delurval.

Kommentar 1: Andelarna har viktats med utgångspunkt från antal anställda samt typ av region där föreningen har sitt säte.

Kommentar 2: Med Totalt menas grundurvalet 0–1 499 anställda.

Kategori 5 Identitet

Föreningar som verkar för en viss identitet, livsstil eller livsåskådning. De har svarat att minst en av följande formuleringar stämmer mycket bra in som syfte för deras förening:

- att understödja eller möjliggöra en viss livsstil eller identitet
- att underlätta eller möjliggöra utövandet av religion eller livsåskådning.

Kategori 6 Relationer

Föreningar som har som viktigt syfte att:

- främja sociala relationer mellan människor.

Kategori 7 Frivillighet

Föreningar som har som viktigt syfte att:

- underlätta för människor att göra frivilliga/ideella arbetsinsatser för att hjälpa andra människor.

Kategori 8 Förvaltning

Föreningar som har som viktigt syfte att:

- gemensamt förvalta eller sköta om anläggningar, egendom eller mark.

Genom att reducera antalet syften förtydligas en del av de mönster som åskådliggjordes i tabell 3.5 och figur 3.1. Återigen ser vi att det vanligaste syftet i riksgenomsnittet handlar om att möjliggöra ett fritidsintresse bland medlemmarna. Detta syfte är dock något mindre vanligt bland föreningar med fler än 19 anställda. På samma sätt är det vanligare bland föreningar utan anställda att förvalta eller sköta om en anläggning eller egendom av något slag. Bland föreningar med fler än 19 anställda är det betydligt vanligare att ha som viktigt syfte påverka politik och samhällsfrågor än bland de som saknar anställda. Föreningar, med fler än 19 anställda, skiljer sig också signifikant från föreningar som saknar anställda när det gäller identitet och livsåskådning, sociala relationer och frivillighet. I alla dessa fall är detta ett viktigare syfte bland de föreningar som har många anställda än bland de som inte har några.

Tabell A.3 Ideella föreningars bedömning av vad som blivit resultatet av de träffar, konsultationer eller samråd de haft med offentliga tjänstemän på statlig, regional respektive kommunal nivå, 2012. Procent

Typ av tjänstemän	Utfall av dialog				N
	Inga resultat	Mest negativa resultat	Blandade resultat	Mest positiva resultat	
Statliga	28,3	5,0	36,5	30,2	159
Regionala	21,0	9,3	46,9	22,7	183
Kommunala	7,4	5,7	47,7	39,3	396

Källa: Ungdomsstyrelsens enkätundersökning Civila samhällets villkor 2012 samt Statistiska centralbyråns företagsregister.

Kommentar: Andelarna har viktats med utgångspunkt från antal anställda samt typ av region där föreningen har sitt säte.

Bilaga 2

Följebrev till enkäten *Civila samhällets villkor 2012*

Förutsättningar och villkor för ideella sammanslutningar i Sverige 2012

Ungdomsstyrelsen är den nationella myndighet som ansvarar för att ta fram samlad kunskap om ideella sammanslutningar som föreningar, organisationer och trossamfund. Vi genomför nu en enkätundersökning för att få veta mer om hur villkoren och förutsättningarna för ideella sammanslutningar ser ut idag. Resultaten av undersökningen redovisas för regeringen och kan i slutändan bidra till politiska beslut som gör det lättare för föreningar, organisationer och samfund att bedriva sin verksamhet.

I undersökningen ställer vi frågor bland annat om föreningarnas ekonomiska förutsättningar samt hur de blir bemötta av myndigheter av olika slag. Eftersom samma frågor ställs till alla föreningar, från minsta lokalförening till största riksorganisation, kan det hända att några frågor inte känns så relevanta för just den förening du tillhör. Vi vill ändå be dig svara så gott det går på frågorna. För att vi ska kunna få en bild av alla typer av föreningar i alla delar av landet är alla svar lika viktiga och intressanta.

Alla svar är viktiga!

Ett urval på 1600 föreningar, organisationer och trossamfund har dragits slumpmässigt ur ett register hos Statistiska centralbyrån. Svaret från den förening du tillhör är mycket viktigt och bidrar till att undersökningens resultat blir tillförlitligt. Det går inte att ersätta den förening du tillhör med någon annan i undersökningen.

Enkäten är riktad till den förening eller organisation som står på adressetiketten. Enklast är det om du som mottagit brevet själv svarar på frågorna. Om du själv inte längre är medlem i föreningen eller skulle ha svårt att svara på frågorna kan du även ge enkäten till en annan lämplig person i föreningen. Viktigt är dock att enkäten inte kommer på avvägar eller hamnar mellan stolarna. De inkomna svaren kommer att avidentifieras så att alla som svarar kommer att vara helt anonyma.

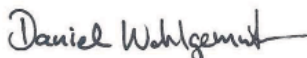
Vi är mycket tacksamma om du svarar på frågorna och skickar in enkäten i det portofria svarskuvertet senast den **7 december**.

Med tanke på miljön erbjuder vi också möjligheten att besvara enkäten via Internet. Logga in på www.indikator.org/websurvey med den personliga kod som finns på etiketten längst ner på pappersenkätens sista sida.

Resultaten som bygger på denna enkät kommer att redovisas i en rapport under våren 2013. Rapporten kommer att gå att ladda ner kostnadsfritt på Ungdomsstyrelsens webb: www.ungdomsstyrelsen.se/civila-samhallet

Ett stort tack på förhand för din medverkan!

Med vänlig hälsning

Undersökningsledare
Daniel Wohlgemuth

Förutsättningar och villkor för ideella sammanslutningar i Sverige 2012

Ungdomsstyrelsen är den myndighet i Sverige som ansvarar för att ta fram samlad kunskap om landets föreningar, organisationer och trossamfund.

Enkätundersökningen genomförs för att få veta mer om hur villkoren och förutsättningarna för landets ideella sammanslutningar ser ut idag. Undersökningens resultat redovisas för regeringen och kan i slutändan bidra till politiska beslut som gör det lättare för föreningar, organisationer och samfund att bedriva sin verksamhet.

Hur du fyller i enkäten:

- Använd en mörk penna när du kryssar i, gärna bläck.
 - Om du kryssar fel, stryk över det felaktiga svaret och fyll i det rätta.
 - Om inget svarsalternativ stämmer, hoppa över frågan och svara på nästa.
 - Lägg den ifyllda enkäten i bifogat svarskuvert och posta. Portot är redan betalt.
 - Du kan även svara på webben på www.indikator.org/websurvey
- Du loggar in med den kod som finns längst ner på baksidan av den här enkäten.

Kontakta Institutet för kvalitetsindikatorer

- om enkäten har kommit till fel person
- om du inte vill vara med
- om du har frågor om hur du ska fylla i enkäten

Du ringer kostnadsfritt till Institutet för kvalitetsindikatorer (Indikator) på telefon 0200 - 58 59 60

Du kan även skicka e-post till: info@indikator.org

För frågor om själva undersökningen, kontakta Ungdomsstyrelsen:

Undersökningsledare
Daniel Wohlgemuth

daniel.wohlgemuth@ungdomsstyrelsen.se
08-566 219 63

A. Några inledande frågor

A1 Vilken typ av medlemmar har den förening/organisation du tillhör?

Markera endast ett svarsalternativ

- 1 Enskilda personer
- 2 Inga enskilda personer, bara andra föreningar/organisationer - **Gå direkt till fråga A3**
- 3 Både enskilda personer och föreningar/organisationer är medlemmar

A2 Ungefär hur många enskilda personer är medlemmar i den förening/organisation du tillhör?

Ange antal: _____

A3 Om du tänker på var medlemmarna är bosatta: Vilken beskrivning stämmer bäst in på den förening/organisation du tillhör?

Svara utifrån den förening/organisation som denna enkät adresserats till

- 1 Nationell (rikstäckande) organisation - **Gå direkt till fråga A5**
- 2 Förening/organisation med främst regional spridning
- 3 Förening/organisation med främst lokal/kommunal spridning

A4 Är den förening/organisation du tillhör medlem av eller på annat sätt en del av en större regional eller rikstäckande organisation?

- 1 Nej
- 2 Ja

A5 Vilken roll har du i den förening/organisation du tillhör?

Markera endast ett svarsalternativ

- 1 Anställd
- 2 Förtroendevald
- 3 Medlem (som ej är förtroendevald)

A6 I vilken utsträckning stämmer följande?

Ett **viktigt** syfte för den förening/organisation jag tillhör är...

Markera med ett kryss för varje rad

	Stämmer mycket dåligt 1	Stämmer ganska dåligt 2	Stämmer ganska bra 3	Stämmer mycket bra 4
Att underlätta eller möjliggöra utövandet av ett fritidsintresse eller en hobby	☐	☐	☐	☐
Att förbättra livsvillkoren för våra medlemmar	☐	☐	☐	☐
Att förbättra livsvillkoren för en viss grupp människor/grupp i befolkningen	☐	☐	☐	☐
Att påverka människors åsikter och/eller beteenden i någon riktning	☐	☐	☐	☐
Att verka för medlemmarnas ekonomiska intresse	☐	☐	☐	☐
Att främja sociala relationer mellan människor	☐	☐	☐	☐
Att underlätta/mojliggöra utövandet av religion eller livsåskådning	☐	☐	☐	☐
Att påverka politiska beslut inom något område	☐	☐	☐	☐
Gemensam förvaltning/skötsel av anläggning/verksamhet/egendom/mark	☐	☐	☐	☐
Att underlätta/stödja människors organisering i föreningar och organisationer	☐	☐	☐	☐
Att påverka samhället i en viss riktning	☐	☐	☐	☐
Att understödja/mojliggöra en viss livsstil eller identitet	☐	☐	☐	☐
Att underlätta för människor att göra frivilliga/ideella arbetsinsatser för att hjälpa andra människor	☐	☐	☐	☐

Annat syfte: _____

A7 Vilka var din förening/organisations tre största inkomstkällor under 2012?

Markera med ett kryss i varje kolumn

	Största inkomstkällan 1	Näst största inkomstkällan 2	Tredje största inkomstkällan 3
Medlemsavgifter	☐	☐	☐
Gåvor (donationer/insamling)	☐	☐	☐
Bidrag för <i>verksamheten</i> från kommun, stat eller region/landsting	☐	☐	☐
Bidrag för att driva <i>projekt</i> från kommun, stat eller region/landsting ¹	☐	☐	☐
Offentligt upphandlad verksamhet	☐	☐	☐
Annan ersättning för utförande av <i>uppdrag</i> åt kommun, stat eller region/landsting ²	☐	☐	☐
Bidrag för lokal eller anläggning	☐	☐	☐
Avkastning på eget kapital/finansiella intäkter	☐	☐	☐
Sponsring (näringslivet)	☐	☐	☐
Försäljning och lotterier	☐	☐	☐
Annan inkomstkälla:	☐	☐	☐

Annan (ange vilken/vilka): _____

-
1. Till exempel organisations-, verksamhetsbidrag eller aktivitetsstöd.
 2. Till exempel uppdragsersättning.

B. Förutsättningar för verksamhet

I det här avsnittet ställs frågor om hur förutsättningarna ser ut för den förening/organisation du tillhör att bedriva ett långsiktigt arbete inom sitt verksamhetsområde.

- B1** Hur stor del av verksamheten hos den förening/organisation du tillhör bedrivs *på uppdrag av stat, region eller kommun*?

Markera med ett kryss för varje rad

	Ingen del alls 1	En mindre del 2	En ganska stor del 3	En övervägande del 4	Hela verksamheten 5
Staten (t.ex. nationella myndigheter, Länsstyrelsen)	☐	☐	☐	☐	☐
Region (t.ex. regioner, kommunförbund, landsting)	☐	☐	☐	☐	☐
Kommun (t.ex. kommunal förvaltning eller nämnd)	☐	☐	☐	☐	☐

- B2** Om den förening/organisation du tillhör har bedrivit verksamhet på uppdrag av stat, region eller kommun under det senaste året...

I vilken utsträckning anser du att samarbetet har begränsat föreningens/organisationens självständighet och oberoende? (t.ex. när det gäller att fritt uttrycka åsikter eller framföra kritik)

Inte alls		I mycket stor utsträckning			Vi har inte haft något sådant uppdrag under året	
1	2	3	4	5	6	
☐	☐	☐	☐	☐	☐	

- B3** I vilken utsträckning skulle du säga att den förening/organisation du tillhör i nuläget är beroende av offentliga medel (t.ex. bidrag eller ersättning från stat, region eller kommun) för att...

Markera med ett kryss för varje rad

	Inte alls			I mycket stor utsträckning	
	1	2	3	4	5
Bedriva sin kärnverksamhet?	☐	☐	☐	☐	☐
Utveckla/förbättra verksamheten?	☐	☐	☐	☐	☐

B4 I vilken utsträckning instämmer du i följande påståenden?

Markera med ett kryss för varje rad

	Instämmer inte alls			Instämmer helt	
	1	2	3	4	5
Den förening/organisation jag tillhör har under det senaste året haft ekonomiska förutsättningar att genomföra sin kärnverksamhet	☐	☐	☐	☐	☐
Den förening/organisation jag tillhör har under det senaste året haft ekonomiska förutsättningar att utveckla verksamheten på det sätt vi önskat	☐	☐	☐	☐	☐

B5 I vilken utsträckning instämmer du i följande påståenden?

Markera med ett kryss för varje rad

	Instämmer inte alls			Instämmer helt	
	1	2	3	4	5
Det finns lagar eller regler som försvårar för min förening/organisation att bedriva sin kärnverksamhet	☐	☐	☐	☐	☐
Det finns lagar eller regler som försvårar för min förening/organisation att utveckla verksamheten på det sätt vi önskar	☐	☐	☐	☐	☐

B6 Hur anser du att förutsättningarna för den förening/organisation du tillhör att bedriva sin verksamhet har förändrats under de senaste tre åren?

Markera med ett kryss för varje rad

	Försämrats mycket	Försämrats något	Varit oförändrad/e	Förbättrats något	Förbättrats mycket	Vet ej
	1	2	3	4	5	6
Under de senaste tre åren har föreningens/organisationens ekonomi:	☐	☐	☐	☐	☐	☐
Under de tre senaste åren har lagar eller regler som påverkar min förening/organisation:	☐	☐	☐	☐	☐	☐

C. Kontakter och dialog

I det här avsnittet ställs frågor om de kontakter den förening/organisation du tillhör har med stat, region och kommun. Vissa organisationer har mycket kontakter av olika slag med myndigheter medan andra inte har några sådana kontakter alls.

Kontakter med kommuner

C1 Vilka former av träffar, konsultationer eller samråd har den förening/organisation du tillhör haft med *kommun/er* under det senaste året?

Flera svarsalternativ kan markeras

- 1 Remissinstans
- 2 Deltagande i råd, samverkansorgan, referensgrupp eller liknande
- 3 Medverkan i en utredning eller kommunal ärendehantering (t.ex. samråd)
- 4 Samarbete i projekt
- 5 Uppvaktning (möte som föreningen/organisationen tagit initiativ till)
- 6 Annan form (ange): _____
- 7 **Nej**, ingen träff, konsultation eller samråd alls - **Gå direkt till fråga C3**

C2 I vilken typ av frågor har den förening/organisation du tillhör haft kontakt med *en kommun* under det senaste året?

Flera svarsalternativ kan markeras

- 1 Frågor som rör samhällsutvecklingen på något område
- 2 Frågor som har direkt anknytning till föreningens/organisationens verksamhet
- 3 Frågor som är viktiga för föreningens/organisationens medlemmar eller målgrupper
- 4 Frågor som rör de ekonomiska eller rättsliga förutsättningarna för föreningen/organisationen
- 5 Frågor som berör det civila samhället (ideella sektorn) generellt
- 6 Frågor som handlar om uppdrag mot ersättning för kommun
- 7 Annan anledning (ange): _____

Kontakter med regioner

C3 Vilka former av träffar, konsultationer eller samråd har den förening/organisation du tillhör haft med *regioner, kommunförbund eller landsting* under det senaste året?

Flera svarsalternativ kan markeras

- 1 Remissinstans
- 2 Deltagande i råd, samverkansorgan, referensgrupp eller liknande
- 3 Medverkan i en utredning eller regional ärendehantering (t.ex. samråd)
- 4 Samarbete i projekt
- 5 Uppvaktning (möte som föreningen/organisationen tagit initiativ till)
- 6 Annan form (ange): _____
- 7 **Nej**, ingen träff, konsultation eller samråd alls - Gå direkt till fråga C5

C4 I vilken typ av frågor har den förening/organisation du tillhör haft kontakt med en *region, kommunförbund eller landsting* under det senaste året?

Flera svarsalternativ kan markeras

- 1 Frågor som rör samhällsutvecklingen på något område
- 2 Frågor som har direkt anknytning till föreningens/organisationens verksamhet
- 3 Frågor som är viktiga för föreningens/organisationens medlemmar eller målgrupper
- 4 Frågor som rör de ekonomiska eller rättsliga förutsättningarna för föreningen/organisationen
- 5 Frågor som berör det civila samhället (ideella sektorn) generellt
- 6 Frågor som handlar om uppdrag mot ersättning för region, kommunförbund eller landsting
- 7 Annan anledning (ange): _____

Kontakt med statliga aktörer

C5 Vilka former av träffar, konsultationer eller samråd har den förening/organisation du tillhör haft med regeringen och/eller med *statliga myndigheter* under det senaste året?

Flera svarsalternativ kan markeras

- 1 Remissinstans
- 2 Deltagande i regeringens råd, delegation eller referensgrupp
- 3 Deltagande i en statlig myndighets råd, delegation eller referensgrupp
- 4 Medverkan i en statlig utredning eller kommitté
- 5 Samarbete i projekt
- 6 Uppvaktning (möte som föreningen/organisationen tagit initiativ till)
- 7 Annan form (ange): _____
- 8 **Nej**, ingen träff, konsultation eller samråd alls - **Gå direkt till fråga D1**

C6 I vilken typ av frågor har den förening/organisation du tillhör haft kontakt med regeringen och/eller med statliga myndigheter under det senaste året?

Flera svarsalternativ kan markeras

- 1 Frågor som rör samhällsutvecklingen på något område
- 2 Frågor som har direkt anknytning till föreningens/organisationens verksamhet
- 3 Frågor som är viktiga för föreningens/organisationens medlemmar eller målgrupper
- 4 Frågor som rör de ekonomiska eller rättsliga förutsättningarna för föreningen/organisationen
- 5 Frågor som berör det civila samhället (ideella sektorn) generellt
- 6 Frågor som handlar om uppdrag mot ersättning för staten
- 7 Annan anledning (ange): _____

D. Några avslutande frågor

D1 I vilken utsträckning anser du att de tjänstemän från stat, region och/eller kommun som din förening/organisation möter har kunskap om föreningens/organisationens villkor och förutsättningar?

Markera med ett kryss för varje rad

	Ingen kunskap			Mycket god kunskap		Ej aktuellt/inga kontakter
	1	2	3	4	5	
Statliga tjänstemän	☐	☐	☐	☐	☐	☐
Regionala tjänstemän (region, kommunförbund, landsting)	☐	☐	☐	☐	☐	☐
Kommunala tjänstemän	☐	☐	☐	☐	☐	☐

D2 I vilken utsträckning anser du att de tjänstemän som din förening/organisation möter bidrar till ett öppet samarbetsklimat och en ömsesidig dialog mellan er förening/organisation och deras egen förvaltning?

Markera med ett kryss för varje rad

	Inte alls			I mycket hög grad		Ej aktuellt/inga kontakter
	1	2	3	4	5	
Statliga tjänstemän	☐	☐	☐	☐	☐	☐
Regionala tjänstemän (region, kommunförbund, landsting)	☐	☐	☐	☐	☐	☐
Kommunala tjänstemän	☐	☐	☐	☐	☐	☐

D3 Sett ur din förening/organisations synvinkel: Hur skulle du beskriva resultatet av de kontakter (träffar, konsultationer eller samråd) som ni haft med följande aktörer under det senaste året?

Markera med ett kryss för varje rad

	Inga resultat	Mest negativa resultat	Blandade resultat	Mest positiva resultat	Ej aktuellt /inga kontakter
	1	2	3	4	5
Statliga tjänstemän	☐	☐	☐	☐	☐
Regionala tjänstemän (region, kommunförbund, landsting)	☐	☐	☐	☐	☐
Kommunala tjänstemän	☐	☐	☐	☐	☐

D4 Hur väl känner du till regeringens politik för det civila samhället som beskrivs i propositionen 2009/10:55 - *En politik för det civila samhället?*

Markera endast ett svarsalternativ

- 1 Inte alls
 2 Har hört talas om
 3 I stora drag insatt
 4 Mycket väl insatt

D5 De senaste åren har samverkansavtal, så kallade "Överenskommelser", mellan den ideella och offentliga sektorn undertecknats på nationell nivå samt i vissa regioner och kommuner.

Har din organisation undertecknat en sådan överenskommelse och i så fall på vilken nivå?

Markera med ett kryss för varje rad

	Nej, vi har inte undertecknat	Ja, vi har undertecknat	Osäker/vet ej
Överenskommelse på den nationella nivån	☐	☐	☐
Överenskommelse på den regionala nivån	☐	☐	☐
Överenskommelse på den kommunala nivån	☐	☐	☐

Ungdomsstyrelsen

är en myndighet som tar fram kunskap om ungas levnadsvillkor och om det civila samhällets förutsättningar. Vi ger stöd till föreningsliv, kommuner och internationellt samarbete.

UNGDOMSSTYRELSEN
www.ungdomsstyrelsen.se